

ΔΙΔΑΓΜΑΤΑ ἀπὸ τῆς σοφίαν Σεραχ

"Ἄσα σοφία παρά
κυρίου..." (σοφ. Σεραχά,)

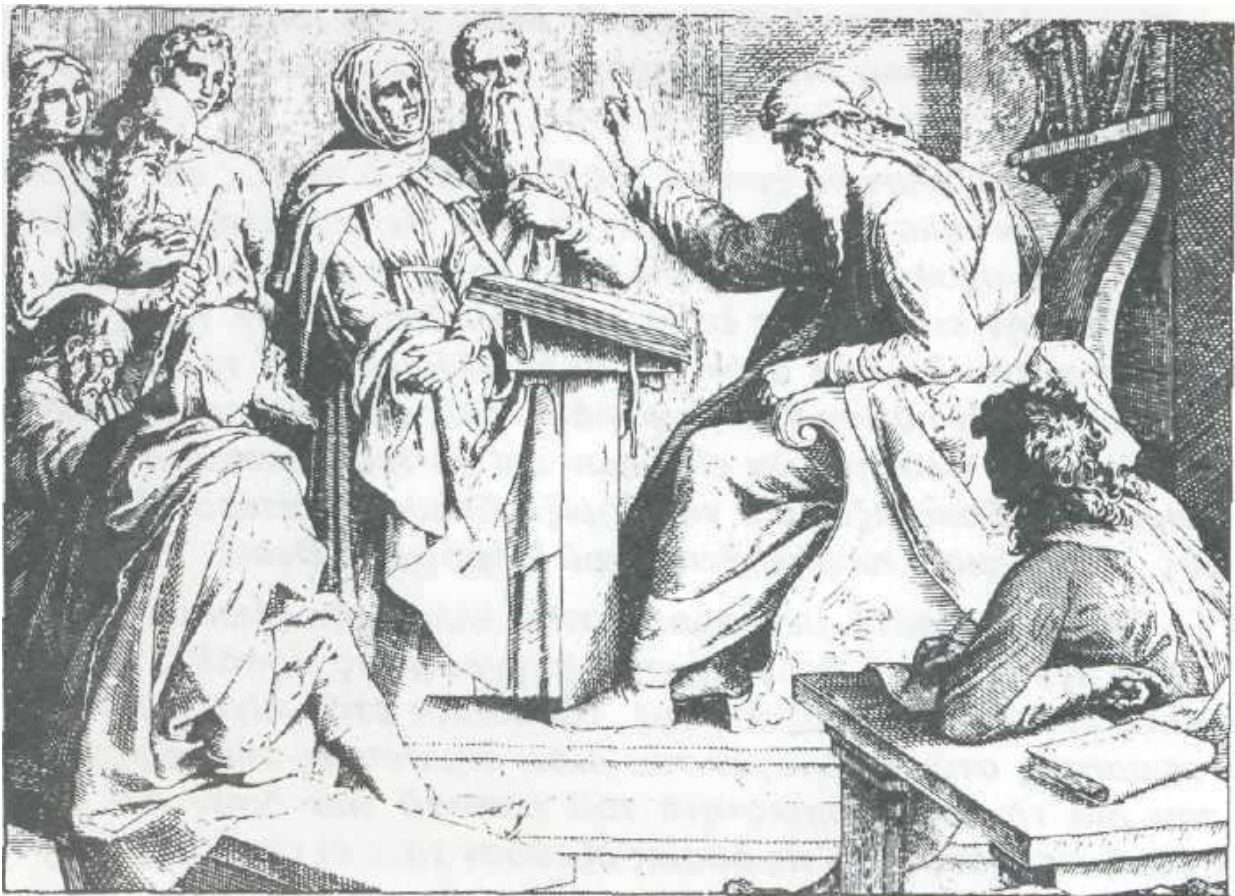
ΧΩΡΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΣΑΛΑΜΙΝΟΣ
ΒΑΡΝΑΒΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

«**Σ**οφία Σειράχ» ή «Σοφία Ιησού, υιού Σειράχ» λέγεται ένα από τα θεόπνευστα βιβλία της Π. Διαθήκης. Το διδακτικώτατο δε αυτό και ελκυστικώτατο βιβλίο έγραψεν ο Ιουδαίος κάτοικος της Ιερουσαλήμ Ιησούς υιός του Σειράχ περί το 190 έως 180 π.Χ. και σε μίαν εποχήν που η Παλαιστίνη ευρίσκετο κάτω από την εξουσίαν και πολιτικήν διακυβέρνησιν των Πτολεμαίων, διαδόχων του Μ. Αλεξάνδρου.

Ο Ιησούς του Σειράχ ανήκε στην τάξιν των γραμματισμένων και πλουσίων αλλά και ευσεβών Ιουδαίων. Είχε μελετήσει τον Μωσαϊκόν Νόμον και τα άλλα θεόπνευστα βιβλία της Π. Διαθήκης καθώς και την εθνικήν παράδοσιν του λαού του. Εταξείδευσεν επίσης, σε ώριμην πια ηλικίαν, σε διάφορες ξένες χώρες και εγνώρισε τα ήθη και έθιμα και τον τρόπον ζωής και σκέψεως των ανθρώπων πολλών χωρών. Από την επικοινωνίαν του δε αυτήν με ειδωλολάτρεις ανθρώπους όχι μόνον δεν επηρεάσθηκε δυσμενώς αλλά τουναντίον αγάπησεν ακόμη περισσότερο την θείαν σοφίαν και εξετίμησε βαθύτερα τις θείες ευεργεσίες και επλημμύρισεν η καρδιά του από απέραντην ευγνωμοσύνην προς τον μόνον αληθινόν Θεόν των πατέρων του.

Κατά τα τελευταία χρόνια της ζωής του ο σοφός και έμπειρος «Σειραχίδης» εγκαταστάθηκε μόνιμα στην Ιερουσαλήμ και άνοιξεν ιδικήν του σχολήν, διά να διδάσκη τους συμπατριώτες του την Αγ. Γραφήν και να τους ενισχύη στην ηθικήν ζωήν. Κατά την περίοδον αυτήν έγραψε στην εβραϊκήν γλώσσαν και το βιβλίο του, με σκοπόν και πόθον

να προφύλαξη τους ανθρώπους του έθνους του από την πλάνην των ειδώλων και να τους ενίσχυση στις θλίψεις, που εδοκίμαζαν και να στήριξη όλους, ιδιαίτερα δε τους νέους, στην βίωσιν των αληθειών του Νόμου του Θεού.

Το βιβλίο αυτό μετέφρασε στην ελληνική γλώσσα το 132 π.Χ. ο εγγονός του θεοπνεύστου συγγραφέως Ιησούς, που ευρίσκετο τότε με πολλούς άλλους Ιουδαίους στην Αίγυπτον. Ο μεταφραστής στον πρόλογόν του δίδει σημαντικές πληροφορίες τόσο για την προσωπικότητα του παππού του όσο και για τις συνθήκες, κάτω από τις οποίες ζούσαν τότε οι συμπατριώτες του στην Αίγυπτον, καθώς και για τον άμεσον κίνδυνον να αφομοιωθούν αυτοί με τους ειδωλολάτρεις κατοίκους της. Υπογραμμίζει δε ότι κατά το διάστημα της μεταφράσεως αγρύπνησε και Εκουράσθηκε πολύ προς χάριν των συμπατριωτών του της διασποράς, που ήθελαν να μελετούν τα ιερά βιβλία και ήσαν πρόθυμοι να συμμορφώνουν την ζωήν τους σύμφωνα με τον Νόμον του Κυρίου.

Παρ' όλον όμως που το βιβλίο του σοφού Σειράχ απευθύνετο προς ανθρώπους της προχριστιανικής εποχής, είναι διδακτικώτατο και διά τους Χριστιανούς. Διότι τα σοφά γνωμικά του και τα εμπνευσμένα διδάγματα του γύρω από ζητήματα της πρακτικής ζωής ανταποκρίνονται σχεδόν στο σύνολο τους στις ανάγκες και στις διαθέσεις της συνειδήσεως των Χριστιανών.

Μερικά λοιπόν από τα διδάγματα της Σοφίας Σειράχ εκρίναμε χρήσιμο και ωφέλιμο να μεταφέρουμε και να αναλύσουμε στο βιβλίο μας αυτό προς πνευματικήν οικοδομήν των αναγνωστών του.

Α' Η σοφία

*Σ*οφία είναι η βασική ιδέα του βιβλίου του Σειράχ. Αυτή κατευθύνει την σκέψιν του. Αυτήν και προβάλλει στους αναγνώστες του βιβλίου του σαν τρόπον ζωής και σαν βάσιν και προϋπόθεσιν διά την βίωσιν των ηθικών αληθειών και σαν μέσο κατακτήσεως της πραγματικής ευτυχίας. Ποια όμως είναι η σοφία, που τόσο συγκινεί τον θεόπνευστον Σειράχ;

1) Η πηγή και το μεγαλείο της σοφίας.

«Πάσα σοφία παρά Κυρίου και μετ' αυτού έστιν εις τον αιώνα... Κύριος αυτός έκτισεν αυτήν και είδε και εξηρίθμησεν αυτήν και εξέχεεν αυτήν επί πάντα τα έργα αυτού, μετά πάσης σαρκός κατά την δόσιν αυτού, και εχορήγησεν αυτήν τοις αναπώσιν αυτόν» (α', 1,9-10).

Διακηρύσσει κατ' αρχήν ο σοφός Σειράχ ότι η πηγή κάθε είδους σοφίας είναι ο Κύριος και Θεός και ότι σ' Αυτόν η σοφία είναι αιώνια, όπως αιώνιος είναι και ο ίδιος ο Θεός. Ο Κύριος ο ίδιος δημιούργησε την σοφία και την κατέχει και την εξερευνά σ' όλο της το βάθος, αλλά και την χορηγεί σ' όλα του τα πλάσματα. Σύμφωνα δε με το μέτρο της χάριτος του την βάζει μέσα σε κάθε άνθρωπον. Ιδιαίτερα όμως την χορηγεί στους ανθρώπους, που τον αγαπούν. Είναι δε η σοφία του Θεού μεγάλη και ανεξερεύνητη στο ανθρώπινο λογικό. Διά τούτο και ο σοφός Σειράχ τονίζει:

«Άμμον θαλασσών και σταγόνας υετού και ημέρας αιώνος τις εξαιριθμήσει; ύψος ουρανού και πλάτος γης και άβυσσον και σοφία τις εξιχνιάσει;... Ρίζα σοφίας τίνοι απεκαλύφθη; και τα πανουργήματα αυτής τις έγνω;» (α', 2-3.6).

Όσον λοιπόν είναι δυνατόν στον άνθρωπον να μετρήση τους κόκκους της άμμου των θαλασσών ή τις σταγόνες της βροχής ή τις ήμερες των αιώνων του παρελθόντος, ή όσον θα ημπορούσαν ένας να εξιχνιάση το ύψος του ουρανού ή το πλάτος της γης ή τα βάθη της άβυσσου, άλλο τόσο θα ήτο δυνατόν σε κάποιον να μετρήση την σοφία του Θεού σ' όλην της την έκτασιν. Και όπως κανένας δεν θα εύρη ποτέ την αρχήν του Θεού, αφού είναι άναρχος, έτσι και κανένας δεν θα ανακαλύψη την ρίζαν της θείας σοφίας με βάσιν την οποίαν εκαταρτίσθησαν και επραγματοποιήθησαν τα σχέδια της δημιουργίας του

κόσμου.

2) Σοφία και θεοσέβεια.

Παρ' όλων όμως που η θεία σοφία είναι ανεξιχνίαστη, είναι δυνατόν να κατακτηθή και από τους ανθρώπους. Διότι αυτή έχει και πρακτικήν αξίαν και έννοιαν. Και χαρακτηρίζει την συμπεριφοράν και την νοοτροπία των θεοφοβούμενων και δικαίων ανθρώπων. Γράφει δε σχετικά ο σοφός Σειράχ:

«Αρχή σοφίας φοβείσθαι τον Κύριον... Πλησμονή σοφίας φοβείσθαι τον Κύριον... Στέφανος σοφίας φόβος Κυρίου... Ρίζα σοφίας φοβείσθαι τον Κύριον». (α, 14, 16, 18, 20). **« Ο φοβούμενος Κύριον ποιήσει αυτό, και ο εγκρατής του νόμου καταλήψεται αυτήν και υπαντήσεται αυτή ως μήτηρ και ως γυνή παρθενίας προσδέξεται αυτόν... Ου μη καταλήψονται αυτήν άνθρωποι ασύνετοι, και άνδρες αμαρτωλοί ου μη ίδωσιν αυτήν μακρόν έστιν υπερηφανίας, και άνδρες ψεύσται ου μη μνησθήσονται αυτής»** (ιε', 1-2, 7-8).

Αρχίζει δηλαδή ένας να γίνεται σοφός από την ώραν που τρέφει μέσα του φόβον και σεβασμόν προς τον Κύριον. Όσων δε περισσότερη ευλάβεια έχει κάποιος προς τον Κύριον, τόσον και πιο σοφός αποδεικνύεται. Και ολοκληρωμένη και τέλεια σοφία είναι η θεοσέβεια. Πραγματικά, ρίζα και αρχή της σοφίας είναι η ευλάβεια και ο φόβος προς τον Κύριον. Διά τούτο και όποιος στην πραγματικότητα φοβείται τον Κύριον, θα κάμνη αυτό, που η σοφία του υποδεικνύει. Όποιοι δε μελετά και γνωρίζει καλά τον νόμον του Θεού, θα καταλάβη και θα κάμη κτήμα του την σοφία. Αυτή δε θα τον προϋπαντήσκει και θα τον υποδεχθή, κατά τον τρόπον που η μητέρα υποδέχεται το παιδί της και η νεαρή σύζυγος υποδέχεται τον αγαπημένον της σύζυγον. Ενώ όμως οι θεοσεβείς κατακτούν την σοφία, οι ασεβές είναι ανίκανοι να την κατακτήσουν και να την απολαύσουν. Και οι αμαρτωλοί ούτε να την ατενίσουν θα ημπορέσουν. Και οι υπερήφανοι θα μείνουν μακριά της. Και οι άνθρωποι του ψεύδους ούτε καν θα την ενθυμηθούν.

Μόνον οι ευσεβείς λοιπόν και μόνον όσοι μελετούν και εμβαθύνουν και εφαρμόζουν τα διδάγματα και παραγγέλματα του θείου νόμου είναι σε θέσιν να εκτιμήσουν την αξίαν της θείας σοφίας και να γίνουν κατά Θεόν σοφοί.

3) οι καρποί της σοφίας.

Ποιο όμως είναι το κέρδος και οι πρακτικές ωφέλειες, που έχουν όσοι κατακτούν την θείαν σοφία; στο ερώτημα αυτό ο σοφός Σειράχ απαντά ως ακολούθως:

«Μεθύσκει αυτούς από των καρπών αυτής» (α', 16). **«Η σοφία υιούς αυτής ανύψωσε και επιλαμβάνεται των ζητούντων αυτήν. Ο αγαπών αυτήν αγαπά ζωήν, και οι ορθρίζοντες προς αυτήν εμπλησθήσονται ευφροσύνης. Ο κρατών αυτής κληρονομήσει δόξαν, και ού εισπορεύεται, ευλογήσει Κύριος. Οι λατρεύοντες αυτή λειτουργήσουσιν αγίω, και τους αγαπώντας αυτήν αγαπά ο Κύριος. Ο υπακούων αυτής κρίνει έθνη, και ο προσεχών αυτή κατασκηνώσει πεποιθώς. Εάν εμπιστεύση, κατακληρονομήσει αυτήν, και εν κατασχέσει έσονται αι γενεαί αυτού»** ιδ', 11-16). **«Ψωμειί αυτόν άρτον συνέσεως και ύδωρ σοφίας ποτίσει αυτόν. Στηριχθήσεται επ' αυτήν και ού μή κλιθή, και επ' αυτής έφεξα και ού μή καταισχυνηθή· και υψώσει αυτόν παρά τους πλησίον αυτού και εν μέσω εκκλησίας ανοίξει στόμα αυτού. Ευφροσύνην και στέφανον αγαλλιάματος και όνομα αιώνιον κατακληρονομήσει»** (ιε', 3-6). **«Τω φοβουμένω τον Κύριον ευ έσται επ' εσχάτων, και εν ημέρα τελεστής αυτού ευρήσει χάριν»** (α', 13).

Χορταίνουν οι ευσεβείς με το παραπάνω από τους γλυκείς καρπούς, που τους χαρίζει η θεία σοφία. Και όσοι την αποκτούν ευφραίνονται πνευματικά. Διότι η σοφία, σαν φιλόστοργη μητέρα και τροφός και παιδαγωγός, ανυψώνει και δοξάζει τα παιδιά της. Και φροντίζει δι' εκείνους, που ζητούν να την κατακτήσουν. Όσοι αγαπούν την σοφία, στην πραγματικότητα αγαπούν την ειρηνική και ευτυχησμένη ζωήν. Και όσοι σηκώνονται πολύ πρωί, διά να μελετούν και να εμβαθύνουν στα νοήματα της, αυτοί θα γεμίζουν από χαράν. Όσοι δε κατέχουν την σοφία του Θεού και ζουν σύμφωνα με τις εντολές της,

αυτοί θα κληρονομήσουν και την πραγματική δόξα. Διότι σ' όποιον εισέλθη η σοφία, σ' αυτόν ο Κύριος χαρίζει και την ευλογία του. Όσοι υπηρετούν την σοφία, αυτοί και προσφέρουν στον άγιον Θεόν λατρείαν ευάρεστην. και όσοι αγαπούν την θείαν σοφία, θα αγαπηθούν και από τον Κύριον. Έτσι η σοφία γίνεται ο συνδετικός κρίκος μεταξύ των ευσεβών και του Κυρίου. Αλλά και ανάμεσα στους άλλους ανθρώπους, όποιος εμπνέεται από την σοφία του Θεού, αναδεικνύεται επιφανής και ικανός να κατευθύνη άλλους. Και όποιος προσέχει στα παραγγέλματα της θείας σοφίας, αυτός θα κατοική ήσυχος και ασφαλισμένος στο σπίτι του και δεν θα αισθάνεται κανένα φόβον. Όποιος δε εμπιστεύεται τον εαυτόν του στην σοφία, και ο ίδιος θα κληρονομήση τα δώρα της, αλλά και τους απογόνους του θα βοηθήση να γίνουν μέτοχοι σ' αυτά.

Ακόμη η θεία σοφία χορταίνει τον κάτοχόν της με τα πνευματικά της δώρα. Του χαρίζει, σαν πνευματικόν άρτον, την σύνεσιν και, σαν πνευματικό ποτό, την θεογνωσία. Έτσι ο κάθε θεοσεβής θα στηρίζεται πάνω στην σοφία και δεν θα κλονισθή ποτέ. Θα προσκολληθή σ' αυτήν και έτσι ποτέ δεν θα εντροπιασθή, αφού δεν θα παρασυρθή σε ατοπήματα και αμαρτήματα. Η σοφία τον θεοσεβή άνθρωπον θα τον αναδείξη ανάμεσα στους ανθρώπους του περιβάλλοντος του και θα τον βοηθά να ανοίγη το στόμα του με θάρρος και να διδάσκη τα ορθά ανάμεσα σε συνάξεις του λαού του.

Τονίζει ιδιαίτερα ο σοφός Σειράχ ότι η εσωτερική ευφροσύνη και η ολοκληρωμένη δόξα και η τιμή και καλή φήμη θα συνοδεύουν αιώνια τον θεοφοβούμενον άνθρωπον. Διότι αυτός όχι μόνον στις ήσυχες ημέρες της ζωής του θα νοιώθη ευτυχισμένος, αλλά και θα εξασφαλίση καλά και ανεπαισχυντα τέλη της επίγειας ζωής του. Το σπουδαιότερο δε, κατά την ημέραν του θανάτου του, θα εύρη χάριν ενώπιον του Θεού και θα λάβη σαν κληρονομίαν την αιώνιαν ευτυχίαν της Βασιλείας των ουρανών.

4) από την νεανικήν ηλικίαν.

Διά την κατάκτησιν της θείας σοφίας χρειάζονται προσπάθειες παρατεταμένες και κόποι πολλοί. Κατά τον σοφόν Σειράχ, οι προσπάθειες διά την απόκτησιν της σοφίας πρέπει να αρχίζουν από την νεανικήν ηλικίαν και να συνεχίζονται μέχρι τέλους της ζωής κάθε άνθρωπου. Διά τούτο και συμβουλεύει:

«Τέκνον, εκ νεότητος σου επέλεξαι παιδείαν, και έως πολιών ευρήσεις σοφία. Ως ο αροτριών και ο σπείρων πρόσελθε αυτή και ανάμενε τους αγαθούς καρπούς αυτής· εν γαρ τη εργασία αυτής ολίγον κοπιάσεις και ταχύ φάγεσαι γεννημάτων αυτής... Εν πάση ψυχή σου πρόσελθε αυτή και εν όλη δυνάμει σου συντήρησον τας οδούς αυτής. Εξίχνευσον και ζήτησον και γνωσθήσεται σοι, και εγκρατής γενόμενος μη αφής αυτήν επ' εσχάτων γαρ ευρήσεις την ανάπαυσιν αυτής, και στραφήσεται σοι εις ευφροσύνην» (στ', 18-19.26-28)

Παιδί μου, δηλαδή, από την νεαρή σου ηλικία διάλεξε την καλήν διαπαιδαγώγησιν και έτσι μέχρις ότου ασπρίσουν οι τρίχες της κεφαλής σου θα επιτύχης την αληθινή σοφία. Όπως κοπιάζει εκείνος που οργώνει και σπέρνει, έτσι και συ πλησίασε την σοφία με την απόφασιν να κουρασθής και περίμενε στον κατάλληλον χρόνον τους καλούς της καρπούς. Διότι πρέπει πρώτα να κοπιάσης ολίγον, διά να απόλαυσης γρήγορα τους καρπούς της. Πλησίασε λοιπόν μ' όλην σου την καρδίαν την σοφία και μ' όλες σου τις δυνάμεις βάδισε τους δρόμους της. Ακολούθησε τα ίχνη της. Αναζήτησέ την και θα την εύρης. Και όταν πια θα την κατακτήσης, μη την αφήσης ποτέ. Διότι στο τέλος των προσπαθειών σου θα εύρης σ' αυτήν ανάπαυσιν. Και τότε αυτή θα μεταβληθή σε αφορμήν χαράς και αγαλλιάσεως σου.

Στον καθένα λοιπόν και από μας ο σοφός Σειράχ θα υπεδείκνυεν ότι, αν πραγματικά θέλουμε να γίνουμε άνθρωποι συνετοί και φρόνιμοι, πρέπει πρώτα να εφαρμόσουμε τις θείες εντολές. Και τότε ο Κύριος, τονίζει, θα μας χαρίση την ιδικήν του σοφία.

«Επεθύμησας σοφία; διατήρησον εντολάς, και Κύριος χορηγήσει σοι αυτήν» (α', 26).

Β' Θλίψεις και δοκιμασίες

Οι θλίψεις και οι δοκιμασίες και οι πειρασμοί της ζωής είναι φαινόμενο πανανθρώπινο και πρόβλημα σοβαρώτατο. Δικαιολογημένα λοιπόν και ο σοφός Σειράχ τονίζει την σκληρήν αυτήν πραγματικότητα στους αναγνώστες του βιβλίου του και επισημαίνει σ' αυτούς τις πιο συνηθισμένες αφορμές των ανθρωπίνων δοκιμασιών.

1) Όλοι δοκιμάζονται σκληρά.

«Ασχολία μεγάλη έκτισται παντί ανθρώπω και ζυγός βαρύς επί υιούς Αδάμ αφ' ημέρας εξόδου εκ γαστρός μητρός αυτών έως ημέρας επιστροφής εις μητέρα πάντων... Από καθημένου επί θρόνου εν δόξη και έως τεταπινωμένου εν γη και σποδώ, από φορούντος υάκινθον και στέφανον και έως περιβαλλόμενου ωμόλινον... Ολίγον, ως ουδέν εν ανάπαυσα, και απ' εκείνου εν ύπνοις ως εν ημέρα σκοπιάς τεθορυβημένος εν δράσει καρδιάς αυτού, ως εκπεφευγώς από προσώπου πολέμου» (μ', 1,3,6).

Σ' όλους δηλαδή τους ανθρώπους, κατά παραχώρησιν Θεού, επεβλήθησαν πολυάριθμες στενοχώριες και μέριμνες. Και πάνω σ' όλους τους απογόνους του Αδάμ επιβάλλεται βαρύ φορτίο θλίψεων, από την ημέραν που θα γεννηθούν μέχρι και την ημέραν που θα αποθάνουν και θα επιστρέψουν στην κοινήν μητέρα όλων μας γήν. Συμβαίνει δε αυτό σ' όλους γενικά τους ανθρώπους, από τους πιο τρανούς, που κάθονται πάνω σε ένδοξον θρόνον, μέχρι και τους πιο άσημους, που κάθονται πάνω σε χώμα και στάκτην. Από τους άρχοντες που φορούν πολύτιμο και κόκκινο ένδυμα και φέρουν στεφάνι στην κεφαλήν τους, μέχρι και τους πιο πτωχούς, που περιβάλλονται με χονδροκαμωμένα λινά υφάσματα. Είναι δε τόσες οι σκοτούρες κάθε άνθρωπου, ώστε να είναι αναπαυμένος ολίγον, μάλλον δε να μη αναπαύεται καθόλου. Ακόμη και κατά τον ύπνον του ο άνθρωπος πολιορκείται από μέριμνες και μοιάζει με τον φρουρόν, που στέκεται πάνω σε φυλάκιο και περιστοιχίζεται από εχθρούς. Αναστατώνεται δε τόσο από τις φαντασιώσεις της διανοίας του, ώστε να αισθάνεται σαν εκείνον, που έχει διασωθή από τον πόλεμον.

2) Αφορμές θλίψεων.

Ποικίλες και πολλές είναι και οι αφορμές, που προκαλούν σ' όλους τους ανθρώπους τόσες σκληρές δοκιμασίες. Μερικές μνημονεύει και ο σοφός Σειράχ. Και γράφει:

«Τους διαλογισμούς αυτών και φόβον καρδιάς, επίνοια προσδοκίας, ημέρα τελευτής... Θυμός και ζήλος και ταραχή και σάλος και φόβος θανάτου και μηνίασμα και έρις... Θάνατος και αίμα και έρις και ρομφαία, επαγωγεί, λιμός και σύντριμμα και μάστιξ επί τους ανόμους εκτίσθη ταύτα πάντα" (μ',2,5,9 -

10).

Βασικά, τονίζει ο θεόπνευστος συγγραφέας, εκείνο που αναστατώνει τις σκέψεις και εκφοβίζει τις καρδιές των ανθρώπων είναι η ανάμνησις και η αγωνιώδης προσμονή της ημέρας του θανάτου τους. Παράλληλα όμως ο κάθε άνθρωπος ταλαιπωρείται και από τα πάθη της ψυχής του, όπως είναι η οργή, η ζηλοτυπία, η ταραχή, η αναστάτωση, ο φόβος του θανάτου, η δυσαρέσκεια και οι έριδες. Οι δυσάρεστες δε αυτές καταστάσεις, οι θάνατοι δηλαδή και οι φόνοι και οι διχόνοιες και οι σφαγές και οι θεομηνίες και οι πείνες και οι καταστροφές και οι άλλες συμφορές, όλα αυτά έχουν αρχικήν τους αιτίαν την αμαρτίαν. Δίδονται δε προς τιμωρίαν μεν των αμαρτωλών αλλά και διά τον πνευματικόν καταρτισμόν των δικαίων και εναρέτων.

Αναφέρεται όμως ο Σειράχ ειδικά και στις δοκιμασίες των ασθενειών και λέγει:

«Τίμα ιατρών προς τας χρείας αυτού τιμαίς αυτού. και γαρ αυτόν έκτισε Κύριος- παρά γαρ Υψίστου εστίν ίασις... Κύριος έκτισεν εκ γης φάρμακα, και ανήρ φρόνιμος ου προσοχθειί αυτοίς... Τέκνον, εν αρρωστήματί σου μή παράβλεπε, αλλ' εύξαι Κυρίω, και αυτός ίάσεται σε» (λη, 1-2,4, 9).

Τονίζει λοιπόν ο συνετός Σειράχ ότι έχουμε την ανάγκην των Γιατρών και πρέπει να τους τιμούμε. Διότι ο Θεός έδωσε και την ιατρική επιστήμη. Διότι και η θεραπεία, που δίδεται διά του ιατρού, προέρχεται από τον Ύψιστον. Ο Θεός έλαβε πρόνοια να φυτρώνουν στην γην βότανα, από τα οποία βγαίνουν τα διάφορα φάρμακα. Ο δε φρόνιμος άνθρωπος δεν τα αποστρέφεται.

Και συ λοιπόν, παιδί μου, όταν αρρωστήσης, μή αδιαφορήσης στις συμβουλές του ιατρού. Μή παραμέλησης όμως να παρακάλεσης και τον Κυριον να σου χαρίση την θεραπείαν. Διότι Αυτός έχει την δύναμιν να σε θεραπεύση. Οι αρρώστιες όμως, εκτός από την ταλαιπωρίαν, προκαλούν στον ανθρώπινον οργανισμόν και την φθοράν, τελικά δε και τον θάνατον. Διότι:

«Πάσα σαρξ ως ιμάτιον παλαιούται... Ως φύλλον θάλλον επί όρου δασέος, τα μεν καταβάλλει, άλλα δε φύει, ούτως γενεά σαρκός και αίματος, η μεν τελευτά ετέρα δε γεννάται» (ιδ'. 17. 18).

Παρομοιάζει δηλαδή ο Σειράχ τον κάθε ανθρώπινον οργανισμόν με φόρεμα, που παλαιώνει και φθείρεται. Αλλά και με το πλούσιο φύλλωμα των δένδρων του δάσους. Όπως δε συμβαίνει με τα φύλλα των δένδρων, που άλλα μεν πέφτουν άλλα δε βλαστάνουν, έτσι συμβαίνει και με τις γενεές των ανθρώπων, που άλλοι απ' αυτούς πεθαίνουν και άλλοι γεννούνται.

Γενικό λοιπόν συμπέρασμα των σκέψεων αυτών είναι ότι ο κάθε άνθρωπος, από την γέννησιν μέχρι τον θάνατον του, υποφέρει και δοκιμάζεται.

Γ' με υπομονήν και θάρρος

 σοφός Σειράχ δεν επισημαίνει μόνον στους θεοσεβείς τις θλίψεις και τις δοκιμασίες, που θα συναντήσουν στην ζωήν τους. Υποδεικνύει σ' αυτούς και τους ορθούς τρόπους αντιμετώπισώς τους.

1) Καταφυγή προς τον Κύριον.

«Τέκνον, ει προσέρχη δουλεύειν Κυρίω Θεώ, ετοίμασον την ψυχήν σου εις πειρασμόν. Εύθυνον την καρδίαν σου και καρτέρησον και μή σπεύσης εν καιρώ επαγωγής· κολλήθητι αυτώ και μή άασσής, ίνα αυξηθής επ' εσχάτων σου. Παν ο εάν επαχθή σοι δέξαι και εν αλλαγμασι ταπεινώσεώς σου μακροθύμησον ότι εν πυρί δοκιμάζεται χρυσός και άνθρωποι δεκτοί εν καμίνω ταπεινώσεως. Πίστευσον αυτώ και αντιλήψεται σου' εύθυνον τας οδούς σου και ίλπισον επ' αυτόν» {β', 1 -6).

Παιδί μου, λέγει ο Σειράχ προς κάθε θεοφοβούμενο άνθρωπον, αν πραγματικά θέλης να ευαρεστήσης στον Κύριον και να εργάζεσαι το θέλημα του, τότε να προετοιμάζης τον εαυτόν σου διά τους πειρασμούς, που οπωσδήποτε θα σε εύρουν. Τονίζει επομένως ότι ιδιαίτερα η ζωή της αρετής είναι συνδυασμένη με πολλές δυσκολίες και πειρασμούς. Και η πορεία του ευσεβούς ανθρώπου είναι δρόμος, μάλλον μονοπάτι ανηφορικό και δύσβατο και κουραστικό. Αν δε κάποιος αρχίση τον δρόμον αυτόν απροετοίμαστος ψυχικά, διατρέχει τον κίνδυνον να αποκάμη και να ακολουθήση τον εύκολον δρόμον του κακού και την πλατειάν λεωφόρον της αμαρτίας, που οδηγεί όμως στην απώλειαν και την πνευματικήν καταστροφήν.

Ετοίμασε λοιπόν τον εαυτόν σου και άγνισε την καρδίαν σου, προτρέπει στην συνέχειαν κάθε άνθρωπον ο συνετός και έμπειρος Σειράχ. Έτσι θα μείνης πιστός στον Κύριον και δεν θα απομακρυνθής απ' Αυτόν στις σκληρές ώρες των δοκιμασιών σου. Μείνε διά πάντα προσκολλημένος και στενά ενωμένος με τον Κύριον και μή απομακρυνθής από κοντά του, διά να διασωθής από τον κίνδυνον της απογνώσεως και να γίνης στην συνέχειαν μεγάλος και σταθερός στην πίστιν και άξιος της θείας αγάπης. Δέξου με υπομονήν κάθε πειρασμόν και κάθε θλίψιν, που θα σε εύρουν. Και αν οι δύσκολες περιστάσεις της ζωής σου πληθύνουν, δείξε περισσότερην σταθερότητα και καρτερίαν και χαρούμενην διάθεσιν, διά να βγής πνευματικά κερδισμένος.

Διότι, όπως με την φωτιάν καθαρίζεται και γίνεται λαμπρότερος ο χρυσός, έτσι και μέσα στο καμίνι των θλίψεων οι ψυχές των αλοδιαθέτων ανθρώπων καθαρίζονται από την σκουριάν της αμαρτίας και γίνονται δεκτές από τον Κύριον. Και συ λοιπόν εμπιστεύσου τον εαυτόν σου στον Κύριον και να είσαι βέβαιος ότι Αυτός θα σε προστατεύση. Φρόντισε να βαδίζης πάντοτε τον ευθύν δρόμον της αρετής και στηρίξου με βεβαιότητα και ελπίδα στην βοήθειαν του Κυρίου.

2) Με υπομονήν και ελπίδα.

Το γεγονός ότι σε μερικές περιπτώσεις και κάποιοι ευσεβείς και δίκαιοι θλίβονται και υποφέρουν παρατεταμένα δεν ανατρέπει την γενικήν αρχήν ότι αυτοί ζουν κάτω από το προστατευτικό βλέμμα του Κυρίου. Συγκινητικές δε είναι οι ακόλουθες διαβεβαιώσεις και προτροπές του Σειράχ προς όσους θεοφοβούμενους καταπονούνται και υποφέρουν:

«Οι φοβούμενοι τον Κύριον αναμείνате το έλεος αυτού και μή εκκλίνητε ίνα μή πέσητε. Οι φοβούμενοι Κύριον πιστεύσατε αὐτῷ, και οὐ μή πταίση ο μισθός υμῶν. Οι φοβούμενοι Κύριον ελπίσατε εις αγαθά και ευφροσύνην αιώνας και ελέους. Εμβλέψατε εις αρχαίας γενεάς και ίδετε. τις ενεπίστευσε Κυρίῳ και κατησχύνθη; ἢ τις ενέμεινε τῷ φόβῳ αὐτοῦ και εγκατελείφθη; ἢ τις επεκαλέσατο αὐτόν, και υπερείδεν αὐτόν;» (β', 7-10).

Τρεις φορές ο Σειράχ απευθύνεται προς τους θλιμμένους ευσεβείς, διά να ανορθώση μέσα τους την ελπίδα στον Κύριον. Και τους λέγει: Μή απομακρυνθήτε από τον Κύριον, όσον σκληρά και αν δοκιμάζεσθε, διά να μή πέσετε και να μή καταστραφήτε. Εμπιστευθήτε στις ώρες των πειρασμών τους εαυτούς σας στον Κύριον, διά να μή χάσετε την αμοιβήν της υπομονής σας. Διατηρήσατε μέσα σας άσβεστην την ελπίδα, ότι θα απολαύσετε κάποτε τα αγαθά και την αιώνιαν ευφροσύνην και το άμετρο έλεος του.

Προκειμένου δε ο σοφός Σειράχ να μας στηρίξη ακόμη περισσότερο στην πατρικήν πρόνοιαν, που ο Κύριος και Θεός μας δείχνει προς τους ευσεβείς, μας καλεί να μελετήσουμε το παρελθόν και την ιστορίαν των πριν από μας πιστών. Και τότε, λέγει, θα διαπιστώσετε μαζί μου ότι κανένας, απ' όσους κατέφυγαν και εμπιστεύθησαν τον εαυτόν τους στον Κύριον, δεν εντροπιάσθηκεν, ούτε και εγκαταλείφθηκεν απ' Αυτόν.

Είναι λοιπόν προνομιούχοι οι πιστοί. Διότι αυτοί ποτέ δεν θα κινδυνεύσουν να καταποντισθούν μέσα στο πέλαγος των πειρασμών της ζωής. Αντίθετα είναι δυστυχησμένοι όσοι χωρίς την άγκυραν της ελπίδας και το στήριγμα της υπομονής ταξιδεύουν στον κόσμον αὐτόν. Αυτό τονίζει και ο Σειράχ, όταν γράφη:

«Ουαί καρδίαις δειλαίς και χερσί παρειμέναις και αμαρτωλώ επιβαίνοντι επί δύο τρίβους. Ουαί καρδιά παρειμένη ότι οὐ πιστεύει· διά τούτο οὐ σκεπασθήσεται. Ουαί υμίν τοις απολωλεκόσι την υπομονήν και τί ποιήσετε όταν επισκέπτηται ο Κύριος;» (β'. 12-14).

Αλλοίμονον δηλαδή στους ανθρώπους εκείνους, που η καρδιά τους δειλιά και τα χέρια τους παραλύουν στις δυσκολίες. Αλλοίμονον ιδιαίτερα στον αμαρτωλόν, που αντί να μετανοήση και να επιστρέψη στον Θεόν, προσπαθεί να συνδυάση τον δρόμον του Θεού με τον δρόμον του πονηρού. Αλλοίμονον στις καρδιές, που από έλλειψιν εμπιστοσύνης προς τον Θεόν παραλύουν και ατονούν. Τέτοιες καρδιές στις δύσκολες ώρες των πειρασμών δεν θα ευρεθούν κάτω από την σκέπην του Θεού. Αλλοίμονον σ' όλους εσάς, που έχετε χάσει την υπομονήν σας. Αλήθεια, τί θα κάμετε σε περίπτωσιν, που ο Θεός θα επιτρέψη να σας εύρουν περισσότερες θλίψεις;

Αλλοίμονον λοιπόν και σε μας, αν χάσουμε την υπομονήν μας και αν αφήσουμε να σβήση μέσα στις καρδιές μας η φλόγα της πίστεως προς τον Θεόν και η ελπίδα στην ιδικήν του βοήθειαν. Θα γίνη τότε η επί γης πορεία μας άχαρις και κουραστική. Ας εφαρμόσουμε λοιπόν του Σειράχ την προτροπήν:

«Εμπεσούμεθα εις χείρας Κυρίου και ουκ εις χείρας ανθρώπων ως γαρ η

μεγαλωσύνη αυτού, ούτως και το έλεος αυτού» (β', 18).

Δια να βγούμε δηλαδή νικητές στους πειρασμούς της ζωής, ας παραδώσουμε τους εαυτούς μας όχι σε αδύνατα ανθρώπινα χέρια, αλλά στο Κυρίου μας τα παντοδύναμα και ευεργετικά χέρια. Και να είμεθα βέβαιοι ότι οι ελπίδες μας δεν θα διαψευστούν. Διότι ο Κύριος είναι μεν μεγάλος και ανυπέρβλητος σε δόξα, είναι όμως και πολυέλεος και καταδέχεται και να ασχολείται μαζί μας και να μας στηρίξει στις δοκιμασίες μας.

3) Μπροστά στον θάνατον.

Με θάρρος όμως καλούνται οι πιστοί να αντιμετωπίζουν και τον σκληρόν θάνατον.

«Μή ευλαβού κρίμα θανάτου, μνήσθητι προτέρων σου και εσχάτων τούτο το κρίμα παρά Κυρίου πάση σαρκί, και τι απανάινη εν ευδοκία Υψίστου; είτε δέκα είτε εκατόν είτε χίλια έτη, ουκ έστιν εν άδου ελεγμός ζωής» (μα', 3-4).

Αυτήν την σοφήν συμβουλήν δίδει ο Σειράχ προς όλους γενικά τους ανθρώπους. Ω άνθρωποι, λέγει, μή φοβηθήτε την ώραν του θανάτου σας. Εθνημηθήτε εκείνους, που έζησαν πριν από σας και όσους θα ζήσουν μετά από σας. Έτσι θα κατανοήσετε καλύτερα ότι ο θάνατος είναι απόφασις του Κυρίου δι' όλους τους ανθρώπους και ότι κανένας δεν πρέπει να ανθίσταται στην απόφασιν αυτήν του Υψίστου. Εξ άλλου είτε δέκα, είτε εκατόν, είτε χίλια χρόνια ζήση κάποιος, στην μετά θάνατον ζωήν και στην αιωνιότητα δεν έχει καμμιάν σημασίαν.

Δεν αγνοεί βέβαια ο Σειράχ ότι γενικά και η μνήμη ακόμη του θανάτου είναι ικανή να αναστατώση και ένα άνθρωπον, που ζη ειρηνικά και αμέριμνα και απολαμβάνει τα αγαθά του και προοδεύει σ' όλα και είναι ακόμη υγιέστατος και τρώγει απ' όλα. Διά τούτο και γράφει:

«Ω θάνατε, ως πικρόν σου το μνημόσυνόν έστιν ανθρώπω ειρηνεύοντι εν τοις υπάρχουσιν αυτού, ανδρί απερισπάστω και ευδουμένω εν πάσι και έτι ισχύοντι επιδέξασθαι τροφήν» (μα'. 1).

Αναφέρεται όμως ο έμπειρος συγγραφεύς και σε περιπτώσεις, που η μνήμη του θανάτου όχι μόνον δεν ενοχλεί, αλλά μάλλον παρηγορεί κάποιους ανθρώπους. Και σημειώνει:

«Ω θάνατε, καλόν σου το κρίμα εστιν ανθρώπω επιδεομένω και ελασσομένω ισχύι, εσχατογήρω και περισπωμένω περί πάντων και απειθούντι και απολωλεκότι υπομονήν» (μα', 2) "Κρείσων θάνατος υπέρ ζωήν πικράν και ανάπαυσις αιώνος η αρρώστημα έμμονον» (λ',17).

Δηλαδή. Ω θάνατε, θεωρείσαι καλός και ευχάριστος σ' όσους βασανίζονται από ανυπόφορη φτώχειαν ή βαρειάν και ανίατην ασθένειαν και σ' όσους έφθασαν σε βαθειά γεράματα ή σ' όσους αβοήθητοι και μόνοι και φορτωμένοι με πολλές φροντίδες και μέριμνες δεν αντέχουν άλλο και έχασαν την υπομονήν τους. Όλοι αυτοί βλέπουν τον θάνατον σαν κάτι το καλύτερον από μιαν πικρήν ζωήν. Και προτιμούν δικαιολογημένα, αντί μιας ζωής συνδουασμένης με επίμονην και αθεράπευτην σωματικήν ασθένειαν, την αιώνιαν ανάπαυσιν, που διά του θανάτου τους θα απολαύσουν οι δίκαιοι.

Τέλος ο Σειράχ αναφέρεται και στην λύπην που δικαιολογημένα δοκιμάζουν οι άνθρωποι όταν χάσουν αγαπημένα τους πρόσωπα. Και συμβουλεύει ως εξής τον κάθε πιστόν:

«Παρακλήθητι λύπης ένεκα... Μή δως εις λύπην την καρδιαν σου, απόστησον αυτήν μνησθείς τα έσχατα· μή επιλάθη, ού γάρ έστιν επάνοδος, και τούτον

οὐκ ωφελήσεις και σεαυτὸν κακῶσεις* (λη', 17. 20-21).

Παρηγορήσου, του λέγει, και θέσε τέρμα στις εκδηλώσεις της λύπης σου. Διά κανένα λόγον μή αφήσης να κυρίευση την καρδιάν σου η κατάθλιψις. Απομάκρυνε την υπερβολικὴν λύπην από την ψυχὴν σου. Διά να βοηθηθῆς δε, λάβε υπ' ὄψιν σου ὅτι και συ θα αποθάνης κάποτε και θα μεταβῆς εκεί, ὅπου ἐπήγεν ο νεκρὸς σου. Ἐπίσης μή λησμονῆς ὅτι, ὅσον και αν κλαύσης, δεν θα τον επαναφέρης στον κόσμον των ζωντανών. Με την υπερβολικὴν σου θλίψιν ἐκείνον μεν σε τίποτε δεν θα τον ωφελήσης, αντίθετα ὁμως τον εαυτὸν σου θα τον βλάψης.

Δ' Η Ειρήνη

Η ειρήνη της ψυχῆς είναι πολύτιμο αγαθὸ. Αξίζει δε ο κάθε ἄνθρωπος να κἀνη ὅτι εξαρτάται από τον ἴδιον, διά να κατακτᾶ και να διατηρῆ μέσα του το θείο αὐτὸ δῶρο. Και ο σοφὸς Σειράχ στο περισπούδαστο ἔργο του υποδεικνύει συγκεκριμένους τρόπους, με τους οποίους και τις αφορμές διασαλεύσεως της ψυχικῆς μας γαλήνης θα αποφεύγουμε ἀλλά και του Θεοῦ την εὐνοίαν θα αποσπάσουμε πάνω μας, ὥστε και στην αιωνιότητα να εξασφαλίσουμε την μόνιμην ειρήνην και ἀνάπαυσιν.

1) Αποφυγὴ των αμαρτιών.

Πεποίθησις και βασικὴ διδασκαλία του Σειράχ είναι ὅτι η αμαρτία γενικὰ είναι πηγὴ ταραχῆς διά τον ἄνθρωπον. Οι τύψεις της συνειδήσεως, που αὐτὴ προκαλεῖ στον αμαρτωλόν, τον κάμνουν να ταλαιπωρεῖται και να υποφέρη ἀφάνταστα, ἀλλά και τον αποχωρίζουν από τον Θεόν, την πηγὴν της ειρήνης. Διά τούτο και βεβαιώνει:

«Μακάριος ἀνὴρ, ὅς... οὐ κατενύγη εν λύπη αμαρτίας. Μακάριος οὐ οὐ κατέγνω η ψυχὴ αὐτοῦ, και ὅς οὐκ ἔπεσεν ἀπὸ της ἐλπίδος αὐτοῦ»(ιδ'. 1,2).

Εἶναι δηλαδὴ ευτυχισμένος ο ἄνθρωπος ἐκεῖνος, που κατορθώνει να μή αμαρτάνη. Διότι αὐτὸς δεν δοκιμάζει την πίκραν και την ταραχὴν, που προκαλοῦν οι ἔλεγχοι της συνειδήσεως. Ευτυχισμένος ἐπίσης είναι ὅποιος ἔχει ἡσυχην την συνειδήσιν του, διότι αὐτὸς δεν χάνει ποτὲ την προς τον Θεόν ἐλπίδα του.

2) Ἀμνησικάκοι και φιλήσυχτοι.

Τις σοφές συμβουλές του, γύρω ἀπὸ δύο ἄλλες αφορμές διασαλεύσεως της ψυχικῆς μας γαλήνης, μας δίδει ο Σειράχ στους ἀκόλουθους στίχους:

« Ἄφες ἀδίκημα τῶ πλησίον σου, και τότε δεθθέντος σου αι αμαρτίαι σου λυθήσονται. Ἄνθρωπος ἀνθρώπῳ συντηρεῖ οργὴν, και παρὰ Κυρίου ζητεῖ ἰασιν; Ἐπ' ἄνθρωπον ὁμοιον αὐτῷ οὐκ ἔχει ἔλεος, και περὶ των αμαρτιών αὐτοῦ δεῖται; Αὐτὸς σαρκῶν διατηρεῖ μῆνιν, τις ἐξιλάσεται τας αμαρτίας αὐτοῦ;» (κη'. 2-5). «Ἀπόσχου ἀπὸ μάχης, και ἐλαττώσεις αμαρτίας. ἄνθρωπος γαρ θυμῶδης ἐκκαύσει μάχην, και ἀνὴρ αμαρτωλὸς ταραξεί φίλους και ἀνά μέσον εἰρηνευόντων ἐμβάλλει διαβολὴν... Ἐρίς κατασπευδομένη ἐκκαίει πυρ, και μάχη κατασπεύδουσα ἐκχέει αἷμα. Ἐάν φυσῆσης εἰς σπινθήρα, ἐκκαήσεται, και ἐάν πτύσης ἐπ' αὐτόν, σβεσθήσεται. και ἀμφοτέρα ἐκ του στόματος σου ἐκπορεύεται» (κη', 8-9, 11-12).

Ξεκινᾶ και πάλιν ο σοφὸς Σειράχ ἀπὸ την ὀρθὴν θέσιν ὅτι, αν ἕνας αμαρτάνη και δεν εξασφαλίζη συγχώρησιν ἀπὸ τον Θεόν, δεν ἠμπορεῖ να αισθάνεται εἰρηνικός. Και συμβουλεύει τον καθένα μας: Αν θέλης να ἔχης ειρήνην μέσα σου, συγχώρησε πρῶτα στους συνανθρώπους σου τα ἀδικήματα, που σου ἔκαμαν, και μετὰ προσευχήσου στον

Θεόν να σου συγχώρηση τις αμαρτίες σου. Διότι, αν ένας άνθρωπος διατηρή μέσα του μίσος και έχθραν εναντίον κάποιου άλλου ανθρώπου, με ποιάν παρρησίαν θα ζητήση από τον Θεόν συγχώρησιν; Αν ένας δεν αισθάνεται συμπάθειαν προς τους ομοιοπαθείς συνανθρώπους του, πώς θα τόλμηση να ζητήση το έλεος του Θεού διά τις Ιδικές του αμαρτίες;

«Και άφες ημίν τα όφειλήματα ημών, ως και ημείς αφίεμεν τοις οφειλέταις ημών» (Ματθ. στ' , 12), μοιάζει να μας λέγη στο σημείο αυτό και ο Σειράχ.

Και να τονίξη σε μας ό,τι ακριβώς και ο Κύριος μας εδίδαξε στην Κυριακήν προσευχήν. Ότι δηλαδή πρέπει να ζητούμε από τον Θεόν συγχώρησιν, μόνον και εφ' όσον προηγουμένως και εμείς εσυγχωρήσαμε στους άλλους όσα τυχόν κακά μας έχουν κάμει.

Με την ίδιαν θέρμην μας συμβουλεύει ο σοφός Σειράχ, αν θέλουμε να διατηρούμε την ειρήνην της ψυχής μας, να αποφεύγουμε τις φιλονεικίες και κάθε άλλην αφορμήν συγκρούσεως με τους συνανθρώπους μας. Διότι, όσοι συγκρατούν τον θυμόν τους, προφυλάσσουν τον εαυτόν τους από αμαρτίες, οι οποίες πάντα προκαλούν αναστατώσεις και ταραχές. Αντίθετα ο(θυμώδεις και οι ίδιοι ταραζονται και αμαρτάνουν, αλλά και τους φίλους τους αναστατώνουν. Και ανάμεσα σε ανθρώπους, που ζουν ειρηνικά, σκορπίζουν διαβολές και διαταραχές. Και κάθε έρις και θυμός, αν δεν συγκρατηθή, ανάβει πυρκαϊάν. Και κάθε βίαιη και ασυγκράτητη λογομαχία είναι δυνατόν να οδηγήση μέχρι και την αιματοχυσίαν.

Τούτο φαίνεται και από το έξης παράδειγμα. Πάνω σ' ένα σπινθήρα, αν φυσήσης, θα ανάψης φωτιάν, αν όμως φτύσης, θα τον σβήσης. Όπως λοιπόν με τα δύο αυτά πράγματα, το φύσημα και το φτύσιμο, που προέρχονται από το στόμα σου, επιτυγχάνεις ή το άναμμα ή το σβήσιμο της φωτιάς, έτσι και με τον θυμόν ή τα καλά σου λόγια ημπορείς αντίστοιχα να ανάψης ή να σβήσης την φιλονεικίαν και την ταραχήν.

3) Ολιγαρκές.

Σαν μέσο αποτελεσματικό διά να ειρηνεύουμε, ο Σειράχ μας συνιστά και την ολιγαρκίαν. Και γράφει δι' αυτήν τα ακόλουθα:

«Αρχή ζωής ύδωρ και άρτος και ιμάτιον και οίκος καλύπτων ασχημοσύνην. Κρείσσων βίος πτωχού υπό σκέπην δοκών ή εδέσματα λαμπρά εν αλλοτρίοις. Επί μικρώ και μεγάλω ευδοκίαν έχε, και ονειδισμόν παροικίας ού μή ακούσης» (κθ ' .21 -23).

Τα πρώτα και απαραίτητα διά την συντήρησιν της ζωής μας αγαθά είναι το νερό και το φωμί. Παράλληλα απαραίτητα διά τους ανθρώπους είναι και τα ενδύματα και η κατοικία, διά να κρύβουν την γυμνότητα τους. Αυτό τονίζει ο σοφός Σειράχ. Και η άποψης του ταυτίζεται με την διακήρυξιν του Απ. Παύλου, ότι «έχοντες διατροφάς και σκεπάσματα, τούτοις αρκεσθησόμεθα» (Α' Τιμ. στ', 8). Όταν δηλαδή εξασφαλίζουμε τις απαραίτητες διά την συντήρησίν μας τροφές και έχουμε τα αναγκαία ενδύματα και την κατάλληλη κατοικία, τότε πρέπει να είμεθα ευχαριστημένοι και ικανοποιημένοι.

Τονίζει επίσης ο Σειράχ ότι διά κανένα λόγον δεν ημπορεί να θεωρηθή ευτυχισμένος όποιος καταφεύγει σε άλλους και ζητά απ' αυτούς δανεικά και ελεημοσύνες, διά να κάμη πιο άνετη την ζωήν του. Επειδή δε πιστεύει ότι προτιμότερη είναι η ζωή του πτωχού κάτω από ξύλινη στέγη, παρά τα πολυτελή συμπόσια σε ξένα σπίτια, διά τούτο και προτρέπει τον καθένα: να είσαι ευχαριστημένος και με τα πολλά και με τα ολίγα. Έτσι ποτέ κανένας δεν θα σε κατηγορήση ότι είσαι παράσιτο της κοινωνίας και ζης σε βάρος των άλλων.

4) Ο φόβος του Θεού.

Σοφή κατά πάντα είναι και η άποψης του Σειράχ, ότι και ο φόβος του Θεού χαρίζει στον άνθρωπον, που τον καλλιεργεί μέσα του, θάρρος και ειρήνη. Διότι:

«Πνεύμα φοβούμενων Κύριον ζήσεται, η γάρ ελπίς αυτών επί τον σώζοντα

αυτούς. Ο φοβούμενος Κύριον ουδέν ευλαβηθήσεται και ού μή δειλιάση, ότι αυτός ελπίς αυτού. Φοβούμενου τον Κύριον μακαρία η ψυχή» (λδ ,13-15).

Η ψυχή δηλαδή όσων αισθάνονται μέσα τους ευλαβικών φόβον προς τον Θεόν, θα ζη ειρηνικά. Διότι οι θεοφοβούμενοι άνθρωποι την ελπίδα τους την στηρίζουν σ' Εκείνον, που είναι ο μόνος που ημπορεί να τους σώση. Όποιος επομένως με φόβον και ευλάβεια στηρίζεται στον Κύριον, από τίποτε δεν έχει να φοβηθή και μπροστά σε τίποτε δεν θα τα χάση. Διά τούτο και είναι πραγματικά ευτυχισμένος όποιος φοβείται τον Κύριον. Δικαιολογεί δε ο Σειράχ ως εξής τις απόψεις του αυτές:

«Τίνι επέχει και τις αντιστήριγμα αυτού: Οι οφθαλμοί Κυρίου επί τους αγαπώντας αυτόν υπερασπισμός δυναστείας και στήριγμα Ισχύος, σκέπη από καύσωνος και σκέπη από μεσημβρίας, φυλακή από προσκόμματος και βοήθεια από πτώσεως, ανυψών ψυχήν και φωτίζων οφθαλμούς, ίασις διδούς, ζωήν και ευλογία» (λδ', 15-17).

Σε ποιόν δηλαδή στηρίζεται ο θεοφοβούμενος και ευλαβής άνθρωπος και ποιόν έχει στήριγμα του; Τον Κύριον, του οποίου οι οφθαλμοί στρέφονται πάντοτε προς όσους τον αγαπούν. Και γίνεται σ' αυτούς δυνατός προστάτης και ισχυρός υπερασπιστής και σκέπη, που τους προφυλάσσει από τον καύσωνα και την αφόρητην μεσημβρινή ζέστη του καλοκαιριού και προστασία από πτώσεις και σκοντάμματα και βοήθεια ανορθώσεώς τους, όταν πέσουν. Ο Κύριος ανυψώνει την ζωήν μας. Φωτίζει τους οφθαλμούς της ψυχής μας. Μας δίδει υγεία και ζωήν και ευλογία.

Ε' τα πλούτη

T

α χρήματα και τα υλικά αγαθά θεωρούνται συνήθως πηγή ευτυχίας. Διά τούτο πολλοί μακαρίζουν και ζηλεύουν τους πλουσίους, αλλά και κάμνουν το παν, διά να γίνουν και οι ίδιοι πλούσιοι. Ποιες όμως απόψεις έχει πάνω στο θέμα αυτό ο σοφός Σειράχ;

1) Ταλαιπωρία και κίνδυνοι.

Αντίθετα με την γνώμην των πολλών, ότι τα πλούτη προσφέρουν ξεκούρασιν και ασφάλειαν στους ανθρώπους, ο σοφός Σειράχ υποστηρίζει την αντίθετην άποψιν. Και γράφει:

«Αγρυπνία πλούτου εκτήκει σάρκας, και η μέριμνα αυτού αφιστά ύπνον. Μέριμνα αγρυπνίας απαιτήσει νυσταγμών, και αρρώστημα βαρύ εκνήψει ύπνος... Ο αγαπών χρυσίον ού δικαιωθήσεται, και ο διώκων διαφθορόν αυτός πλησθήσεται. Πολλοί εδόθησαν εις πτώμα χάριν χρυσίου, Και εγενήθη απώλεια αυτών κατά πρόσωπον αυτών. Ξύλον προσκόμματος έστι τοις ενθουσιάζουσιν αυτώ, και πας άφρων αλώσεται εν αυτώ» (λα'. 1-2. 5-7). «Μή έπεχε επί τοις χρήμασί σου και μή είπος- αυτάρκη μοι έστι., Μή έπεχε επί χρήμασιν αδίκους- ουδέν γάρ ωφελήσει σε εν ημέρα επαγωγής» (ε'. 1.8).

Η απόκτησις των χρημάτων, σύμφωνα με την σοφήν παρατήρησιν του Σειράχ, συνδυάζεται με αϋπνίες και αγωνιώδεις μέριμνες, που καταπονούν και εξαντλούν το ανθρώπινο σώμα. Οι αγωνιώδεις μέριμνες διά τον πλουτισμό διώχνουν τον ύπνον και προκαλούν σοβαρές ψυχικές και σωματικές διαταραχές. Ακόμη όμως, όποιος αγαπά τα χρήματα, δεν θα αποφύγη αδικίες και αμαρτήματα. Και όποιος επιδιώκει το παράνομο κέρδος, θα διαφθείρη τον εαυτόν του και θα γεμίση με κακίες. Πολλοί, προκειμένου να αποκτήσουν πλούτη, έγιναν ερείπια και ξαφνικά εκαταστράφησαν. Ο χρυσός έγινε, δι' όσους ενθουσιάζονται χάριν του, ξύλο στον δρόμο της ζωής τους, πάνω στο οποίο σκοντάπτουν. Και κάθε ασύνετος άνθρωπος θα συλληφθή μέσα στις παγίδες του άδικου και αχόρταστου πλουτισμού.

Δικαιολογημένα λοιπόν ο Σειράχ, διά να κτυπήση την μάταιην αυτοπεποίθησιν, που τα χρήματα καλλιεργούν, και να μας προφύλαξη από τον κίνδυνον της προσκολλησέως της καρδιάς μας στον άδικον θησαυρισμόν, τονίζει στον καθένα μας: Μή στηριχθής στα χρήματα σου και μή καυχηθής ποτέ ότι, επειδή έχεις αρκετά χρήματα, είσαι ασφαλισμένος. Πολύ περισσότερο μή στηριχθής σε χρήματα, που αποκτώνται με αδικίες και άνομα μέσα. Διότι τα χρήματα της αδικίας καμμιάν ωφέλειαν ή υποστήριξιν δεν θα σου προσφέρουν στις ημέρες των δοκιμασιών της ζωής σου και μάλιστα κατά την ημέραν της κρίσεως από τον Κύριον. Αντίθετα τότε θα επισύρουν εναντίον σου την δίκαιην οργή του.

2) Προσοχή από τους πλουσίους.

Σύμφωνα όμως με τις σοφές σκέψεις του Σειράχ, επικίνδυνον είναι και το να δημιουργή κάποιος στενές και φιλικές σχέσεις με τους πλουσίους. Διά τούτο και γράφει:

« Ο απότομος πίσης μολυνθήσεται, και ο κοινωνών υπερηφάνω ομοιωθήσεται αυτό. Βάρος υπέρ σε μή άρης, και ισχυροτέρω σου και πλουσιωτέρω μή κοινωνεί. Τι κοινωνήσει χύτρα προς λέβητα; αύτη προσκρούσει, και αύτη συντριβήσεται. Πλούσιος ηδίκησε, και αυτός προσενεβριμήσατο· πτωχός ηδίκηται, και αυτός προσδεηθήσεται. Εάν χρησιμεύσης, εργάται εν σοί· και εάν υστέρησης καταλείψει σε. Εάν έχης, συμβιώσεσί σοι και αποκενώσει σε, και αυτός ού πονέσει. Χρείαν έσχηκέ σου, και αποπλανήσει σε και προσγελάσεται σοι και δώσει σοι ελπίδα· λαλήσει σοι καλά και ερεί- τίς η χρεία σου; και αισχυνεί σε εν τοις βρώμασιν αυτού, έως ού αποκενώση σε δις ή τρις, και επ' εσχάτων καταμωκήσεται σου' μετά ταύτα όψεται σε και καταλείπει σε και την κεφαλήν αυτού κινήσει επι σοι. Πρόσεχε μή αποπληνηθής και μή ταπεινωθής εν αφροσύνη σου» (1γ' 1-8).

Αρχίζει τις σκέψεις του ο Σειράχ με την έξης εικόνα: Όποιος εγγίζει την πίσσαν, θα λερωθή απ' αυτήν. Έτσι και εκείνος, που συναναστρέφεται μ' ένα υπερήφανον πλούσιον, θα επηρεασθή απ' αυτόν και θα απόκτηση την δική του νοσηρή νοοτροπία. Μετά ο Σειράχ, αφού παρομοιάζει τον πλούσιον σαν βάρος ασήκωτο διά τον φτωχόν, προτρέπει τον φτωχόν: Μή σηκώσης στους ώμους σου βάρος ανώτερο από τις δυνάμεις σου. Δηλαδή, μή σύναψης πολλές σχέσεις και στενήν επικοινωνίαν με ανθρώπους κοινωνικά ισχυρότερους και πλουσιώτερούς σου. Διότι κάτι τέτοιο θα έχη κακές συνέπειες πάνω σου. Διά να περιγράψη τις συνέπειες αυτές, ο Σειράχ χρησιμοποιεί την εξής εικόνα:

Όπως είναι αταίριαστο και επικίνδυνον να τοποθετήται ένα μικρό και εύθραυστο πήλινο δοχείο, μια χύτρα, κοντά σ' ένα χάλκινον λέβητα, έτσι είναι επικίνδυνη και η στενή συνάφεια ενός φτωχού μ' ένα υπερόπτην πλούσιον. Διότι, όπως η χύτρα κινδυνεύει να συντριβή από τον λέβητα, έτσι κινδυνεύει και ο αδύνατος φτωχός από τον ισχυρόν πλούσιον. Αυτό δε διότι συνήθως οι πλούσιοι αδικούν και πλήττουν και φέρονται με σκληρότητα προς τους υποδεεστέρους τους κοινωνικά. Οι φτωχοί όμως, προκειμένου να τα έχου καλά με τους πλουσίους, ενώ αδικούνται απ' αυτούς, πρέπει να υποκλίνωνται

μπροστά τους και να τους φέρωνται με δουλικό φρόνημα και να ζητούν συγγνώμη και διά πράγματα, στα όποια δεν είναι καθόλου ένοχοι.

Αν λοιπόν, φτωχέ μου, προσθέτει ο Σειράχ, θα είσαι σε κάτι χρήσιμος στον υπερήφανο πλούσιον, αυτό θα είναι το να σε εκμεταλλεύεται διά το Ιδικό του συμφέρον. Όταν όμως ευρεθής εσύ σε ανάγκες και στερήσεις, κανένα ενδιαφέρον δεν θα δείξη εκείνος σε σένα, αλλά θα σε εγκαταλείψη. Εάν δε συμβή κάποτε να έχης κάποια αγαθά, τότε ο πλούσιος θα σε πλησίαση και πάλιν, όχι διά να σε βοηθήση αλλά διά να σου αρπάξη τα αγαθά σου και να αδειάση τα ταμεία σου. Καθόλου δεν θα στενοχωρηθή διά το κακό, που σου έκαμεν. Όταν έχη την ανάγκην σου, θα προσπαθήση με υποκριτικά χαμόγελα και ψεύτικο ενδιαφέρον να σε παραπλάνηση. Θα σου δώση ελπίδες ότι θα σε βοηθήση. Θα σου ομιλήση με γλυκόλογα και θα σου πη: Ποιάν ανάγκην έχεις; Στηρίξου σε μένα. Ακόμη θα σε προσκαλή επανειλημμένα στο τραπέζι του, διά να σε κάμη να αισθάνεσαι απέναντί του εντροπήν και υποχρέωσιν, διά την τιμήν που σου κάμνει, μέχρις ότου σε αδειάση τελείως. Και στο τέλος θα γελά μαζί σου και θα σε περιπαίζη. Έπειτα θα σε βλέπη να υποφέρης, και αντί να σε συμπονέση, θα σε εγκαταλείψη ενώ θα κινά ειρωνικά την κεφαλήν του σε βάρος σου.

Πρόσεχε λοιπόν, φτωχέ μου, επαναλαμβάνει ο Σειράχ. Πρόσεχε να μή παραπλανηθής από την δολιότητα τέτοιων ανθρώπων, διά να μή εξευτελισθής απ' αυτούς και να μή πληρώσης ακριβά την απεισκευίαν και μεγαλομανίαν σου.

3) Και καλός ο πλούτος.

Πιστεύει όμως και διακηρύσσει ο συνετός Σειράχ ότι είναι δυνατόν να υπάρχουν και μη διεφθαρμένοι πλούσιοι. Ο ίδιος δε επεξηγεί πότε ημπορεί να συμβή κάτι τέτοιο.

«Αγαθός ο πλούτος, ω μή έστιν αμαρτία» (ιγ', 24) «Μακάριος πλούσιος, ος ευρέθη άμωμος και ος οπίσω χρυσίου ουκ επορεύθη- τίς έστι; και μακαριούμεν αυτόν, εποίησε γάρ θαυμάσια εν λαώ αυτού. Τίς εδοκιμάσθη εν αυτώ και ετελειώθη; και έσται αυτώ εις καύχησιν. Τίς εδυνατο παρσβήναι και ού παρέβη, και ποιήσαι κακά και ούκ εποίησε; Στερεωθήσεται τα αγαθά αυτού» (λα', 8-11)

Τονίζει πρώτα ο Σειράχ ότι ο πλούτος είναι καλός, όταν δεν συνδυάζεται με αμαρτίες. Μετά ανακηρύσσει ευτυχισμένον τον πλούσιον εκείνον, που έμεινεν απρόσβλητος και αμόλυντος από την φιλαργυρίαν και δεν έβαλε σαν στόχον του να μαζεύη περισσότερα χρήματα. Και στην συνέχεια ερωτά: Υπάρχει τέτοιος πλούσιος; Αν ναι, τότε πρέπει να τον συγχαρούμε και να τον καλοτυχίζουμε. Διότι αυτός έκαμεν έργα θαυμαστά ανάμεσα στον λαόν του. Υπάρχει κάποιος, που εδοκιμάσθηκε μέσα στους πειρασμούς του πλούτου και ευρέθηκε τέλειος; Αυτός είναι άξιος καυχήσεως. Διότι αυτός, ενώ, προκειμένου να γίνη πλουσιώτερος, ημπορούσε να παραβή το θέλημα του Θεού, δεν το έκαμε. και ενώ ημπορούσε να διαπράξη αδικίες, δεν έπραξεν. Είναι ευτυχισμένος ο δίκαιος αυτός πλούσιος, διότι τα αγαθά που έχει θα ευλογηθούν από τον Θεόν και η ευλογία του Θεού θα τον συνοδεύη πάντα.

Στ' Καλή χρήση του πλούτου

*T*α χρήματα προξενούν πνευματικήν βλάβην στον φιλάργυρον και εγωιστήν άνθρωπον. Διότι και σαρκολάτρην τον κάμνουν και από τον Θεόν της αγάπης τον αποξενώνουν και από τους άλλους ανθρώπους τον χωρίζουν. Αντίθετα, όποιος ξεύρει να χρησιμοποιή ορθά τα πλούτη, που του εχάρισεν ο Θεός, αυτός και τους ανθρώπους ευεργετεί και στον Θεόν γίνεται ευάρεστος και από τώρα, που ευρίσκεται στην γην, θησαυρίζει θησαυρούς στον ουρανόν. Αυτές τις αλήθειες υπενθυμίζει σ' όλους μας με

σοφά γνωμικά ο Σειράχ.

1) Η φιλανθρωπία.

«Τέκνον, την ζωήν του πτωχού μη αποστέρησης και μη παρελκύσης οφθαλμούς επιδεείς. Ψυχήν πεινώσαν μη λυπήσης και μη παροργίσης άνδρα εν απορία αυτού. Καρδίαν παρωργισμένην μη προσταράξης και μη παρελκύσης δόσιν προσδεομένου. Ικέτην θλιβόμενον μη απαναίνου και μη αποστρέψης το πρόσωπον σου από πτωχού. Από δεομένου μη αποστρέψης οφθαλμόν... Κλίνον πτωχῶ το ους σου και αποκρίθητι αυτῶ ειρηνικά εν πραότητι... Γίνου ορφανοῖς ως πατήρ και αντί άνδρός τη μητρί αυτών και έση ως υἱός Υψίστου, και αγαπήσει σε μάλλον ή η μήτηρ σου» (δ'. 1 5, 8, 10).

Τονίζει με τα λόγια του αυτά ο σοφός Σειράχ ότι και των φτωχών η ζωή είναι πολύτιμη και ότι και αυτοί δικαιούνται όσα τους χρειάζονται, διά να ζήσουν. Και συμβουλεύει πατρικά κάθε θεοσεβή πλούσιον να μη αναβάλλη την βοήθειάν του προς όσους στηρίζουν πάνω του ικετευτικά τους οφθαλμούς τους και μυστικά ζητούν την συνδρομή του. Μη λυπήσης ποτέ, προσθέτει, κάποιον, που πεινά και μη εξοργίσης με την περιφρόνησίν σου κάποιον, που ευρίσκεται μέσα σε στερήσεις. Μη προσφέρεις περισσότερη λύπη και ταραχή σ' ένα στενοχωρημένο, με το να αναβάλλης ή να του αρνηθής την βοήθειάν σου. Μη γίνης ακατάδεκτος και άσπλαχνος προς όποιον μέσα στις θλίψεις του σε παρακαλεί να τον βοηθήσης. Και μη αποστρέψης το πρόσωπο σου από τον φτωχό. Σκύψε και άκουσε τον καταδεκτικά. Και πρόθυμα και με ειρηνική διάθεσιν πρόσφερε του ό,τι σου είναι δυνατόν. Ιδιαίτερα δείξε προς τα ορφανά αγάπην αυθόρμητην, σαν εκείνην που δείχνει ένας πατέρας προς τα ιδικά του παιδιά. Και στην χήραν μητέρα των παιδιών αυτών δείξε ενδιαφέρον, σαν εκείνο που θα έδειχνε σ' αυτήν ο σύζυγος της. Έτσι θα σε αναγνώριση ο Ύψιστος Θεός παιδί του και θα σε αγαπήση πολύ περισσότερον απ' όσον σε αγάπησεν η μητέρα σου.

2) Με ανιδιοτέλειαν.

Οι εκδηλώσεις αγάπης και φιλανθρωπίας προς τους φτωχούς και πονεμένους είναι γενικά έργο θεάρεστο. Όπως όμως επανειλημμένα από τον θεόπνευστον λόγον της Κ. Διαθήκης, έτσι και από τον σοφόν Σειράχ επισημαίνεται ότι, όποιος θέλει να έχη μισθόν από τον Θεόν, πρέπει να δίδη, χωρίς να περιμένη καμμιάν αναγνώρισιν και ανταπόδοσιν από εκείνους, στους οποίους γίνεται ευεργετικός. Διά τούτο και λέγει:

«Πολλοί χάριν πονηρίας απέστρεψαν, αποστερηθήναι δωρεάν ευλαβήθησαν. Πλην επί ταπεινώ μακροθύμησον και επ' ελεημοσύνην μη παρελκύσης αυτόν. Χάριν εντολής αντιλαβού πένητος και κατά την ένδειαν αυτού μη αποστρέψης αυτόν κενόν. Απόλεσον αργύριον δι' αδελφόν και φίλον, και μη ιωθήτω υπό τον λίθον εις απώλειαν. Θές τον θησαυρόν σου κατ' έντολάς Υψίστου, και λυσιτελήσει σοι μάλλον ή το χρυσίον. Σύγκλεισον ελεημοσύνην εν τοις ταμείοις σου, και αύτη εξελείται σε εκ πάσης κακώσεως υπέρ ασπίδα κράτους και υπέρ δόρου αλκής κατέναντι εχθρού πολεμήσει υπέρ σου» (κθ', 7 13).

Αρχίζει ο Σειράχ τις σκέψεις του με την έξης διαπίστωσιν: Πολλοί, λέγει, αρνούνται να βοηθήσουν άλλους, επειδή φοβούνται ότι θα στερηθούν από τα αγαθά τους, χωρίς και να έχουν οποιανδήποτε ωφέλειαν, ή διότι σκέπτονται την αχαριστίαν εκείνων, τους οποίους θα ευεργετήσουν. Όμως εσύ, συμβουλεύει ο Σειράχ τον καθένα μας, ανεξάρτητα από την συμπεριφοράν εκείνων που ευεργετείς, να είσαι επιεικής και συγκαταβατικός προς την δυστυχίαν των φτωχών και να μη διστάζης να προσφέρης σ' αυτούς κάθε αναγκαίαν βοήθειαν.

Προσεγγίζουν οι απόψεις αυτές του σοφού συγγραφέως της Π. Διαθήκης την σχετικήν με την ανιδιοτελή αγάπην διδασκαλίαν του Κυρίου μας, που λέγει:

«Αγαθοποιείτε και δανείτε μηδέν απελπίζοντες, και έσται ο μισθός υμών πολύς, και έσεσθε υιοί Υψίστου, ότι αυτός χρηστός έστιν επί τους αχαρίστους και πονηρούς» (Λουκ. στ', 35).

Μας υποδεικνύει δηλαδή ο Κύριος να ευεργετούμε και να δίδουμε χρήματα και σ' όσους ακόμη μας θεωρούν εχθρούς τους, χωρίς να περιμένουμε απ' αυτούς καμμιά ανταπόδοσιν. Και τότε θα έχουμε πολύν μισθόν και μεγάλην αμοιβήν από τον Θεόν. Και θα αναγνωρισθούμε κατά χάριν παιδιά του Υψίστου Θεού. Διότι και Αυτός είναι ευεργετικός και ωφέλιμος προς ανθρώπους, που είναι απέναντι του αχάριστοι και πονηροί.

Και ο Σειράχ λοιπόν, κάτω από τον φωτισμόν του Αγίου Πνεύματος, μας προτρέπει να σεβώμεθα την εντολήν του Θεού, που μας θέλει να στηρίζουμε τους φτωχούς στις ανάγκες τους και να μη τους αφήνουμε να φεύγουν από κοντά μας αβοήθητοι και στερημένοι. Είναι προτιμότερον, μας λέγει, να χάσετε τα χρήματα σας προς χάριν των φτωχών αδελφών και φίλων σας, παρά να τα αφήσετε να σκουριάζουν ή να τα κρύβετε στο θησαυροφυλάκιο σας. Σας συμφέρει περισσότερο να δώσετε τα χρήματα σας στους φτωχούς, όπως ο Ύψιστος εντέλλεται, παρά να τα κρατάτε διά τους εαυτούς σας. Αντί λοιπόν των χρημάτων σας, αποθηκεύσατε μέσα στα ταμεία σας τα καλά έργα της ελεημοσύνης σας. Έτσι, αντί της πρόσκαιρης και σχετικής βοήθειας, που τα χρήματα προσφέρουν, θα έχετε βοήθειαν και υπεράσπισιν κατά τις ώρες των δοκιμασιών σας. Και οι ελεημοσύνες σας θα σας υπερασπισθούν στις ώρες των εχθρικών επιθέσεων, κατά τρόπον πιο αποτελεσματικόν από την ασπίδα και το δόρυ.

Τέλος, διά να μας πείση να γίνουμε φιλόανθρωποι και ελεήμονες, ο σοφός Σειράχ μας υπενθυμίζει ότι ο θάνατος δεν θα βραδύνη να έλθη και σε μας, αφού κανένας άνθρωπος δεν υπέγραψε συμφωνίαν με τον Άδην, διά να μη μεταβή εκεί. Πριν λοιπόν να πεθάνετε, μας προτρέπει, κάμετε το καλό στους γύρω σας και ανάλογα με τις δυνάμεις σας απλώστε τα χέρια, διά να τους ευεργετήσετε. Έτσι θα γίνετε άξιοι των αμοιβών του Θεού στην αιωνιότητα.

Μνήσθητι ότι θάνατος ού χρονιεί και διαθήκη άδου ούχ υπεδείχθη σοι πριν σε τελευτήσαι, ευ ποίει φίλω και κατά την ισχύν σου έκτεινον και δως αυτώ» (ιδ', 12 13).

3) Όχι στους ασεβείς.

Αξιοπρόσεκτη είναι η άποψις, την οποίαν και ο σοφός Σειράχ υποστηρίζει, ότι δεν πρέπει να βοηθούμε και ευεργετούμε ασεβείς ανθρώπους. Γράφει δε τα έξης σχετικά:

«Έάν ευ ποιής, γνώθι τίνι ποιείς, και έστω χάρις τοις αγαθοίς σου... Ούκ έστιν αγαθά τω ενδελεχίζοντι εις κακά και τω ελεημοσύνην μή χαριζομένω. Δός τω ευσεβεί και μή αντιλάβη του αμαρτωλού. Ευ ποιήσαν τω ταπεινώ και μή δως ασεβεί» (ιβ'. 1,3 4).

Γενική αρχή, που κατευθύνει την σκέψιν του συγγραφέως της Π. Διαθήκης, είναι ότι ο καθένας, που κάμνει το καλό και εξασκεί το θεάρεστο έργο της ελεημοσύνης, πρέπει να εξετάζη, αν κάποιοι είναι άξιοι να ευεργετούνται. Διότι μόνον τότε θα αισθάνεται εσωτερική χαράν διά τις ευεργεσίες, που κάμνει.

Βέβαια οι Χριστιανοί δεν πρέπει να λησμονούμε την παραγγελίαν, που μας έδωσεν ο Κύριος, να κάμνουμε το καλό προς όλους ανεξάρτητα τους ανθρώπους, και τους «πονηρούς και αγαθούς» (Ματθ. ε', 45)

Και τους φίλους και τους εχθρούς μας. Ασφαλώς όμως πρέπει να λαμβάνουμε υπ' όψιν μας ότι δεν αξίζει να δίδουμε χρήματα και άλλα αγαθά σε ανθρώπους, που επιμένουν να κάμνουν το κακό, και ποτέ δεν εσκέφθησαν ότι έχουν και εκείνοι υποχρέωσιν να είναι χρήσιμοι στους συνανθρώπους τους. Αν βοηθούμε τέτοιους

ανθρώπους, είναι σαν να τους δίδουμε τα μέσα να επαναλαμβάνουν τα αμαρτήματα τους και να προκόπτουν στο κακό.

Απ' αυτής λοιπόν της απόψεως είναι κατά πάντα σωστή η συμβουλή, που ο Σειράχ μας δίδει: Δίδε ελεημοσύνην στους ευσεβείς, μή βοηθάς όμως τους αμαρτωλούς.

Ζ' Η εγκράτεια

άνθρωπος είναι γεμάτος από επιθυμίες και ορέξεις. Μερικές από τις έμφυτες ή επίκτητες, τις φυσικές ή πνευματικές επιθυμίες και ανάγκες μας είναι άμεσα συνδυασμένες με αμαρτίες. Άλλες όμως αυτές καθ' εαυτές δεν είναι εφάρμαρες. Τέτοιες επιθυμίες είναι εκείνες, που από την χριστιανική ηθική χαρακτηρίζονται σαν «αδιάβλητα πάθη», διὰ την ικανοποίησιν των οποίων κανένας δεν θα εκατηγορείτο, εφ' όσον βέβαια γίνεται με μέτρο και μέσα σε λογικά και ηθικά όρια. Αδιάβλητα δε πάθη είναι π.χ. η πείνα, η δίψα, η ανάγκη διὰ ξεκούρασιν και ύπνον κλπ.

Παρά ταύτα ο άνθρωπος κινδυνεύει και να υποδουλωθή στις αμαρτωλές του επιθυμίες, αλλά και να δώση όλην του την προσοχήν στις υλικές του ανάγκες και να αδιαφορήση πλήρως διὰ την πνευματικήν του υπόστασιν. Δικαιολογημένα λοιπόν και ο σοφός Σειράχ μας συμβουλεύει να δείχνουμε εγκράτειαν στις ορέξεις μας και με αυτοκυριαρχίαν να ρυθμίζουμε τον τρόπον της ζωής μας.

1) Όχι υποδούλωσις.

Την ανάγκην να μή αφήσουμε ποτέ την ψυχήν μας να υποδουλωθή γενικά στις επιθυμίες και στις ορέξεις μας υπογραμμίζει ο σοφός Σειράχ με τα ακόλουθα γνωμικά του:

«Μή εξακολουθεί τή ψυχή σου και τή ισχύϊ σου του πορεύεσθαι εν επιθυμίαις καρδίας σου» (ε', 2).

«Οπίσω των επιθυμιών σου μή πορεύου και από των ορέξεων σου κωλύου. Εάν χορήγησης τή ψυχή σου ευδοκίαν επιθυμίας, ποιήσει σε επίχαρμα των εχθρών σου» (ιη', 30 31).

Μη δηλαδή ακολουθήσης τις ορέξεις και τους αμαρτωλούς πόθους της ψυχής σου. Και μή στηριχθής στην δύναμίν σου, ώστε να κυβερνάσαι και να φέρεσαι από τις αμαρτωλές επιθυμίες της καρδίας σου. Μή βαδίζης στα τυφλά πίσω από τις επιθυμίες του μή αναγεννημένου εαυτού σου. Μάλλον εμπόδιζε τον εαυτόν σου από τις ορέξεις του. Διότι, εάν παραχώρησης στην ψυχήν σου το δικαίωμα να εκπληρώνη τις άτοπες της επιθυμίες, θα γίνης καταγέλαστος στους εχθρούς σου.

2) Όχι στην πολυφαγίαν.

Με πολλήν έμφασιν ο Σειράχ τονίζει ότι ο συνετός άνθρωπος ποτέ δεν εξαρτά την ευτυχίαν του από την τρυφήν ούτε και αφήνει τον εαυτόν του να είναι άπληστος και αγενής κατά την ώραν του φαγητού. Γράφει δε τα έξης σχετικά:

«Μή ευφραίνου επί πολλή τρυφή, μηδέ προσδεθής συμβολή αυτής" (ιη', 32). Επί τραπέζης μεγάλης εκάθισας, μή ανοίξης επ' αυτής φάρυγγα σου και μή είπης πολλά γε τα επ' αυτής. Μνήσθητι ότι κακόν οφθαλμός πονηρός πονηρότερον οφθαλμού τί έκτισται; διὰ τούτο από παντός προσώπου δακρύει. Ού εάν

επιβλέψη, μή εκτεινης χείρα και μή συνθλίβου αυτώ εν τρυβλίω» (λα', 12 14).

Αφού πρώτα ο Σειράχ συμβουλεύει τον κάθε σοβαρόν άνθρωπον να μή θεωρή την πολυφαγίαν και τις συχνές διασκεδάσεις σαν αφορμήν πραγματικής χαράς και να μή επιδιώκη να συνδέεται με όσους γλεντούν και διασκεδάζουν, μετά του απευθύνει τις ακόλουθες προτροπές:

Αν προσκληθής από κάποιον σ' ένα πλούσιο τραπέζι, μή ανοίγης μπροστά σ' αυτό αχόρταστα το στόμα σου και μή πης μέσα σου, πολλά φαγητά υπάρχουν πάνω σ' αυτό. Μή ξεχνάς ότι ο λαιμαργος οφθαλμός είναι κακό πράγμα. Τι άλλο υπάρχει στον άνθρωπον πιο πονηρό από τον αχόρταστον οφθαλμόν; Διά τούτο και σε κάθε άνθρωπον μόνον τα μάτια του κλαίουν, όταν ευρίσκεται σε στερήσεις. Και συ λοιπόν, όταν αρχίση το φαγητό, μή απλώσης λαιμαργα το χέρι σου όπου βλέπει το μάτι του οικοδεσπότη, διά να μή συγκρούεται το χέρι σου με το ιδικό του χέρι στην προσπάθειάν σας ποιος να αρπάξη την καλύτερη μερίδα από την πιατέλαν. Με πολύ χαριτωμένον τρόπον επίσης ο Σειράχ μας τονίζει ότι πρέπει να τρώμε ευγενικά και μας κάμνει και την ακόλουθην σύστασιν:

«Φάγε ως άνθρωπος τα παρακείμενα σοι και μή διαμασώ, μή μισηθής. Παύσαι πρώτος χάριν παιδείας και μή απληστεύου, μήποτε προσκόψης· και εί ανά μέσον πλειόνων εκάθισας, πρότερος αυτών μή εκτεινης την χείρα σου» (λα', 16 18).

Τρώγε δηλαδή σαν άνθρωπος από τα φαγητά, που ευρίσκονται μπροστά σου, και μή μασάς με θόρυβο, διά να μή σε σιχαθούν οι άλλοι. Αν πράγματι έχης καλήν ανατροφήν, σταμάτα πρώτος το φαγητό. Μή παρουσιασθής απληστος, διά να μή προκαλέσης στους άλλους αντίδρασιν. Ποτέ μή σπεύσης να αρχίσης να τρώγης, πριν είναι έτοιμοι και οι άλλοι ομοτράπεζοί σου.

3) Λαιμαργία και υγεία.

Η λαιμαργία δεν είναι μόνον εκδήλωσις αγένειας, αλλά και αφορμή φθοράς της υγείας του ανθρώπου. Γύρω δε από την πλευράν αυτήν του θέματος ο σοφός Σειράχ λέγει τα ακόλουθα:

«Ως ικανόν ανθρώπω πεπαιδευμένω το ολίγον, και επί της κοίτης αυτού ουκ ασθμαίνει. Ύπνος υγείας επί εντέρω μετρίω, ανέστη πρωί, και η ψυχή αυτού μετ' αυτού. Πόνος αγρυπνίας και χολέρας και στρόφος μετά ανδρός απλήστου» (λα', 19 20Κ «Εν πολλοίς βρώμασιν έσται πόνος, και η απληστία εγγιεί έως χολέρας. Δι' απληστίαν πολλοί ετελεύτησαν, ο δε προσέχων προσθήσει ζωήν» (λζ', 30 31).

Στον άνθρωπον δηλαδή, που είναι κοινωνικά και πνευματικά μορφωμένος, και το λίγο φαγητό είναι αρκετό. Έτσι αυτός και στον ύπνον του δεν θα δυσκολεύεται και στο κρεβάτι του δεν θα ασθμαίνει, σαν εκείνους που κοιμούνται με βαρυφορτωμένο στομάχι. Ήσυχος και υγιεινός θα είναι ο ύπνος όποιου δεν παραγεμίζει τα έντερα του από την πολυφαγίαν. Αυτός, όταν ξυπνά το πρωί, θα έχη καθαρήν και ελεύθερην την διάνοιάν του και θα είναι ευδιάθετος. Αντίθετα ο λαιμαργος άνθρωπος θα υποφέρει από πόνους και αύπνιες. Θα έχη εμετούς και διαταραχές στο στομάχι του. Πολλοί δε είναι εκείνοι, που επειδή δεν εκατόρθωσαν να τρώγουν με μέτρο, όχι μόνον επροκάλεσαν βλάβην στην υγείαν τους, αλλά και απέθαναν από την απληστίαν τους. Όσοι όμως προσέχουν και συγκρατούν τις ορέξεις τους, αυτοί προσθέτουν ήμερες στην ζωήν τους.

Συμπληρώνει δε ο Σειράχ τις σκέψεις του με την ακόλουθην συμβουλήν:

«Ει εβιάσθης εν εδέσμασιν, ανάστα μεσοπωρών και ανάπαυση» (λα. 21).

Αν, λέγει, συμβή κάποτε να σε πιέσουν και να φάγης περισσότερα απ' όσα πρέπει φαγητά, τότε μὴ φάγης φρούτα, ἢ, αφού σηκωθῆς ἀπὸ τὸ τραπέζι, κάμε ἓνα περίπατον στὸ ὑπαιθρο, διὰ νὰ χωνεύσῃς καὶ νὰ ἀναπαυθῆς.

4) Ἡ οἰνοποσία.

Ἐγκράτειαν συνιστᾷ ὁ Σειράχ καὶ στὴν χρῆσιν οἰνοπνευματωδῶν ποτῶν. Καὶ λέγει:
«Ἐν οἴνῳ μὴ ἀνδρίζου, πολλοὺς γὰρ ἀπώλεσεν ὁ οἴνος... Ἀγαλλίαμα καρδίας καὶ εὐφροσύνη ψυχῆς οἴνος πινόμενος ἐν καιρῷ αὐτάρκης. Πικρία ψυχῆς οἴνος πινόμενος πολὺς ἐν ἐρεθισμῷ καὶ ἀντιπτώματι. Πληθύνει μέθη θυμὸν ἀφρονος εἰς πρόσκομμα, ἐλαττῶν ἰσχὺν καὶ προσποιῶν τραύματα» (λα', 25. 28 30).

Μὴ κάμνης τὸ παλληκάρι στὴν οἰνοποσίαν, διότι ἡ μέθη ἔχει καταστρέψει πολλοὺς, συνιστᾷ στὸν καθένα ὁ Σειράχ, ἐνῶ καὶ αὐτὸς, ὅπως καὶ ὁ Ψαλμωδός, παραδέχεται ὅτι «οἴνος εὐφραίνει καρδίαν ἀνθρώπου» (Ψαλμ. 103, 15). Ἀγαλλίασιν ὁμως στὴν καρδίαν καὶ ψυχικὴν εὐεξίαν προκαλεῖ ὁ οἴνος, πού πίνεται ὅταν πρέπει καὶ ὅσον πρέπει. Πίκραν ὁμως καὶ ταραχὴ προκαλεῖ στὴν ψυχὴν ὁ οἴνος, ὅταν πίνεται σὲ μεγάλην ποσότητα. Τότε ἐπίσης καὶ προκαλεῖ ἐρεθισμοὺς καὶ ἀντεγκλήσεις μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Καὶ ἡ μέθη μεγαλώνει τὸν θυμὸν τοῦ ἀσύνετου ἀνθρώπου, μὲ ἀποτέλεσμα αὐτὸς νὰ συγκρούεται μὲ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ καὶ νὰ υφίσταται μείωσιν τῆς δυνάμεως τοῦ καὶ τραυματισμοὺς.

Πολὺ ὀρθὴ ἐπίσης εἶναι καὶ ἡ ἄποψις τοῦ Σειράχ ὅτι ἡ οἰνοποσία συνδυάζεται συνήθως μὲ ἠθικὲς παρεκτροπές, πού ὀδηγοῦν τὸν ἀνθρώπον στὴν διαφθοράν καὶ τὴν καταστροφὴν.

«Οἴνος καὶ γυναῖκες ἀποστήσουσι συνετοὺς, καὶ ὁ κολλῶμενος πόρναις τολμηρότερος ἔσται σήτες καὶ σκώληκες κληρονομήσουσιν αὐτόν, καὶ ψυχὴ τολμηρὰ ἐξαρθήσεται» (ιθ', 2 3).

Τὸ κρασί καὶ οἱ γυναῖκες, λέγει ὁ Σειράχ, γίνονται συχνὰ αἰτία νὰ ἀπομακρύνωνται ἀπὸ τὸν Θεὸν ἀκόμη καὶ φρόνιμοι ἄνθρωποι. Ἰδιαιτέρα δε, ὅσοι υποδουλωθοῦν στὰ σαρκικά πάθη, γίνονται ἀσυγκράτητοι στὸν κατήφορον τῆς ἠθικῆς διαφθοράς. Καὶ παραδίδουν τὸν μὲν σωματικὸν τοὺς ὀργανισμόν στὴν φθοράν, πού προκαλοῦν οἱ ἀσθένειες στὸ σῶμα, τὴν δε πωρωμένην ψυχὴν τοὺς στὴν αἰώνιαν καταδίκην.

5) Προσευχὴ καὶ ἐγκράτεια.

Χρήσιμες τέλος καὶ σοφές κατὰ πάντα ἀποδεικνύονται καὶ οἱ ἀκόλουθες προτροπές τοῦ Σειράχ, μὲ τὶς ὁποῖες συμπληρῶνται οἱ σκέψεις τοῦ διὰ τὴν ἐγκράτειαν.

«Ἄκουσον μου, τέκνον. καὶ μὴ ἐξουδενώσης με, καὶ ἐπ' ἐσχάτων εὐρήσεις τοὺς λόγους μου...» (λα', 22). «Κύριε, πάτερ καὶ Θεέ ζωῆς μου, μετεωρισμῶν ὀφθαλμῶν μὴ δῶς μοι καὶ ἐπιθυμίαν ἀπτόστρεψον ἀπτ' ἐμοῦ. κοιλίας ὀρέξεις καὶ συνουσιασμός μὴ καταλαβέτωσάν με. καὶ ψυχὴ ἀναιδεῖ μὴ παραδῶς με» (κγ', 4 6).

Ἄκουσε, παιδί μου, μὲ προσοχήν καὶ μὴ περιφρόνησης ὅσα σου εἶπα σχετικὰ μὲ τὴν ἐγκράτειαν σὶς ἐπιθυμίες καὶ στὰ φαγοπότια. Τελικὰ δε θὰ ἀντιληφθῆς ὅτι τὰ λόγια μου εἶναι ἀληθινὰ καὶ χρήσιμα, λέγει κατ' ἀρχὴν στὸν καθένα μας ὁ ἐμπειρὸς Σειράχ. Μετὰ δε μας συμβουλεύει, προκειμένου νὰ κατακτήσουμε τὴν ἐγκράτειαν, νὰ ἀπευθύνουμε πρὸς τὸν Θεὸν καὶ τὴν ἀκόλουθην προσευχήν:

Κύριε, πατέρα μου καὶ Θεέ μου, μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ ρίχνω γύρω μου υπερήφανα καὶ ἀκάθαρτα καὶ λαίμαργα βλέμματα. Διώξε ἀπὸ μέσα μου τὶς κακές ἐπιθυμίες, πού εἶναι ἡ ρίζα πολλῶν ἀμαρτημάτων. Μὴ ἐπιτρέψῃς νὰ υποδουλωθῶ σὶς ὀρέξεις τῆς κοιλίας μου καὶ σὶς κατώτερες καὶ σαρκικές μου ἐπιθυμίες. Μὴ με ἀφήσῃς νὰ κυριευθῶ ἀπὸ τὶς

αδιάντροπες επιθυμίες της ψυχής μου.

Η' Η ταπείνωσις

Η ταπείνωσις θεωρείται γενικά από την χριστιανικήν διδασκαλίαν, τον Κύριον, τους θεοπνεύστους συγγραφείς της Κ. Διαθήκης και τους Πατέρες της Εκκλησίας μας, σαν η ακλόνητη βάση και το σταθερό θεμέλιο του πνευματικού μας οικοδομήματος. Και ο σοφός Σειράχ όμως την ταπεινοφροσύνην προβάλλει σαν τρόπον σκέψεως και ζωής σ' όσους θέλουν να εξελιχθούν σε ολοκληρωμένες προσωπικότητες.

1) Κατά της αλαζονείας.

Τελείως αδικαιολόγητη και ξένη προς την αλήθειαν είναι η τάσις των ανθρώπων να υπερηφανεύωνται. Τούτο τονίζει ο Σειράχ με τα ακόλουθα γνωμικά του:

«Τί υπερηφανεύεται γη και σποδός... Εν γαρ τω αποθανείν άνθρωπον κληρονομήσει ερπετά και θηρία και σκώληκας» (ι', 9, 11).

«Τι άνθρωπος και Τι η χρήσις αυτού; Τι το αγαθόν αυτού και Τι το κακόν αυτού, αριθμός ημερών ανθρώπου πολλά έτη εκατόν ως σταγών ύδατος από θαλάσσης και ψήφος άμμου, ούτως ολίγα έτη εη ήμέρα αιώνος»(ιη.8 10).

Διατί υπερηφανεύεται ο άνθρωπος, αφού είναι χώμα και στάκτη; διερωτάται ο Σειράχ. Και ο ίδιος, διά να περιγράψη την αθλιότητα και μηδαμινότητα της σωματικής υποστάσεως του ανθρώπου, μας υπενθυμίζει ότι όποιος αποθνήσκει, αν μεν μείνη άταφος, τον παραλαμβάνουν τα ερπετά και τα θηρία, αν δε ταφή, τα σκουλήκια. Πράγματι! Τι είναι ο άνθρωπος και σε Τι του χρησιμεύουν οι προσπάθειες του; Ποιο, απ' όσα έχει, είναι καλό και ευχάριστο και ποιο είναι κακό και δυσάρεστο; Και αν ακόμη τα χρόνια της ζωής του φθάσουν τα εκατόν, Τι κερδίζει; Όλα τα χρόνια του, μπροστά στην αιωνιότητα, μοιάζουν με μιαν σταγόνα νερού μέσα στην θάλασσαν και με ένα κόκκον άμμου μέσα στην απέραντην αμμουδιάν.

Ενθυμίζουν οι σκέψεις αυτές του Σειράχ τις γνώμες του Αβραάμ, που είπε διά τον εαυτόν του: « Εγώ ειμί γη και σποδός» (Γεν. ιη', 27), και ταπεινωμένος διεκήρυξεν ότι ήτο χώμα και στάκτη, και του Ιώβ, που ωμολόγησε: «Θάνατον επεκαλεσάμην πατέρα μου είναι, μητέρα δε μου και αδελφήν σαπρίαν» (Ιώβ, ιζ', 14). Αισθάνομαι, είπεν ο Ιώβ τόσο στενά εξαρτημένος με τον σωματικόν μου αφανισμόν, ώστε να ονομάζω τον μεν θάνατον πατέρα μου, μητέρα μου δε και αδελφήν μου την σαπίλαν του τάφου.

2) Αποκρουστικός ο υπερήφανος.

Ο υπερήφανος δεν είναι αρεστός στους ανθρώπους. Πολύ όμως πιο σημαντικό είναι ότι και ο Θεός βδελύσσεται και αποστρέφεται τον εγωιστήν άνθρωπον. Διά ποιόν λόγον, μας επεξηγεί και ο Σειράχ στους ακόλουθους στίχους του συγγράμματός του:

«Μισητή έναντι Κυρίου και ανθρώπων υπερηφάνια, και εξ' αμφοτέρων πλημμελήσα άδिका... Αρχή υπερηφανίας ανθρώπου υφισταμένου από Κυρίου, και από του ποιήσαντος αυτόν απέστη η καρδια αυτού. Ότι αρχή υπερηφανίας αμαρτία, και ο κρατών αυτής εξομβρήσει βδέλυγμα διά τούτο παρεδόξασε

Κύριος τας επαγωγάς και κατέστρεψεν εις τέλος αυτούς» (1', 7,12 13).

Όποιος λοιπόν αφήσει την υπερηφάνειαν να τον κυριεύσει, αυτός θα μισηθή και από τον Θεόν και από τους ανθρώπους. Τούτο δε θα συμβή, διότι ο υπερήφανος και κατά των ανθρώπων θα διάπραξη αδικίες αλλά και ενώπιον του Θεού θα αμαρτήση. Διότι το πρώτο βήμα, που κάμνει ο άνθρωπος που απομακρύνεται από τον Θεόν, είναι η υπερηφάνεια. Διότι η καρδιά του υπερήφανου έχει ήδη απομακρυνθή από τον Δημιουργόν του. Επειδή δε πηγή και αρχή κάθε αμαρτίας είναι ο εγωισμός, εκείνος που κυριαρχείται από τον εγωισμόν του, θα βγάλη από μέσα του βλελυρότητες. Διά τούτο τελικά ο Θεός θα επιφέρει κατά των υπερήφανων τιμωρίες και θα τους καταστρέψη τελείως. «Ο Θεός υπερηφάνους αντιτάσσεται» (Παροιμ. γ', 34. Ιακ. δ', 6. Α' Πέτρ. ε', 5), μοιάζει να λέγη και ο Σειράχ. Διά να τονίση και αυτός μαζί με άλλους θεοπνεύστους συγγραφείς της Παλαιάς και της Καινής Διαθήκης ότι ο Θεός τους εγωιστές και φουσκωμένους ανθρώπους τους θεωρεί σαν εχθρούς του και στέκεται αντιμέτωπος τους.

3) Ή χάρις τής ταπεινώσεως.

Τον υπερήφανον άνθρωπον απορρίπτουν και ο Θεός και οι άνθρωποι. Αντίθετα αγαπητός στον Θεόν και στους ανθρώπους γίνεται ο ταπεινός. Αυτό διακηρύσσει και ο Σειράχ με τα ακόλουθα λόγια του:

«Τέκνον, εν πραυτητι τα έργα σου διέξαγε, και υπό ανθρώπου δεκτού αγαπηθήση. Όσω μέγας ει, τοσοούτω ταπεινού σεαυτόν, και έναντι Κυρίου ευρήσεις χάριν ότι μεγάλη η δυναστεία του Κυρίου και υπό των ταπεινών δοξάζεται» (γ' 17 20).

Παιδί μου, λέγει, να κάμνης τα έργα σου πάντοτε με πραότητα και ταπεινοφροσύνην, και τότε θα αγαπηθής από τους καλούς ανθρώπους. Ιδιαίτερα δε ο Σειράχ συμβουλεύει τον καθένα, όσον περισσότερο υψώνεται μέσα στην κοινωνίαν, τόσον και περισσότερο να ταπεινώνη τον εαυτόν του. Και τότε θα ελκύση πάνω του, εκτός από την αγάπην των ανθρώπων, και την χάριν και εύνοιαν του Θεού. Διότι ο Θεός, που η εξουσία και η μεγαλοπρέπεια του είναι μεγάλη, καταδέχεται να τον δοξάζουν μόνον οι ταπεινοί άνθρωποι.

Διαπιστώνει και ο σοφός Σειράχ ότι, όσοι σημειώνουν επιτυχίες στην ζωήν τους, διατρέχουν μεγάλον κίνδυνον να κυριευθούν από τον εγωισμόν και την υψηλοφροσύνην. Διότι πράγματι η δόξα και η λάμψις των αξιωμάτων και οι κοσμικές επιδείξεις και οι κολακείες συχνά διαφθείρουν τον χαρακτήρα των ανθρώπων και τους κάμνουν να φέρωνται με αγέρωχον τρόπον και υπεροπτικήν αλαζονίαν όχι μόνον προς τους συνανθρώπους τους αλλά και έναντι στον Θεόν. Απ' αυτόν τον κίνδυνον θέλει να μας προφύλαξη ο Σειράχ.

Διά τούτο με τον ιδικόν του τρόπον μας υπενθυμίζει, όπως και οι άλλοι θεόπνευστοι συγγραφείς που προαναφέραμε, ότι ο Θεός, ενώ αντιτάσσεται στους υπερήφανους «ταπεινοίς δίδωσι χάριν» (Πα Ροιμ. γ',34)κ.λ.π.

4) Η συμπεριφορά του ταπεινού.

Η αρετή της ταπεινώσεως είναι βασικά εσωτερικό φρόνημα και συναίσθησις της ανθρώπινης αδυναμίας και μικρότητας. Και έμπρακτα όμως ο ταπεινός εκδηλώνει την αρετήν του στις επιδιώξεις και εκδηλώσεις του. Αυτά διδάσκει και ο Σειράχ με τις ακόλουθες συμβουλές του:

«Χαλεπώτερα σου μή ζητει και ισχυρότερα σου μή εξέταζε ά προσετάγη σοι, ταύτα διανοού, ου γαρ εστί σοι χρεία των κρυπτών. Εν τοις περισσοίς των έργων σου μή περιεργάζου πλείονα γαρ συνέσεως ανθρώπων υπεδείχθη σοι· πολλούς γαρ επλάνησεν η

υπόληψις αυτών, και υπόνοια πονηρά ωλίσθησε διανοίας αυτών» (γ' ,21 24).

Μας υποδεικνύει λοιπόν ο Σειράχ ότι πρέπει να έχουμε επίγνωσιν ότι οἱ δυνατότητες μας είναι περιορισμένες και να αποφεύγουμε την πολυπραγμοσύνην και την ανώφελην περιέργειαν. Υπάρχουν, τονίζει, πράγματα και θέματα δύσκολα και ανώτερα από τις ανθρώπινες δυνάμεις. Μεταξύ αυτών συγκαταλέγονται και οι μυστηριώδεις αλήθειες της πίστεως και οι μυστικές βουλές του Θεού. Είναι επομένως μάταιον και άσκοπον να θέλη κάποιος να εξερεύνηση και να κατανόηση όσα είναι πιο πάνω από τις ικανότητες του και όσα ο Θεός προς το παρόν κρατά κρυμμένα από τους ανθρώπους. Αντίθετα πρέπει ο καθένας να σκέπτεται και να αγωνίζεται να εφαρμόζη όσα ο Θεός εθέσπισε και αφορούν στο έργο και τον τρόπον της σωτηρίας της ψυχής μας. Διαφορετικά, αν δηλαδή ασχολούμεθα με θέματα, που ικανοποιούν μόνον την περιέργειαν και την κενοδοξίαν μας, θα πλανηθούμε και θα ναυαγήσουμε.

Και είναι πράγματι πολλοί εκείνοι, που, εξαφορμής της επάρσεως και των λανθασμένων συμπερασμάτων, στα οποία κατέληξαν, εγλίστρησαν στην ζωήν τους και έχασαν τον προορισμόν τους. Πολύ ψυχολογημένα και σωστή επίσης είναι η ακόλουθη σύστασις του Σειράχ να μή στηρίζουμε την προσωπικήν μας αξίαν και επιτυχίαν στην εξωτερικήν μας εμφάνισιν και την κοσμικήν δόξα:

« Εν περιβολή Ιματίων μή καύχηση και εν ημέρα δόξης μή επιείρου ότι θαυμαστά τα έργα Κυρίου, και κρυπτά τα έργα αυτού εν ανθρώποις. . Πολλοί δυνάσται ητιμάσθησαν σφόδρα, και ένδοξοι παρεδόθησαν εις χείρας ετέρων» (ια'. 4, 6).

Τονίζει δηλαδή ο σοφός συγγραφεύς την ματαιότητα και παροδικότητα όλων των εγκοσμίων πραγμάτων. Και προτρέπει τον κάθε συνετόν άνθρωπον να μή καυχάται διά τα ρούχα του ούτε και να αισθάνεται έπαρσιν στις περιπτώσεις, που οι άλλοι τον τιμούν.

Διότι κανένα από τα ανθρώπινα πράγματα δεν είναι άξιο θαυμασμού. Αντίθετα όμως αξιοθαύμαστα είναι τα έργα του Κυρίου, και τα φανερά και τα κρυμμένα από τους ανθρώπους. Διά να μας πείση δε ο Σειράχ ότι δεν πρέπει να θαυμάζουμε τα ανθρώπινα μεγαλεία και την κοσμικήν δόξα, μας υπενθυμίζει ότι πολλοί από τους δυνατούς της γης περιέπεσαν σε ανυποληψίαν και πολλοί ένδοξοι έγιναν δούλοι άλλων ανθρώπων.

Μή ζηλεύσουμε λοιπόν την ματαιότητα των κοσμικών πραγμάτων και μή θαυμάσουμε όσους υπερηφανεύονται διά τα μεγαλεία τους. Το πνευματικό μας συμφέρον απαιτεί να αποκτήσουμε αυτογνωσίαν και ταπεινό φρόνημα. Τότε και μεις θα ανήκουμε στους ταπεινούς και εκλεκτούς εκείνους ανθρώπους, διά τους οποίους ο σοφός Σειράχ χρησιμοποιεί την έξης εικόνα:

«Μικρά εν πετεινοίς μέλισσα, και αρχή γλυκασμάτων ο καρπός αυτής» (ια. 3).

Η μέλισσα δηλαδή, καίτοι ανάμεσα σ' όλα τα φτερωτά ζώα είναι πολύ μικρή, παράγει σαν καρπόν το μέλι, που είναι γλυκύτερο από κάθε γλύκυσμα. Και ανάμεσα λοιπόν σ' όλους τους ανθρώπους, εκλεκτότεροι και προτιμότεροι είναι οι ταπεινοί. Διότι αυτοί δεν εντυπωσιάζουν με την πομπώδη εμφάνισίν τους και την επιδεικτικήν τους συμπεριφοράν, όμως με τον πράον και ήσυχόν τους χαρακτήρα και την ταπεινήν τους προσφοράν και την χάριν της αρετής τους γλυκαίνουν την ζωήν των συνανθρώπων τους.

Θ' Η προσευχή

Η προσευχή είναι η μυστική γέφυρα, διά μέσου της οποίας ο φτωχός και αδύνατος άνθρωπος συναντά τον ουράνιον Θεόν και συνομιλεί μαζί του. Διά της προσευχής επίσης ο ευσεβής άνθρωπος εξασφαλίζει τους θησαυρούς της θείας αγάπης και την απαραίτητη ενίσχυση, διά να βγη νικητής μέσα από τις δυσκολίες και τους πειρασμούς της ζωής και να κατακτήση «τον στέφανον της ζωής» (Ιάκ. α', 12).

Τις αλήθειες αυτές τονίζει και ο σοφός Σειράχ, ενώ συγχρόνως και υποδεικνύει το γνωρίσματα, που πρέπει να εχη μια θεάρεστη προσευχή.

1) με πίστιν και υπομονήν

Τονίζει πρώτα ο Σειράχ ότι από μόνοι τους οι άνθρωποι και χωρίς την βοήθειαν του Θεού δεν είναι δυνατόν να επιτύχουν στις επιδιώξεις τους. Γράφει δε:

«Ἔστι νωθρός και προσδεόμενος αντιλήψεως, ὕστερων ἰσχύι και πτωχεία περισσευα· και οι οφθαλμοί Κυρίου επέβλεψαν αὐτῷ εἰς αγαθό, και ανώρθωσεν αὐτὸν ἐκ ταπεινώσεως αὐτοῦ και ανύψωσε κεφαλὴν αὐτοῦ και απεθαύμασαν ἐπ' αὐτῷ πολλοί» (ια', 12 13).

Υπάρχουν, λέγει ο Σειράχ, άνθρωποι, που αισθάνονται αδύναμοι και έχουν ανάγκην ενισχύσεως στις επιδιώξεις της ζωής τους. Πάνω σ' αυτούς λοιπόν ο Κύριος, γεμάτος συμπάθειαν, στηρίζει το βλέμμα του και τους ανορθώνει από την ταπεινήν και δύσκολην θέσιν, στην οποίαν ευρίσκονται. Πολλοί δε είναι εκείνοι, τους οποίους η εὐνοια του Κυρίου ανύψωσε και εστήριξε, με αποτέλεσμα να τους θαυμάζουν και να τους ζηλεύουν και πολλοί άλλοι άνθρωποι.

Επιβλέπει λοιπόν ο Θεός με συμπάθειαν πάνω στους ανθρώπους, που συναισθάνονται την αδυναμία τους. Διά τούτο και ο Σειράχ σ' αυτούς συνιστά να καταφεύγουν με θάρρος στην ιδιότην του χάριν. Και διά της προσευχής να του ζητούν ὅσα τους χρειάζονται, με την βεβαίαν ἐλπίδα ὅτι θα εἰσακουσθῶν οι προσευχές τους. Λέγει συγκεκριμένα στον καθένα:

«Μὴ ὀλιγοψυχῆσης ἐν τῇ προσευχῇ σου... Και μὴ δευτερώσης λόγον ἐν προσευχῇ σου» (ζ' 10, 14).

Προσεύχου, λέγει, πάντοτε με υπομονήν και εγκαρτέρησιν και χωρίς καμμιάν αμφιβολίαν διά το ὅτι ο Θεός θα εἰσακούσῃ τις αιτήσεις σου. Την ἴδιαν ακριβῶς ἀνάγκην, να ἐπιμένουμε δηλαδή στην προσευχήν μας, τονίζει και ο Κύριος, που συνιστοῦσε στους ακροατές του «πάντοτε προσεύχεσθαι... και μὴ ἐκκακεῖν» (Λουκ. ιη\ 1). Να προσεύχωνται δηλαδή πάντοτε και επίμονα και να μὴ ἀποκάμουν και ἀποθαρρύνωνται, εὐν οι προσευχές τους δεν εἰσακούωνται ἀμέσως.

Επίσης, ὅπως και ο Κύριος εἶπε στους ἀνθρώπους «προσευχόμενοι μὴ βαττολογῆσητε» (Ματθ. στ', 7), ἔτσι και ο Σειράχ συνιστά, σ' ὅποιον προσεύχεται, να μὴ φλυαρή και να μὴ ἐπαναλαμβάνῃ ἄσκοπα και μάταια τα ἴδια λόγια. Διότι, διά να ἀκούσῃ ο Θεός την προσευχήν μας, δεν χρειάζεται να του ἀνακοινῶνουμε με ἐπαναλήψεις και πολλὰ λόγια τις ἀνάγκες μας, ἀλλὰ ἀρκεῖ να ἔχουμε συγκεντρωμένην την προσοχήν και την καρδίαν μας σ' ὅ,τι του ζητοῦμε.

2) Η προσευχή των ταπεινών.

Οι πιο ευάρεστες στον Θεόν προσευχές είναι εκείνες που βγαίνουν μέσα από πονεμένες και ταπεινωμένες και συντετριμμένες καρδιές (Πρβ. και Ψαλμ. 50, 19). Αυτό διδάσκει και

ο Σειράχ, που γράφει:

«Δέησιν ηδικημένου εισακούσεται ου μὴ υπερίδη ικετείαν ορφανού και χήραν. εὐν εκχέη λαλιάν ουχί δάκρυα χήρας επί σιαγόνα καταβαίνει και η καταβόησις επί τω καταγαγόντι αυτό; θεραπεύων εν ευδοκία δεχθήσεται. και η δέησις αυτού ἔως νεφελών συνάψει. Προσευχή ταπεινού νεφέλας διήλθε, και ἔως συνεγγίση. ου μὴ παρακληθῆ και ου μὴ αποστή, ἔως επισκέψηται ο Ὑψιστος. Και κρίνει δικαίως και ποιήσει κρίσιν. Και ο Κύριος ου μὴ βραδύνη... Ωραϊόν ἔλεος εν καιρῷ θλίψεως αυτού, ως νεφέλαι υετού εν καιρῷ αβροχίας» (λε', 13 19, 24).

Οπωσδήποτε δηλαδή ο Θεός θα εισακούση την δέησιν του αδικημένου φτωχού. Και δεν θα παράβλεψη ποτέ τις προσευχές, που απευθύνουν τα ορφανά και οι χήρες, που μέσα στις συμφορές τους εκχύνουν προς Αυτόν τον πόνο τους. Τα δάκρυα της χήρας, που αυλακώνουν το πρόσωπο της, και η κατακραυγή της εναντίον εκείνων, που την κάμνουν να χύνη δάκρυα πόνου, δεν αφήνουν ασυγκίνητον και αδιάφορον τον Θεόν. «Ορφανόν και χήραν αναλήψεται» (Ψαλμ. 145, 9), λέγει και ο Ψαλμωδός. Και αυτός, όπως και ο Σειράχ, τονίζει την ιδιαίτερη στοργήν του Θεού προς τα ορφανά παιδιά και τις χήρες γυναίκες, ἔνεκα της οποίας και ικανοποιεῖ τα αιτήματα, που του απευθύνουν.

Ευάρεστος επίσης στον Θεόν είναι και ὅποιος προσφέρει με αγαθές διαθέσεις υπηρεσίες στο ἔργο του Θεού. Και αυτού η προσευχή γίνεται δεκτή από τον Θεόν και φθάνει μέχρι τις νεφέλες του ουρανού, το μυστικό κατοικητήριο του Θεού. Επίσης και του ταπεινού ἀνθρώπου η προσευχή θα ξεπεράση τις νεφέλες του ουρανού και δεν θα σταματήσει, παρά μόνον μπροστά στον θρόνον του Θεού. Και ο Θεός, αφού την δεχθῆ με εὐνοϊαν, θα στείλη στον πονεμένον και ταπεινόν ἀνθρωπον παρηγορίαν και ενίσχυσιν. Ἐτσι αυτός δεν θα φύγη ποτέ, από τον τόπον που προσεύχεται, με ἄδεια χέρια. Τουναντίον ο Ὑψιστος Θεός θα τον απολύη από την προσευχήν του, αφού τον επισκεφθῆ και τον κρίνει δίκαια και εκδώσει δι' αυτόν δίκαιην ἀπόφασιν. Και δεν θα βραδύνη ο Κύριος να δείξη την εὐνοϊάν του αυτήν σ' ὅποιον τον παρακαλεῖ με πίστιν.

Πόσον πράγματι ωραία είναι η παρηγορία και η χάρις, που ο Θεός στέλλει σ' ὅσους μέσα στις θλίψεις τους προσεύχονται σ' Αυτόν! Μοιάζει η προσφορά αυτή του Θεού με τα νέφη, που φέρνουν βροχές σε καιρόν ανομβρίας και ξηρασίας.

IB' Προσέχετε από τους ανθρώπους

Σειράχ, που εμελέτησε και εγνώρισε καλά τους ανθρώπους, κατέληξε στο συμπέρασμα ὅτι πολλά κακά ημπορεῖ να πάθη κάποιος, αν δεν προσέξη στις συναναστροφές και επικοινωνίες του με διαφόρους τύπους ανθρώπων. Στο σύγγραμμα του δε επισημαίνει και τους κινδύνους και τους ανθρώπους, από τους οποίους πρέπει να φυλαγώμεθα.

1) με προσοχήν και διάκρισιν.

Ο συνετός και φρόνιμος ἀνθρωπος ἔχει δικαίωμα αλλά και καθήκον να κάμνη διάκρισιν μεταξύ εκείνων, που επιδιώκουν να τον συναναστρέφονται, και να αποκλείη από το περιβάλλον του ὅσους θεωρεῖ ἀνάξιους της εμπιστοσύνης του. Αυτό τονίζει ο Σειράχ με τα ακόλουθα γνωμικά του:

«Πρόσεχε μὴ αποπλανηθῆς καὶ μὴ ταπεινωθῆς ἐν ἀφροσύνῃ σου» (ιγ', 8). "Μὴ πάντα ἄνθρωπον εἰσαγε εἰς τὸν οἶκόν σου, πολλὰ γὰρ τὰ ἐνεδρα τοῦ δολίου... Ενοίκισον ἀλλότριον καὶ διαστρέψει σε ἐν ταραχαῖς, καὶ ἀπαλλοτριώσει σε τῶν ἰδίων σου» (ια', 29, 34). Ἀπὸ οράσεως ἐπιγνωσθήσεται ἀνὴρ, καὶ ἀπὸ ἀπαντήσεως προσώπου ἐπιγνωσθήσεται νοήμων. Στολισμὸς ἀνδρὸς καὶ γέλωσ οδόντων καὶ βήματα ἀνθρώπου ἀναγγέλλει τὰ περὶ αὐτοῦ» (ιθ'. 29 - 30).

Πρόσεχε, λέγει στον καθένα μας ο ἔμπειρος Σειράχ, νὰ μὴ παραπλανηθῆς ἀπὸ ἀνθρώπους δολίους, διὰ νὰ μὴ ἐξευτελισθῆς καὶ ταπεινωθῆς ἀπὸ ἰδικὴν σου ἐπιπολαιότητα καὶ ἀπερισκεψίαν. Μὴ βάζης λοιπὸν μέσα στο σπίτι σου ἀνεξέλεγκτα κάθε ἀνθρώπον. Διότι πολλές παγίδες εἶναι δυνατόν νὰ σου στήσῃ ἕνας ἀπατεώνας. Ἀν δε ἐπιτρέψῃς τὴν εἰσοδὸν στο σπίτι σου ἐνὸς τέτοιου ἀνθρώπου, θὰ σε ἀναστάτῳσῃ οἰκωσδῆποτε καὶ θὰ σου δημιουργήσῃ οἰκογενειακὲς ταραχὲς καὶ θὰ σε ἀποξένωσῃ ἀπὸ τοὺς ἰδικούς σου ἀνθρώπους.

Καὶ προσθέτει ο Σειράχ: δὲν εἶναι δύσκολον νὰ διακρίνης τὴν ποιότητα ἐνὸς ἀνθρώπου. Διότι ἀκόμη καὶ ἀπὸ τὴν ἐξωτερικὴν του ἐμφάνισιν εἶναι δυνατόν νὰ γίνῃ ἀντιληπτός ο κακὸς ἀνθρώπος, ὅπως καὶ ἀπὸ τὴν ὄψιν του προσώπου του εἶναι δυνατόν νὰ ἀναγνωρισθῇ ο καλὸς καὶ σοβαρὸς ἀνθρώπος. Καὶ τὰ ἐνδύματα ἀκόμη κάποιου καὶ τὸ χαμόγελό του καὶ τὸ βᾶδισμα του φανερώνουν καὶ διαλαλοῦν τι ἀνθρώπος εἶναι.

2) εἰδικὲς περιπτώσεις.

Σε διάφορα μέρη τοῦ συγγράμματος τοῦ ο Σειράχ με παραστατικὲς εἰκόνες καὶ ωραία παραδείγματα μας υποδεικνύει ἀπὸ ποίους συγκεκριμένα ἀνθρώπους πρέπει νὰ προσέχουμε.

α') Ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας.

«Μὴ πιστεύσῃς τῷ ἐχθρῷ σου εἰς τὸν αἰῶνα. ὡς γὰρ ο χαλκὸς ἰούται, οὕτως ἡ πονηρία αὐτοῦ. Καὶ ἐὰν ταπεινωθῇ καὶ πορεύηται συγκεκυφώς, ἐπίστησον τὴν ψυχὴν σου καὶ φύλαξαι ἀπ' αὐτοῦ καὶ ἔση αὐτῷ ὡς ἐκμεμαχώς ἔσοπτρον, καὶ γνῶσῃ ὅτι οὐκ εἰς τέλος κατίωσε. Μὴ στήσῃς αὐτὸν παρὰ σεαυτὸν, μὴ ἀνατρέψας σε ἐπὶ τὸν τόπον σου. μὴ καθίσῃς αὐτὸν ἐκ δεξιῶν σου, μήποτε ζητήσῃ τὴν καθέδραν σου καὶ ἐπ' ἐσχάτων ἐπιγνώσῃ τοὺς λόγους μου καὶ ἐπὶ τῶν ρημάτων μου κατανοήσῃ» (ιβ'. 10 - 12).

Πιστεῦει ο Σειράχ ὅτι ἡ κακία καὶ ἡ μοχθηρία διαφθείρουν ἀνεπανόρθωτα τὴν ψυχὴν τῶν ἀνθρώπων. Διὰ τοῦτο καὶ συμβουλεύει τὸν καθένα νὰ μὴ ἐμπιστεύεται ἕνα ἐχθρὸν του. Διότι, λέγει, ὅπως ο χαλκός, ὅταν οξειδωθῇ καὶ σκουριάσῃ, δὲν φαίνεται τὸ ἐσωτερικὸ του, ἔτσι συμβαίνει καὶ με τὴν πονηρίαν τοῦ ἐχθροῦ σου. Καὶ ἀν αὐτὸς ταπεινωθῇ μπροστὰ σου καὶ βαδίζῃ με τὸ κεφάλι σκυμμένο πρὸς τὰ κάτω, πρόσεξε τὸν εαυτὸν σου καὶ φυλάξου ἀπ' αὐτὸν. Ὅπως, διὰ νὰ ἐξέτασῃς ἕνα καθρέπτην, τὸν σκουπίζεις πρῶτα, ἔτσι νὰ κάμνης καὶ με τὸν ἐχθρὸν σου. Καὶ θὰ διαπιστώσῃς ὅτι αὐτὸς δὲν ἔχει ἀπαλλαγὴ ἀπὸ τὴν σκουριάν καὶ τὴν πονηρίαν του. Μὴ τὸν βάλῃς λοιπὸν κοντὰ σου, διὰ νὰ μὴ σε ἀνατρέψῃ καὶ καθίσῃ ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν θέσιν σου. Μὴ τὸν βάλῃς νὰ καθίσῃ ἐπὶ τὴν δεξιὰ σου, διὰ νὰ μὴ ἐπιζήτησῃ νὰ σε ἐκτοπίσῃ καὶ νὰ καθίσῃ ἐκεῖνος ἐπὶ τὴν ἰδικὴν σου θέσιν. Διότι τότε πολὺ ἀργὰ θὰ κατανοήσῃς τὰ λόγια μου καὶ θὰ λυπηθῆς, ἐπειδὴ δὲν ἀκουσες ἐγκαιρὰ τὶς συμβουλές μου.

β') ἀπὸ τοὺς υποκριτές.

Με ἰδιαίτερην προσοχὴν, μας συνιστᾷ ο σοφὸς Σειράχ, νὰ ἀντιμετωπίζουμε ὅσους ἀπὸ τοὺς ἐχθρούς μας χαρακτηρίζονται διὰ τὴν υποκρισίαν τους, με ὄπλο τὴν ὁποῖαν θέλουν νὰ πραγματοποιήσῃσιν τὰ δόλια τοὺς σχέδια. Γράφει δε τὰ ἐξῆς σχετικὰ:

«Και εν τοις χείλεσιν αυτού γλυκάνει ο εχθρός και εν τη καρδία αυτού βουλεύεται ανατρέψαι σε εις βόθρον εν οφθαλμοίς αυτού δακρύσει ο εχθρός, και εάν εύρη καιρόν, ούκ εμπλησθήσεται αφ' αίματος. Κακό αν υπαντήση σοι, ευρήσεις αυτόν εκεί πρότερόν σου, και ως βοηθών υποσχάσει πτέρναν σου' κινήσει την κεφαλήν αυτού και επικροτήσει ταις χερσίν αυτού και πολλά διαψιθυρίσει και αλλοιώσει το πρόσωπον αυτού» (ιβ', 16 - 18). Πολλά εμίσησα και ούχ ωμοίωσα αυτό, και ο Κύριος μισησει αυτόν» (κζ', 24).

Ο ύπουλος και υποκριτής εχθρός σου, λέγει, θα σε πλησιάση με γλυκόλογα στα χείλη του, ενώ μέσα του θα σκέπτεται να σε ανατρέψη και να σε ρίψη στον βόθρον. Στα μάτια του θα έχη υποκριτικά δάκρυα συμπαθείας, αν όμως του δοθή ευκαιρία, δεν θα διστάση να πιη το αίμα σου. Αν κάποτε σου συμβή κάποιο κακό, θα τον εύρης εκεί μπροστά σου, και ενώ θα υποκρίνεται ότι θέλει να σε βοηθήση, θα σου βάλη τρικλοποδιάν, διά να σε ρίψη κάτω. Και μετά θα κινά χλευαστικά την κεφαλήν του και θα τρίβη με χαιρεκακίαν τα χέρια του και θα ψιθυρίζη πολλά σε βάρος σου. Θα αποβάλη δηλαδή πια το προσωπίο της υποκρισίας του και θα φανή ποιος είναι στην πραγματικότητα.

Πολλά πράγματα μισησα, προσθέτει ο έμπειρος Σειράχ, αλλά κανένα δεν εμίσησα τόσοσ όσον την υποκρισία. Αλλά και ο Θεός εμίσησε την υποκρισία.

γ) από τους υπερήφανους.

Ιδιαίτερα επικίνδυνους θεωρεί ο Σειράχ και τους εγωιστές και υπερήφανους. Και δι' αυτούς εκφέρει τις ακόλουθες κρίσεις:

Εμπαιγμός και ονειδισμός υπερηφάνων...» (κζ', 28) «Πέρδιξ θηρευτής εν καρτάλλω, ούτως καρδία υπερηφάνου, και ως ο κατάσκοπος επιβλέπει πτώσιν το γαρ αγαθά εις κακά μεταστρέφων ενεδρεύει και εν τοις αιρετοίς επιθήσει μώμον... Πρόσεχε από κακούργου, πονηρά γαρ τεκταίνει, μήποτε μώμον εις τον αιώνα δω σοι» (ια ',30 -31, 33).

Στο στόμα δηλαδή των υπερήφανων υπάρχουν πάντοτε σαρκασμοί και ύβρεις. Όπως δε μερικές φορές οι κυνηγοί χρησιμοποιούν σαν δόλωμα, διά να πιάσουν άλλες πέρδικες, πέρδικες μέσα σε κλουβί, έτσι και ο υπερήφανος χρησιμοποιεί την δόλιαν καρδιάν του, διά να εξαπατά τα θύματα του. Διότι ο υπερήφανος, σαν άλλος κατάσκοπος, συνεχώς παραμονεύει και καιροφυλακτεί, διά να καταστρέψη ανθρώπους. Και παραποιεί την αλήθειαν. Και τις αρετές ακόμη τις παρουσιάζει σαν κακίες, προκειμένου να συκοφαντήση και να προσάψη κατηγορίες εναντίον και εκλεκτών ακόμη ανθρώπων.

Προσέχετε, λοιπόν, μας λέγει ο Σειράχ, από τους πονηρούς αυτούς ανθρώπους, που συνεχώς σκέπτονται το κακό. Διότι δεν αποκλείεται να σας προσάψουν συκοφαντίαν, που να μείνη διά πάντα.

δ') από τους ανόητους.

Μας καλεί ακόμη ο Σειράχ να αποφεύγουμε και τους ανόητους ανθρώπους. Διότι:

«Συγκολλών όστρακον ο διδάσκων μωρόν, εξεγείρων καθεύδοντα εκ βαθέως ύπνου. Διηγούμενος νυστάζοντι ο διηγούμενος μωρώ, και επί συντελετα ερεί, τι έστιν;... Μετά άφρονος μή πληθύνης λόγον, και προς ασύνετον μή πορεύου' φύλαξαι απ' αυτού, ίνα μή κόπον ίχης και ού μή μολυνθής εν τω εντιναγμώ αυτού' έκκλινον απ' αυτού και ευρήσεις ανάπαυσιν και ού μή ακηδιάσης εν τή απονοία αυτού. Ύπέρ μόλυβδον τι βαρυνθήσεται, και τι αυτό όνομα αλλ' η μωρός; Άμμον και άλα και βώλον σιδήρου εύκοπον υπενεγκείν η άνθρωπον ασύνετον» {κβ',7-8,13-15).

Ὅποιος, λέγει ὁ Σειράχ, διδάσκει ἓνα μωρόν, μοιάζει με ἐκεῖνον, που προσπαθῆ να συγκολλήσῃ τα συντρίμματα κάποιου σπασμένου πήλινου δοχείου. Μοιάζει ἐπίσης και με ἐκεῖνον, που προσπαθεῖ να ξυπνήσῃ και να διδάξῃ ἀμέσως ἓνα, που κοιμάται βαθειά. Αὐτός, ὅταν ἐκεῖνος που τον διδάσκει τελειώσῃ, θα πῇ με ἀδιαφορίαν: τι συμβαίνει;

Ἀφού λοιπόν, προσθέτει ὁ Σειράχ, μόνον χάνεις τον κόπον σου, ὅταν διδάσκῃς και συμβουλευῆς ἓνα ἀφρονα και ἀσύνετον, μὴ τον συναναστρέφῃς. Μένε μακριά του, διὰ να μὴ κουράζῃσαι ψυχικά και μὴ μολύνῃσαι ἀπὸ τα ἀνόητα και ἀκάθαρτα λόγια του. Ἀπομακρύνσου ἀπὸ κοντά του. Ἐτσι θα εὐρῆς την ἡσυχίαν σου και δὲν θα στενοχωριέσαι με τις ἀνοησίες του.

Τελειώνει δὲ ὁ Σειράχ τις σκέψεις του γύρω ἀπὸ τους ἀνόητους και ἀδιάφορους πνευματικά ἀνθρώπους με την διαπίστωσιν ὅτι αὐτοὶ εἶναι πιο βαρεῖς και πιο κουραστικοὶ και ἀπὸ το μέταλλο του μολύβδου. Και ὅτι ἐπίσης εἶναι ευκολώτερον να σηκώῃ κάποιος στους ὤμους του ἄμμον και ἀλάτι και ὄγκον σιδήρου, παρά να υποφέρῃ ἀπὸ ἓνα ἀνόητον ἀσεβῆ ἄνθρωπον.

ε') ἀπὸ τις γυναῖκες.

Σοφά ἐπίσης ὁ Σειράχ σκέπτεται και συμβουλεύει τους ἀνδρες να εἶναι προσεκτικοὶ γενικά ἀπέναντι στις γυναῖκες και ἐιδικώτερα ἀπέναντι σ' ὅσες δὲν διακρίνονται διὰ την σεμνότητα και εὐλάβειαν τους. Λέγει δὲ μεταξύ ἄλλων και τα ἐξῆς:

«Μὴ ὑπάντα γυναικὴ εταίριζομένη, μὴποτε ἐμπέσῃς εἰς τας παγίδας αὐτῆς» (θ', 3). «Κρείσσων πονηρία ἀνδρός ἢ ἀγαθοποιός γυνή, και γυνή καταισχύνουσα εἰς ονειδισμόν» (μβ', 14).

Μη ἐπιδιώξῃς δηλαδή συναντήσῃς με ὁποιαδήποτε κακόφημην γυναῖκα, διὰ να μὴ πέσῃς στις παγίδες και στα τεχνάσματα τῆς. Εἶναι προτιμότερο να εὐρεθῆς ἀντιμέτωπος με την σκληρότητα και την κακίαν ἐνός ἀνδρα, παρά με την ἐπίπλαστην καλωσύνην μίας ὑπουλῆς γυναῖκας, ἢ να συναναστρέφῃσαι με μίαν, που ἡ συμπεριφορὰ τῆς θα σε κατεντροπιᾷσῃ και θα σε κάμῃ ἄξιον να σε ονειδίζουν οἱ ἄλλοι.

ΙΓ' Ἀμαρτία και μετάνοια

Και ὁ σοφός Σειράχ τονίζει ὅτι ἡ ἀμαρτία εἶναι «εὐπερίστατος» (Ἐβρ. ιβ', 1). Ἐπειδὴ δὲ ἀκριβῶς γνωρίζει ὅτι εὐκόλα ὅλοι οἱ ἀνθρώποι παρασύρονται και διαπράττουν διάφορες ἀμαρτίες, μας συμβουλεύει πρῶτα να ἀποφεύγουμε τους πειρασμούς τῆς ἀμαρτίας και θεληματικά τουλάχιστον να μὴ διαπράττουμε ὁποιαδήποτε ἀνομίαν. Ἐπίσης μας προτρέπει, ὅταν δι' ὁποιονδήποτε λόγον καθιστάμεθα ἔνοχοι, να διορθώνουμε με την μετάνοιαν τὰ λάθη μας.

1) Μεγάλος κίνδυνος.

Πόσον επικίνδυνη εἶναι ἡ ἀμαρτία, μας διδάσκει ὁ Σειράχ, ὅταν γράφῃ:

«Λέων θῆραν ἐνέδρευει, οὕτως ἀμαρτῖαι ἐργαζομένους ἀδίκῃ (κζ', 10). «Ὡς ἀπὸ προσώπου ὄφεως φεύγε ἀπὸ ἀμαρτίας, εἴν γαρ προσέλθῃς. δῆξεται σε- οδόντες λέοντος οἱ οδόντες αὐτῆς ἀναιροῦντες ψυχὰς ἀνθρώπων. Ὡς ρομφαία δίστομος πᾶσα ἀνομία, τῆ πληγῆ αὐτῆς οὐκ ἔστιν ἴσσις... Ὁδὸς ἀμαρτωλῶν ὠμαλισμένη ἐκ

Λίθων, και επ' εσχάτω αυτής βόθρος άδου» (κα', 2 - 3, 10).

Παρομοιάζει δηλαδή ο έμπειρος Σειράχ την αμαρτίαν με λιοντάρι, με φίδι και με δίκωπο μαχαίρι. Και μας προτρέπει να προσέχουμε να μη πέσουμε στα δόντια της, που φονεύουν τις ψυχές των ανθρώπων. Αλλά και να αποφεύγουμε το δηλητήριο, που χύνει μέσα στον πνευματικόν μας οργανισμόν και με το οποίο επεξεργάζεται τον πνευματικόν μας θάνατον. Επίσης και να μη επιτρέψουμε ποτέ στην ύπουλην αμαρτίαν να μας πληγώση θανάσιμα και κατά τρόπον αθεράπευτον.

Ο δρόμος, που ακολουθούν οι αμαρτωλοί, προσθέτει ο Σειράχ, δεν έχει πέτρες και εμπόδια. Είναι εύκολος. Οδηγεί όμως όσους τον ακολουθούν στο βάραθρο του Άδη. «Πλατεία η πύλη και ευρύχωρος η οδός η απαύουσα εις την απώλειαν» (Ματθ. ζ', 13), λέγει και ο Κύριος. Και με το θεϊκό του κύρος επιβεβαιώνει ότι είναι εύκολη η είσοδος και χωρίς εμπόδια ο δρόμος της αμαρτίας, που οδηγούν όμως στην αιώνια απώλεια.

2) Ανυποχώρητοι.

Η σύνεσις λοιπόν επιβάλλει να προσέχουμε ιδιαίτερα τις αφορμές και προκλήσεις της αμαρτίας. Αυτό τονίζει και ο Σειράχ με τα ακόλουθα λόγια του:

«Συντήρησον καιρόν και φύλαξαι από πονηρού και περί της ψυχής σου μη αισχυνθής... Έως θανάτου αγώνισαι περί της αληθείας, και Κύριος ο Θεός πολεμήσει υπέρ σου » (δ', 20. 28).

Να προσέχης δηλαδή και να σταθμίζης τις περιστάσεις της ζωής σου με τέτοιον τρόπον, ώστε να μη εκθέτης τον εαυτόν σου στον κίνδυνον της αμαρτίας και της εντροπής, από την οποίαν αυτή συνοδεύεται. Ποτέ δε να μη εντραπής κανένα σε ζητήματα, που αφορούν στην πρόοδον και στην σωτηρίαν της ψυχής σου. Τουναντίον μεχρι την τελευταίαν σου αναπνοήν να αγωνίζεσαι διά την αλήθειαν και την αρετήν. Και τότε να είσαι βέβαιος ότι ο Κύριος και Θεός σου θα πολεμά μαζί σου και θα σε ενισχύη σ' όλες σου τις προσπάθειες.

3) Μετάνοια και διόρθωσις.

Γνωρίζει όμως ο σοφός Σειράχ ότι είναι αδύνατον στον κάθε άνθρωπον να μη αμαρτήση ποτέ. Διά τούτο και υποδεικνύει την αναγνώρισιν των λαθών μας και την μετάνοιαν σαν φάρμακο απαλλαγής μας από τις συνέπειες της αμαρτίας. Και γράφει:

«Τέκνον, ήμαρτες. μη προσθής μηκέτι και περί των προτέρων σου δεήθητι» (κα', 1). «Μή αισχυνθής ομολογήσαι εφ' αμαρτίαις σου...» (δ', 26).

Παιδί μου, λέγει, αν παρασυρθής στην αμαρτίαν, μη συνεχίσης να αμαρτάνης. Αλλά και διά τις αμαρτίες, που ήδη έκαμες, παρακάλεσε τον Θεόν να σε συγχωρήση. Μη δε εντραπής ποτέ να ομολογήσης τα σφάλματα σου.

Ενώ δε ο Σειράχ με τα λόγια του αυτά τονίζει ότι η ταπεινή παραδοχή των λαθών μας είναι το πρώτο βήμα προς την μετάνοιαν, διευκρινίζει σαφέστερα τις εκδηλώσεις της μετανοίας με τα ακόλουθα:

«Μή ειπής ήμαρτον, και τι μοι εγένετο; ο γαρ Κύριος έστι μακρόθυμος. Περί εξιλασμού μη άφοβος γίνου, προσθείναι αμαρτίαν εφ' αμαρτίαις- και μη ειπής- ο οικτιρμός αυτού πολύς, το πλήθος των αμαρτιών μου εξιλάσεται- έλεος γαρ και οργή παρ' αυτού, και επί αμαρτωλούς καταπαύσα ο θυμός αυτού. Μη ανάμενε επιστρέψαι προς Κύριον και μη υπερβάλλου ημέραν εξ ημέρας· εξαπινα γαρ εξελεύσεται οργή Κυρίου, και εν καιρώ εκδικήσεως εξολή» (ε', 4 - 7).

Όταν αμαρτήσης, μας συμβουλεύει ο Σειράχ, μη πής: Αμάρτησα. Και λοιπόν, τι το κακό

θα μου συμβή; 'Οχι μη σκέπτεσαι έτσι. Διότι, αν δεν επιμωρήθηκες, αυτό οφείλεται στην μακροθυμίαν του Κυρίου. 'Ομως εσύ δεν πρέπει διά τον λόγον αυτόν να αμαρτάνης άφοβα και να προσθέτης αμαρτίες πάνω σε αμαρτίες. Μη πης επίσης: Το έλεος του Θεού είναι μεγάλο και επομένως θα μου συγχωρήση το πλήθος των αμαρτιών μου. Μη σκέπτεσαι έτσι, διότι είναι ο Θεός πολυέλεος, αλλά συγχρόνως θα εκχύση τον θυμόν του πάνω σε όσους αμαρτάνουν άφοβα.

Μη βραδύνης λοιπόν να επιστρέψης διά της μετανοίας στον Κύριον και μή ανάβαλλε την διόρθωσίν σου από την μιαν ημέραν στην άλλην. Διότι έτσι θα ξεσπάση εναντίον σου ξαφνικά η οργή του Κυρίου. Και κατά την ημέραν της δίκαιης κρίσεως του θα καταστραφής.

ΙΔ' Η γλώσσα

*Μ*ε την γλώσσαν οι άνθρωποι εξωτερικεύουν τους εσωτερικούς τους διαλογισμούς και επικοινωνούν με τους συνανθρώπους τους. Δυστυχώς όμως με την γλώσσαν τους οι άνθρωποι συχνά παρασύρονται και σε σοβαρά αμαρτήματα, που αποδεικνύονται ολέθρια, τосον σ' εκείνον που τα διαπράττει οσον και σ' άλλους ανθρώπους. Αξίζει επομένως να προσέξουμε τις σοφές σκέψεις, που ο Σειράχ διατυπώνει γύρω από το θέμα της γλώσσας και της καλής ή κακής χρησιμοποίησεως της εκ μέρους μας.

1) Προσοχή στα λόγια μας.

Πόσην σημασίαν δίδει ο Σειράχ στην γλώσσαν, ως εκφραστικού οργάνου του ανθρώπου, φανερώνουν οι ακόλουθες παρατηρήσεις του:

«Παιδείαν στόματος ακούσατε, τέκνα, και ο φυλάσσων ού μή αλώ. Εν τοις χείλεσιν αυτού καταληφθήσεται αμαρτωλός, και λοιδορος και υπερήφανος σκανδαλιαθήσονται εν αυτοίς» (κγ', 7 - 8). " Ολίσθημα από εδάφους μάλλον ή από γλώσσης» (κ', 18). «Μακάριος ανήρ, ος ούκ ωλίσθησεν εν στόματι αυτού και ού κατενόγη εν λύπη αμαρτίας» (ιδ', 1).

Με πατρικήν στοργήν λοιπόν ο Σειράχ λέγει προς τους αναγνώστες του συγγράμματος του: Παιδιά μου, ακούστε συμβουλές, που θα σας βοηθήσουν στην ορθήν χρησιμοποίησιν της γλώσσας σας. Όποιος δε θα τις εφαρμόση, δεν θα πέση στην παγίδα των αμαρτημάτων της γλώσσας. Αντίθετα, από τα λόγια του θα συλληφθή ο αμαρτωλός. Αλλά και ο κάθε υβριστής και υπερήφανος, από απροσεξίες στα λόγια του, θα σκοντάψη και θα πέση.

Είναι τόσον σοβαρά τα αμαρτήματα της γλώσσας, προσθέτει ο Σειράχ, ώστε να θεωρήται προτιμότερον να πέση κάποιος στο έδαφος και να κτυπήση, παρά να του ξεφύγουν άπρεπα λόγια. Είναι επομένως ευτυχισμένος ο άνθρωπος εκείνος, από το στόμα του

οποίου δεν ξεφεύγουν λόγια αμαρτωλά. Διότι αυτός δεν θα έχη τύψεις συνειδήσεως και δεν θα λυπάται διά τις αμαρτίες του στόματος του.

«Ει τις εν λόγω ού πταιει, ούτος τέλειος ανήρ» (Ιακ. γ', 2), γράφει και ο θείος Ιάκωβος. Και τονίζει και αυτός θεοπνεύστως ότι, όποιος κατορθώνει να μη αμαρτάνη με τα λόγια του, αυτός ημπορή να χαρακτηρισθή σαν τέλειος άνθρωπος.

2) η πολυλογία.

Ο σοφός Σειράχ επισημαίνει την πολυλογίαν σαν ένα από τα πιο συνηθισμένα και σοβαρά αμαρτήματα της γλώσσας. Γράφει δε τα εξής σχετικά:

«Ίδε περίφραξον το κτήμα σου ακάνθαις, το αργύριόν σου και το χρυσίον σου κατάδησον και τοις λόγοις σου ποιήσον ζυγόν και σταθμόν, και τω στόματί σου ποιήσον θύραν και μοχλόν» (κη', 24 - 25). «Μή γίνου ταχύς εν γλώσση σου» (δ', 29). «Γίνου ταχύς εν ακροάσει σου» (ε', 11). "Φοβερός εν πόλει αυτού ανήρ γλωσσώδης, και ο προπετήεν λόγω αυτού ισηθήσεται».(θ'',18).

Πρόσεξε, γράφει ο Σειράχ. Όπως φράσσεις το αγρόκτημα σου με αγκάθια και όπως δένεις σε κομπόδεμα τα αργυρά και χρυσά σου νομίσματα, έτσι πάρε ζυγαριάν και σταθμά, διά να ζυγίζης τα λόγια σου. Και γύρω από το στόμα σου βάλε θύραν και σύρτην, διά να ελέγχης όσα θα λέγης.

«Θού, Κύριε, φυλακήν τω στόματί μου και θύραν περιοχής περί τα χείλη μου» (Ψαλμ. 140, 3), προσεύχεται και ο Δαβίδ. Και ζητά από τον Θεόν να του χαρίση την ικανότητα να περιφρουρή το στόμα και τα χείλη του, ώστε να μη βγαίνουν απ' αυτά λόγια ατελώνιστα και άχρηστα.

Ακόμη, λέγει στον καθένα μας ο Σειράχ, μη αφήνης την γλώσσαν σου να σπεύδη και να λέγη πολλά λόγια. Τουναντίον μάθε να είσαι γρήγορος στο να ακούης. Γίνε «ταχύς εις το ακούσαι, βραδύς εις το λαλήσαι» (Ιακ. α', 19), μας συμβουλεύει και ο θείος Ιάκωβος. Διότι ο αθυρόστομος και πολύλογος άνθρωπος τρομάζει τους συμπολίτες του και γίνεται μισητός σ' αυτούς.

3) Αισχρολογίες και συκοφαντίες.

Σοβαρότερα από την πολυλογίαν και αργολογίαν είναι τα ακάθαρτα και βρωμερά λόγια. Σ' αυτά αναφέρεται και ο Σειράχ και γράφει:

«Έστι λέξις αντιπεριβεβλημένη θανάτω... Απαιδευσίαν ασυρή μη συνεθίσης το στόμα σου, έστι γαρ εν αυτή λόγος αμαρτίας... Άνθρωπος συνεθιζόμενος λόγοις ονειδισμού εν πόσαις ταις ημέραις αυτού ού μη παιδευθή» (κγ', 12. 13. 15).

Υπάρχουν δηλαδή λόγια και φράσεις τόσον βαρειές και απρεπείς, ώστε εκείνοι που τις εκστομίζουν πρέπει να τιμωρούνται με θάνατον. Μη συνηθίσετε λοιπόν το στόμα σας σε φράσεις ακάθαρτες και αισχρές. Διότι μέσα σ' αυτές υπάρχουν λόγια αμαρτωλά.

Όποιος δε άνθρωπος έχει συνηθίσει να λέγη κατά των άλλων λόγια υβριστικά, δεν πρόκειται ποτέ στην ζωήν του να μορφωθή και να προοδεύση. Βαρύτερο ακόμη αμάρτημα με καταστροφικές συνέπειες είναι οι συκοφαντίες. Αυτό τονίζει και ο Σειράχ με τις ακόλουθες γνώμες του:

«Γλώσσα τρίτη πολλούς εσάλευσε και διέστησεν αυτούς από έθνους εις έθνος και πόλεις οχυράς καθείλε και οικίας μεγιστάνων κατέστρεψε. Γλώσσα τρίτη γυναικας ανδρείας εξέβαλε και εστέρησεν αυτάς των πόνων αυτών... Πληγή

μάστιγος ποιεί μώλωπας, πληγή δε γλώσσης συγκλάσει οστά. Πολλοί έπεσαν εν στοματί μαχαίρας, και ούχ ως οι πεπτωκότες διά γλώσσαν. Μακάριος ο σκεπασθείς απ' αυτής, ος ού διήλθεν εν τω θυμώ αυτής, ος ούχ είλκυσε τον ζυγόν αυτής και εν τοις δεσμοίς αυτής ούκ εδέθη. ο γαρ ζυγός αυτής ζυγός σιδηρούς, και οι δεσμοί αυτής δεσμοί χάλκεοι. Θάνατος πονηρός ο θάνατος αυτής, και λυσιτελής μάλλον ο άδης αυτής, (κη'. 14-15,17 · 21).

Η συκοφαντική δηλαδή γλώσσα επιφέρει πολλές αναστατώσεις και καταστροφές. Αυτή συνετάραξε πολλούς ανθρώπους και συνέβαλε στο να εξορισθούν από το έθνος τους και να καταφύγουν σ' άλλο έθνος. Εκρήμνισεν οχυρωμένες πόλεις και κατέστρεψε αρχοντικές οικογένειες. Ακόμη από συκοφαντίες, που διετύπωσαν γλώσσες δηλητηριώδεις, γυναίκες τίμιες και εργατικές εξεδιώχθησαν από τους συζύγους τους και εστερήθησαν από τους καρπούς των κόπων τους.

Τα κτυπήματα, προσθέτει ο Σειράχ, που δίδονται μ' ένα μαστίγιο, προξενούν στο σώμα μωλωπισμούς και πληγές. Όμως τα συκοφαντικά λόγια σπάζουν κόκκαλα. «Η γλώσσα κόκκαλα δεν έχει και κόκκαλα τσακίζει», όπως λέγει και η λαϊκή παροιμία. Στην ζωήν δε πολλοί είναι εκείνοι, που εφρονεύθησαν από κοφτερά μαχαίρια, περισσότεροι όμως είναι εκείνοι, που εκτυπήθησαν και επληγώθησαν από συκοφαντικές γλώσσες. Έτσι θεωρείται ευτυχισμένος όποιος ποτέ δεν έγινε θύμα της σκληρής και συκοφαντικής γλώσσας και δεν αναγκάσθηκε να σηκώση πάνω του τις θλιβερές συνέπειες της συκοφαντίας, που μοιάζει με βαρειά σιδερένια και χάλκινα δεσμά. Διότι πράγματι της συκοφαντίας ο ζυγός είναι βαρύς σαν σίδηρο και τα δεσμά της είναι σαν χάλκινες χειροπέδες. Η θλίψις, που αισθάνεται ο συκοφαντημένος, είναι πικρή σαν τον θάνατον. Προτιμότερος ακόμη είναι ο θάνατος και ο Άδης.

4) Το ψευδός.

Ένα από τα βασικά αμαρτήματα, τα οποία πρέπει να αποφεύγουμε, ο Σειράχ θεωρεί και το ψεύδος. Δι' αυτό δε γράφει:

«Μή θέλε ψεύδεσθαι παν ψεύδος, ο γαρ ενδελεχισμός αυτού ούκ εις αγαθόν» (ζ', 13). «Μώμος πονηρός εν ανθρώπω ψεύδος, εν στόματι απαίδευτων ενδελεχισθήσεται. Αιρετόν κλέπτης ή ο ενδελεχίζων ψεύδει,αμφοτέροι δε απώλειαν κληρονομήσουσιν. Ήθος ανθρώπου ψευδούς ατιμία, και η αισχύνη αυτού μετ' αυτού ενδελεχώς» (κ'. 24-26).

Πρόσεξε, λέγει στον καθένα μας, να μή λέγης κανένα ψευδός. Διότι αν συνηθίσης να λέγης ψέματα, δεν θα σου βγη σε καλό. Διότι το ψεύδος είναι μεγάλη εντροπή διά τον άνθρωπον. Τούτο δε υπάρχει συνεχώς στο στόμα ανθρώπων, που είναι ακαλλιέργητοι πνευματικά. Προτιμότερος δε από εκείνον που συνεχώς ψεύδεται είναι ο κλέφτης. Όμως και ο ψεύτης και ο κλέφτης θα τιμωρηθούν αυστηρά.

Οπωσδήποτε όμως η συνήθεια της ψευδολογίας είναι εξευτελιστική σ' εκείνον, που την έχει. Και η εντροπή διά την συνήθειάν του αυτήν θα είναι πάντα μαζί του.

5) Η διπλοπροσωπία.

Αμάρτημα σοβαρό θεωρεί ο Σειράχ και την ανειλικρίνειαν και διπλοπροσωπίαν. Μας προτρέπει δε να αποφεύγουμε και το αμάρτημα αυτό με τις ακόλουθες σοφές και παραστατικές συμβουλές του:

«Μή λίκμα εν παντί ανέμω και μή πορεύου εν πάση ατραπώ· ούτως ο αμαρτωλός ο δίγλωσσος. " Ίσθι εστηριγμένος εν συνέσει σου, και εις έστω σου ο λόγος» (ε, 9 -10).

Μή μοιάζεις δηλαδή με εκείνους, που, όταν ελίχνιζαν το σιτάρι τους, επροσαρμόζοντο προς το φύσημα κάθε ανέμου. Ούτε να ακολουθής όποιον δρόμον ανοίγεται μπροστά σου. Με άλλα λόγια να μη φέρεσαι σαν άνθρωπος, που δεν έχει αρχές και πεποιθήσεις αλλά φέρεται ανάλογα με την συμπεριφοράν και τα φρονήματα των γύρω του. Διότι έτσι φέρονται οι αμαρτωλοί και οι υποκριτές και διπλοπρόσωποι. Αντίθετα λοιπόν με αυτούς, εσύ να είσαι σταθερός στις συνετές αποφάσεις και πεποιθήσεις σου. Να έχεις πρόγραμμα στην ζωήν σου. Και ο λόγος σου να είναι ένας και ο ίδιος προς όλους, ανεξάρτητα αν θα τους αρέση ή όχι.

6) Οι όρκοι.

Η συνήθεια να ορκίζονται χωρίς λόγον οι άνθρωποι θεωρείται σοβαρό αμάρτημα από τον θεόπνευστον λόγον της Παλαιάς και Καινής Διαθήκης. Βασικά δε καταδικάζεται ο όρκος, αφού κατ' αυτόν αναφέρεται μάταια και άσκοπα το άγιον Όνομα του Θεού. Έτσι όσοι επιπόλαια και χωρίς να υπάρχει σοβαρός λόγος και εξαναγκασμός ορκίζονται, παραβαίνουν την δεύτερην εντολήν του Δεκάλογου, που λέγει: «Ού λήψει το όνομα Κυρίου του Θεού σου επί ματαίω» (Εξόδ. κ', 7).

Στους όρκους λοιπόν αναφέρεται και ο σοφός Σειράχ και τονίζει τα ακόλουθα:

«Όρκω μή εθίσης το στόμα σου και ονομασία του αγίου μή συνεθισθής... Αν ή ρ πολύορκος πλησθήσεται ανομίας, και ούκ αποστήσεται από του οίκου αυτού μάστιξ. εάν πλημμελήση, αμαρτία αυτού επ' αυτό, καν υπερίδη, ήμαρτε δισσώσ- και ει διακενής ώμοσεν, ού δικαιωθήσεται, πλησθήσεται γαρ επαγωγών ο οίκος αυτού» (κγ', 9, 11).

Μας συμβουλεύει λοιπόν ο Σειράχ: μη συνηθίσης το στόμα σου στους όρκους. Ούτε και να προφέρης άσκοπα το όνομα του αγίου Θεού. Διότι όποιος άνθρωπος κάμνει πολλούς όρκους, θα γεμίση από παρανομίες, και από το σπίτι του δεν θα λείψουν οι τιμωρίες και οι θλίψεις. Τονίζει επίσης ότι όσον περισσότερο ένοχος είναι ένας στο αμάρτημα των όρκων, τόσον περισσότερες θα είναι οι συμφορές του. Και αξιολογεί ως ακολούθως τα στάδια της αμαρτίας των όρκων.

α') Όποιος άνθρωπος κάμνει πολλούς όρκους, οπωσδήποτε αμαρτάνει ενώπιον του Θεού.

β') Όποιος όμως αδιαφορεί και παραβαίνει τους όρκους, που κάμνει, αυτός διαπράττει διπλή αμαρτίαν. Διότι όχι μόνον ορκίζεται, αλλά γίνεται και επίορκος και αθετεί τις υποσχέσεις του.

γ') Ασυγχώρητος όμως τελείως και περισσότερο ένοχος απ' όλους είναι όποιος δίδει ψεύτικους όρκους. Διότι αυτός συνειδητά γίνεται και ψεύδορκος.

Και ο Σειράχ λοιπόν μοιάζει να μας συμβουλεύη μαζί με τον θείον Ιάκωβον: «Προ πάντων δε, αδελφοί μου, μη ομνύετε... ήτω δε υμών το ναι ναι, και το ού ού, ίνα μή υπό κρίσιν πέσητε» (Ιακ, ε', 12). Προσέχετε δηλαδή, αδελφοί μου, ιδιαίτερα να μη ορκίζεσθε. Ας είναι δε το ναι, που λέγετε, πραγματικό ναι, και το όχι σας πραγματικό όχι. Έτσι δεν θα επισύρετε πάνω σας την κρίσιν και καταδίκην του Θεού.

7) Λόγια συνετά.

Παράλληλα με τις συστάσεις να μη αμαρτάνουμε με την γλώσσαν μας, ο σοφός Σειράχ μας προτρέπει ως εξής να λέγουμε με αυτήν λόγια καλά και συνετά:

«Ο σοφός εν λόγω εαυτόν προσφιλή ποιήσει.» (κ', 13). «Λάρυγξ γλυκός πληθύνει φίλους αυτού, και γλώσσα εύλαλος πληθύνει ευπροσήγορα» (στ', 5).

«Αυλός και ψαλτήριον ηδύνουσι μέλι. Και υπέρ αμφότερα γλώσσα ηδεία» (μ', 21).

Ενώ δηλαδή ο απρόσεκτος στα λόγια του δημιουργεί εχθρούς, ο συνετός άνθρωπος, με τα καλά του λόγια, θα κάμη τον εαυτόν του προσφιλή στους άλλους. Τα γλυκά και προσεκτικά λόγια συμβάλλουν στο να αυξάνονται οι φίλοι εκείνου, που τα λέγει. Και η γλώσσα, που ομιλεί ορθά, θα συμβάλλη στο να λέγουν και άλλοι λόγια καλά. Τα μουσικά όργανα του αυλού και του ψαλτηρίου αποδίδουν ήχους γλυκείς, σαν το μέλι. Περισσότερον όμως ευχάριστη και από τα δύο είναι η γλυκειά γλώσσα.

8) Εχεμύθετα.

Μιαν αρετήν σχετικήν με τα λόγια μας, μας συνιστά ο σοφός Σειράχ με τα ακόλουθα γνωμικά του:

«Εν φίλω και εν εχθρώ μη διηγού, και ει μη έστι σοι αμαρτία, μη αποκάλυπτε... Ακήκοας λόγον. συναποθανέντω σοι. θάρσει, ου μή σε ρήξει. Από προσώπου λόγου ωδινήσει μωρός ως από προσώπου βρέφους η τίκτουσα. Βέλος πεπηγός εν μηρώ σαρκός, ούτως λόγος εν κοιλία μωρού" (ιθ', 8, 10 - 12). «Ο αποκαλύπτων μυστήρια απώλεσε πίστιν. Και ού μη εύρη φίλον προς την ψυχήν αυτού" (κζ', 16).

Λέγει λοιπόν ο Σειράχ στον καθένα μας: Μη σπεύδης να ανακοινώνης αδιακρίτως σε εχθρούς και φίλους σου όσα ακούεις. Μη αποκαλύπτης τα πάντα, εκτός αν η απόκρυψις τους συνιστά αμαρτίαν. Ήκουσες κάποιο μυστικό; Ας αποθάνη αυτό μαζί σου. Ήχε θάρρος και μη νομίσης ότι, αν το κρύψης, θα σκάσης. Μόνον ένας ανόητος. Όταν έχη μέσα του ένα μυστικό, αισθάνεται πόνους, σαν εκείνους που νοιώθει η γυναίκα, που πρόκειται να γεννήση. Όπως, όταν ένα βέλος καρφωθή στον μηρόν του σώματος μας, προκαλεί πόνους, έτσι και ένα μυστικό στον ανόητον φέρνει πόνον. Οπωσδήποτε όμως ο συνετός άνθρωπος δεν αποκαλύπτει τα μυστικά, που του εμπιστεύονται. Διότι όποιος κάμνει κάτι τέτοιο, χάνει την εμπιστοσύνην των άλλων και δεν θα εύρη φίλους κατά την επιθυμίαν της ψυχής του.

9) Η σιωπή.

Και η σιωπή χαρακτηρίζεται από τον Σειράχ ως αρετή σπουδαία. Διά την αξίαν της δε και τον τρόπον εφαρμογής της γράφει τα έξης:

«Εί έστι σοι σύνεσις, αποκριθητι τω πλησίον ει δε μη, η χείρ σου έστω επί στόματί σου» (ε', 12). «Ο μισών λαλιάν ελαττονούται κακία. Μηδέποτε δευτερώσης λόγον, και ουθέν σοι ου μη ελαττονωθή» (ιθ'', 6 - 7). «Έστι σιωπών ευρισκόμενος σοφός, και έστι μισητός από πολλής λαλιάς. Έστι σιωπών ου γαρ έχει απόκρισιν, και έστι σιωπών ειδώς καιρόν. Άνθρωπος σοφός σιγήσει έως καιρού, ο δε λαπιστής και άφρων υπερβήσεται καιρόν» (κ', 5 - 7).

Εάν, λέγει ο Σειράχ, έχεις κάποιαν συνετήν γνώμην, απάντησε στον πλησίον σου. Διαφορετικά κλείσε με το δάκτυλό σου το στόμα σου και μή ομιλήσης. Όποιος αποφεύγει την φλυαρίαν, θα διαπράττη ολιγώτερα αμαρτήματα. Και συ λοιπόν μη μεταφέρεις εδώ και εκεί τα λόγια, που άκουσες, και απ' αυτό δεν θα χάσης τίποτε.

Υπάρχουν άνθρωποι, που είναι σοφοί, επειδή ξεύρουν να σιωπούν. Και άλλοι δίνονται μισητοί, επειδή φλυαρούν. Σοφοί δε είναι εκείνοι που σιωπούν, όχι διότι δεν ξεύρουν τι να απαντήσουν, αλλά διότι γνωρίζουν τον κατάλληλον χρόνον να ομιλήσουν. Πράγματι δε ο συνετός άνθρωπος σιωπά, όσον χρόνον πρέπει, ενώ ο φλύαρος και υπερήφανος ομιλεί σε ακατάλληλον και περισσότερο απ' όσον πρέπει χρόνον.

«Τις δώσει μοι επί στόμα μου φυλακὴν και ἐπὶ των χειλέων μου σφραγίδα πανούργων, ἵνα μη πέσω ἀπ' αὐτῆς και ἡ γλῶσσα μου ἀπολέσῃ με; Κύριε, πάτερ και δέσποτα ζωῆς μου, μη εγκαταλίπῃς με ἐν βουλή αὐτῶν, μη ἀφῆς με πεσεῖν ἐν αυτοῖς» (κβ', 27 - κγ', 1).

Με το ἐρώτημα και την προσευχὴν αὐτὴν του Σειράχ κλείουμε το σχετικὸ με τα λόγια μας κεφάλαιο. Και ο καθένας μας ἀς ἐπαναλάβῃ με πολλὴν συνοχὴν: Ποιος θα βάλῃ και στο ἰδικὸ μου στόμα φύλακα και στα χεῖλη μου σφραγίδα, διὰ να μη περιπέσω σε ἀμαρτήματα λόγων και να μη με καταστρέψῃ ἡ γλῶσσα μου; Συ, Κύριε, Πάτερ και Δέποτα της ζωῆς μου, μη με εγκαταλείψῃς στην διάθεσιν των ἀσύνετων και ἀπρόσεκτων μου λόγων και μη με ἀφήσῃς να γίνω θύμα τους.

ΙΕ' Ποιος εἶναι εὐτυχισμένος;

το ἐρώτημα, ποιος θα ἠμπορούσε να χαρακτηρισθῆ εὐτυχισμένος, οἱ ἄνθρωποι, ἀνάλογα με τις προσωπικὲς τους ἐκτιμήσεις, θα ἔδιδαν διάφορες ἀπαντήσεις. Και ο Σειράχ ὁμως ἀσχολεῖται με το θέμα αὐτὸ στο σύγγραμμα του. Μερικὲς δε ἀπὸ τις σοφές του ἀπόψεις ἀναλύουμε στην συνέχειαν.

1) Πρῶτα ἡ υγεία.

Στο να αἰσθάνεται ἕνας ἄνθρωπος χαρούμενος και εὐτυχισμένος συμβάλλουν πολλὰ πράγματα της καθημερινῆς ζωῆς. με ἀποκορύφωμα τους την υγείαν και την ψυχικὴν ευεξίαν. Αὐτὸ πιστεῖει ο ἔμπειρος και μελετημένος Σειράχ.

Περιληπτικὰ δε πρῶτα λέγει ὅτι εὐτυχισμένος θεωρεῖται ὁποῖος ἀποκτήσῃ πολλὰ παιδιά και ἔχει συγχρόνως καλὴν και ἀμεμπτην σύζυγον. Αλλὰ και το κρασί και ἡ μουσικὴ ευφραίνουν την καρδιάν του ἀνθρώπου. Τα μουσικὰ ὄργανα, ὅπως εἶναι ο αὐλός και το ψαλτήρι, τέρπουν τον ἄνθρωπον, ὅπως και το μέλι. Ευχάριστα ἐπίσης αἰσθάνεται ο ἄνθρωπος, ὅταν ἀκούῃ κάποιον να ομιλῇ με γλυκειὰν γλῶσσαν ἢ ὅταν βλέπῃ χαρούμενα πρόσωπα ἢ ὅταν ἀντικρύζῃ τις ὁμορφιές της φύσεως και ἰδιαίτερα την γεμάτην σπέρματα και καρπούς βλάστησιν της υπαίθρου. Ευχάριστη ἀκόμη εἶναι ἡ συνάντησις ἐνός ἀνθρώπου με τον φίλον του ἢ με τον ἢ την σύντροφον της ζωῆς του. Και ἡ βοήθεια μεταξύ ἀδελφῶν ἢ φίλων δίδει στήριγμα και ἀνακούφισιν. Ἰδιαίτερα σ' ὁποῖον εὐρίσκεται μέσα σε θλίψεις.

Επίσης και μια καλὴ συμβουλή συμβάλλει στην ευδοκίμησιν ὁποῖου την δέχεται. Τέλος και ο χρυσός και ο ἀργυρος και τα χρήματα και ἡ δύναμις στηρίζουν τα πόδια και ἀνουπώνουν τις καρδιές των ἀνθρώπων. (Πρβ. μ', 19-26). Προσθέτει ὁμως ο Σειράχ και τα ἀκόλουθα:

«Κρείσσων πτωχός υγιῆς και ἰσχύων τῆ ἔξει ἢ πλούσιος μεμαστιγμένος εἰς σῶμα αὐτοῦ. Υγεία και ευεξία βέλτιον παντός χρυσοῦ, και σῶμα εὐρῶστον ἢ ὄλβος ἀμέτρητος. Οὐκ ἴση πλοῦτος βέλτιων υγείας σώματος και οὐκ ἔστιν ευφροσύνη υπέρ χαρὸν καρδιάς» (λ', 14-16).

Πιο ευτυχισμένος δηλαδή είναι ο υγιής άνθρωπος, έστω και αν είναι φτωχός, από ένα πλούσιον κτυπημένον από αρρώστιες. Διότι η υγεία και ευεξία είναι αγαθά πολυτιμότερα από αμέτρητα πλούτη. Και τα μεγαλύτερα ακόμη πλούτη δεν είναι προτιμότερα από την υγείαν του σώματος. Ούτε υπάρχει ευφροσύνη ανώτερη από την χαράν της καρδιάς. Δηλαδή από την αγαλλίασιν, που προέρχεται από την σωματικήν ευεξίαν.

2) Η ολιγάρκεια.

Ένα άλλο μέσο, διά να αισθάνεται ένας ικανοποιημένος και αναπαυμένος, είναι και η ολιγάρκεια και η αποφυγή περιττών κόπων και φροντίδων. Αυτό διακηρύσσει ο Σειράχ με τα ακόλουθα γνωμικά του:

Ζωή αυτάρκους εργάτου γλυκανθήσεται...» (μ'. 18). «Τέκνον, μή περί πολλά έστωσαν αι πράξεις σου· εάν πληθυνής ούκ αθωωθήση- και εάν διώκης, ού μή καταλάβης. Και ου μή εκφύγης διαδράς. Έστι κοπιών και πονών και σπεύδων, και τόσω μάλλον υτερείται» (ια', 10-11).

Γλυκειά δηλαδή γίνεται η ζωή του ανθρώπου, που έμαθε να εργάζεται και να αρκείται στα αναγκαία διά την συντήρησιν της ζωής του. Διά τούτο, παιδί μου, προσθέτει ο Σειράχ, μή ασχολείσαι με πολλά πράγματα και μάλιστα με έργα ανώτερα από τις δυνάμεις σου. Διότι, αν γίνης πολυάσχολος, δεν θα αποφυγής σφάλματα. Και αν θέλης να επιτύχης πολλά, θα αποτύχης και δεν θα διαφύγης πτώσεις και στενοχώριες. Υπάρχουν άνθρωποι, που όσον κοπιάζουν και μοχθούν και τρέχουν συνεχώς να κάμουν πολλά, τόσον και περισσότερον στερούνται και μένουν ανικανοποίητοι.

3) Η ευσέβεια και η αγαθή συνειδηση.

Πιστεύει όμως ο Σειράχ και διακηρύσσει με τα ακόλουθα λόγια του ότι πάνω απ' όλα η ευσέβεια και η συμμόρφωσις με του Θεού το θέλημα είναι αφορμή της πιο μεγάλης ευτυχίας:

«Δόσις Κυρίου παραμένει ευσεβέσι, και η ευδοκία αύτου εις τον αιώνα ευοδωθήσεται... Ευλογία Κυρίου εν μισθώ ευσεβούς, και εν ώρα ταχινή αναβάλλει ευλογίαν αυτού» (ια', 17, 22). «Ούκ έστιν εν φόβω Κυρίου ελάττωσις, και ούκ εστιν επιζητήσαι εν αυτώ βοήθειαν φόβος Κυρίου ως παράδεισος ευλογίας, και υπέρ πάσαν δόξαν εκάλυψαν αυτόν» (μ', 26 - 27). «Μακάριος ού ου κατέγνω η ψυχή αυτού, και ος ούκ έπεσεν από της ελπίδος αυτού» (ιδ'. 2).

Τα δώρα δηλαδή του Θεού παρέχονται και μένουν στα χέρια των ευσεβών. Και η εύνοια του Κυρίου στερεώνει την ευτυχίαν των ευσεβών όλων των αιώνων. Η ευλογία του Κυρίου είναι η αμοιβή των ευσεβών. Ημπορεί δε ο Κύριος μέσα σε στιγμές χρόνου να κάμη, ώστε η ευλογία του να μεταβάλη τον ευσεβή σε δένδρο θαλερό και καρποφόρο. Όπου υπάρχει ευλάβεια προς τον Θεόν, εκεί δεν υπάρχει φτώχεια και στέρησις. Ο ευλαβικός φόβος προς τον Θεόν μοιάζει με ευλογημένον και γεματον καρπούς κήπον. Τον δε ευσεβή άνθρωπον ο Θεός τον σκεπάζει με δόξαν μοναδικήν.

Ευτυχισμένος λοιπόν πραγματικά ημπορεί να είναι ο θεοφοβούμενος άνθρωπος. Διότι αυτός δεν ταλαιπωρείται από τους ελέγχους της συνειδήσεως του και ποτέ δεν χάνει την προς τον Θεόν ελπίδα του.

ΙΣΤ' Κοινωνικά φαινόμενα

Σειράχ, όπως και στον πρόλογον του βιβλίου μας εσημειώσαμε, έκαμε πολλά ταξείδια και εγνώρισεν από κοντά την νοοτροπίαν των ανθρώπων διαφόρων λαών και γενικώτερα την κοινωνικήν κατάστασιν. Στο σύγγραμμα του λοιπόν αναφέρεται και σε μερικές κοινωνικές καταστάσεις, που του έκαμαν άλλοτε μεν ευχάριστην άλλοτε δε δυσάρεστην εντύπωσιν. Με απλότητα δε και πολύ παραστατικά διατυπώνει ως ακολούθως τις σκέψεις του.

1) Ευχάριστα φαινόμενα.

Αναφέρεται κατ' αρχήν ο έμπειρος Σειράχ σε τρεις κοινωνικές αρετές, που είδε σε κάποιους ανθρώπους. Και γράφει σχετικά:

«Εν τρισίν ωραιίστην και ανέστην ωραία έναντι Κυρίου και ανθρώπων ομόνοια αδελφών, και φιλία των πλησίων, και γυνή και ανήρ εαυτοίς συμπεριφερόμενοι» (κε', 1).

Τρία πράγματα, λέγει ο Σειράχ, αρέσουν ιδιαίτερα και σ' εμένα και στον Θεόν και στους ανθρώπους.

Πρώτο απ' αυτά είναι η ομόνοια μεταξύ αδελφών κατά σάρκα και μεταξύ ανθρώπων, που ανήκουν στο ίδιο έθνος. Και πράγματι είναι συγκινητικό το φαινόμενο, που παρουσιάζουν τα μέλη μιας οικογένειας και οι πολίτες ενός έθνους, όταν παραθεωρούν τους εγωισμούς τους και ξεπερνούν τις ατομικές τους αδυναμίες και ιδιοτέλειες και συνοικούν με αγάπην και συνεργάζονται με ειλικρίνεια, διά το καλό όλων και την πρόοδον του συνόλου, στο οποίο και οι ίδιοι ανήκουν.

Δεύτερο, από τα άξια επαίνου πράγματα, είναι η ειλικρινής φιλία. Εξ ίδιας πείρας δε, όσοι απέκτησαν πραγματικούς φίλους αλλά και εκαλλιέργησαν μέσα τους φιλίαν αγνήν προς άλλα πρόσωπα, είναι σε θέσιν να αντιληφθούν πόσον πολύτιμη είναι η προσφορά της φιλίας προς εκείνους, ανάμεσα στους οποίους αναπτύσσεται.

Τρίτο πράγμα άξιο θαυμασμού είναι η καλή συμπεριφορά μεταξύ ενός ανδρογύνου, φαίνεται δε ότι, όπως και σήμερα, και τότε επαρουσιάζοντο πολλά προβλήματα στην αρμονικήν συζυγικήν ζωήν, σε τρόπον ώστε ένα αγαπημένο ανδρόγυνο να αποτελέη αξιοπαρατήρητο και θαυμαστό φαινόμενο.

2) Θλιβερά φαινόμενα.

Στην συνέχεια ο Σειράχ αναφέρει και κακίζει τρία ελαττώματα, που ασχημίζουν την κοινωνικήν ζωήν. Δι' αυτά δε γράφει:

«Τρία είδη εμίσησεν η ψυχή μου και προσώχθισα σφόδρα τη ζωή αυτών πτωχόν υπερήφανον, και πλούσιον ψεύστην, γέροντα μοιχόν ελαπτούμενον συνέσα» (κε', 2).

Τρεις τάξεις ανθρώπων, προσθέτει ο Σειράχ, εμίσησεν η ψυχή μου και αγανάκτησα πάρα πολύ διά την ύπαρξίν τους.

Πρώτοι μεταξύ αυτών είναι οι υπερήφανοι φτωχοί. Ασφαλώς κάθε εγωιστής είναι απαράδεκτος σαν χαρακτήρας. Και η υπερηφάνεια είναι ελάττωμα σοβαρό σ' οποιοδήποτε την έχει. Γίνεται όμως το ελάττωμα αυτό εντονώτερα αποκρουστικό, όταν

εκείνοι, που προσπαθούν να επιδειχθούν με στολίδια και μάταιες επιδείξεις και άσκοπα έξοδα, σπαταλούν χρήματα, που τους είναι απολύτως απαραίτητα διά την συντήρησιν των ιδίων και της οικογένειάς τους. Και από τον λαόν τέτοιοι άνθρωποι αποδοκιμάζονται με το να χαρακτηρίζονται σαν «αρχοντοχωριάτες», η «ψωρουπερήφανοι».

Δεύτερη τάξις ανθρώπων, που επροκαλούσαν και στον Σειράχ άσχημα συναισθήματα, είναι οι πλούσιοι ψεύτες. Είναι δε πιο αποκρουστικοί οι πλούσιοι παρά οι φτωχοί ψεύτες, διότι μέχρις σ' ένα βαθμό θα ημπορούσε κάπως να δικαιολογηθή ένας φτωχός, που λέγει ψέματα, εξ αφορμής των πολλών αναγκών και οικονομικών προβλημάτων, που αντιμετωπίζει. Κανένα όμως ελαφρυντικό και καμμιάν δικαιολογίαν δεν έχει ο πλούσιος, όταν με ψεύδη και απάτες προσπαθή να αυξήση τα πολλά, που έχει ήδη.

Η τρίτη παράταξις ανθρώπων, που χαρακτηρίζονται από τον Σειράχ αποκρουστικοί είναι οι ανήθικοι γέροι. Δικαιολογημένα δε όσοι και στην γεροντικήν τους ηλικία εξακολουθούν να διαπράττουν ηθικά αμαρτήματα, που και στους νέους δεν επιτρέπονται, κακοχαρακτηρίζονται περισσότερο. Οι άνθρωποι αυτοί, αντί με την πάροδον του χρόνου να γίνονται συνετώτεροι και εγκρατέστεροι, χάνουν τελείως την αξιοπρέπειάν τους. Και αντί με την ειλικρινή τους μετάνοιαν να διορθώσουν τις νεανικές τους παρεκτροπές, εξακολουθούν να μένουν αδιόρθωτοι και ασύνετοι.

Εξ αφορμής των ανθρώπων αυτών, ο σοφός Σειράχ απευθύνει προς νέους και γέρους τις ακόλουθες εμπνευσμένες συμβουλές:

«Εν νεότητι ού συναγήοχας, και πως αν εύροις εν τω γήρα σου; ως ωραίων πολιαίς κρίσις και πρεσβύτεροις επιγνώναι βουλήν. Ως ωραία γερόντων σοφία και δεδοξασμένοις διανόημα και βουλή. Στέφανος γερόντων πολυπειρία, και το καύχημα αυτών φόβος Κυρίου» (κε' , 3-6).

Διά τους γέροντες λοιπόν λέγει τα εξής ο Σειράχ: Πόσον ωραία και ταιριαστή είναι σ' αυτούς η ορθή κρίσις και η ικανότης να δίδουν ορθές συμβουλές και η σοφία και η πείρα και η καλή σκέψις! Οι αρετές αυτές είναι το πιο ωραίο και ταιριαστό στεφάνι πάνω στην κεφαλήν των γερόντων. Και ο σεβασμός τους προς τον Θεόν είναι δι' αυτούς δικαιολογημένη αφορμή καυχήσεως.

Λοιπόν, λέγει ο Σειράχ προς τους νέους. Εργασθήτε όσον ημπορείτε περισσότερο κατά τα χρόνια της νεότητός σας διά την κατάκτησιν της αρετής, διά να ημπορέσετε να καυχάσθε και να χαιρέσθε στην γεροντικήν σας ηλικίαν διά την αρετήν και σύνεσίν σας. Διότι, αν κατά την νεότητα σας δεν αποθησαυρίσετε σοφίαν και αρετήν, πως θα έχετε τα χαρίσματα αυτά στα γεράματα σας;

3) Άλλα τρία κακά.

Αισθήματα θλίψεως εκφράζει ο θεοφοβούμενος και έμπειρος Σειράχ και διά τρία άλλα φαινόμενα της κοινωνικής ζωής με τις ακόλουθες σκέψεις του:

«Επί δυσι λελύπηται η καρδιά μου, και επί τω τρίτω θυμός μοι επήλθεν ανήρ πολεμιστής υστερων δι' ένδειαν, και άνδρες συνετοί εάν σκυβαλισθώσιν, επανάγων από δικαιοσύνης επί αμαρτίαν ο Κύριος ετοιμάσει εις ρομφαίαν αυτόν (κατ', 28).

Δύο πράγματα, λέγει, λυπούν την καρδιάν μου, ενώ ένα τρίτο προκαλεί μέσα μου αγανάκτησιν.

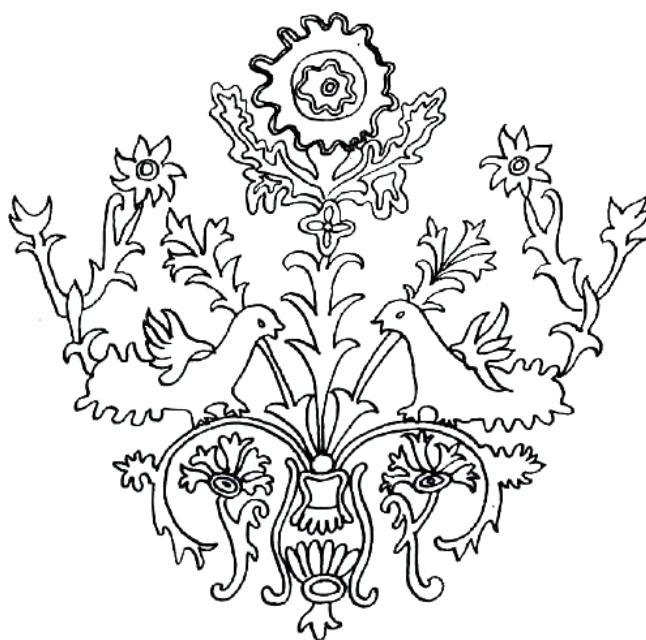
Πρώτο απ' αυτά, προσθέτει, είναι να βλέπω ένα γενναίον πολεμιστήν, που εθυσίασε τα

πάντα διά την πατρίδα του, να στερήται από τα απαραίτητα διά την ζωήν του. Είναι δε θλιβερό το φαινόμενο αυτό, διότι αποκαλύπτει την περιφρόνησιν και αχαριστίαν ενός λαού προς ανιδιοτελείς πατριώτες, που με αυταπάρνησιν και αυτοθυσίαν συνέβαλαν στο μεγαλείο της πατρίδος τους.

Κατά δεύτερον λόγον θλίβεται ο Σειράχ στις περιπτώσεις, που άνθρωποι δίκαιοι και ενάρετοι παραγκωνίζονται και μένουν στο περιθώριο της κοινωνικής ζωής. Με την περιφρόνησιν αυτήν προς τους άξιους και ικανούς, δεν αδικούνται μόνον αυτοί, αλλά βλάπτεται το κοινωνικό σύνολο. Διότι στις θέσεις και επάλξεις, από τις οποίες είναι δυνατόν να εξυπηρετήται ο λαός, αναρριχώνται συμφεροντολόγοι και καιροσκόποι, που μόνον κακό προκαλούν στους γύρω τους.

Ως τρίτην και μεγαλύτερη από τις προηγούμενες αφορμήν θλίψεως, θεωρεί ο Σειράχ την εγκατάλειψιν από κάποιον του δρόμου της αρετής και την μεταπήδησίν του στην αμαρτίαν. Είναι δε πράγματι ο δίκαιος, που γίνεται αμαρτωλός, περισσότερο άξιολύπητος από εκείνον, που ποτέ δεν έζησε την ζωήν της αρετής, διότι σ' αυτόν η μετάνοια είναι δυσκολώτερη, αν όχι αδύνατη μερικές φορές. «Αδύνατον τους άπαξ φωτισθέντας γευσαμένους τε της δωρεάς της επουρανίου και μετόχους γενηθέντας Πνεύματος αγίου και καλόν γευσαμένους Θεού ρήμα δυνάμεις τε μέλλοντος αιώνος, και παραπεσόντας, πάλιν ανακαινίζεσθαι εις μετάνοιαν» (Εβρ. στ', 4 - 6), γράφει και ο θεόπνευστος συγγραφεύς της προς Εβραίους επιστολής. Όσοι δηλαδή, ενώ έλαβαν τον φωτισμόν της θείας αλήθειας και εγεύθησαν την γλυκύτητα των χαρίτων του επουρανίου Θεού και έγιναν μέτοχοι των χαρισμάτων του Αγίου Πνεύματος και εδοκίμασαν την ειρήνην και την χαράν, που δίδει στην ψυχήν ο λόγος του Θεού, και επρογεύθησαν την υπερφυσικήν και θαυμαστήν χάριν της αιώνιας ζωής, μετά απ' όλα αυτά εξέπεσαν και απεμακρύνθησαν θεληματικά από την θείαν χάριν, είναι αδύνατον πια να μετανοήσουν και να ανακαινισθούν. Διότι στις πωρωμένες ψυχές τους δεν επιδρά πια η θεία χάρις.

Δικαιολογημένα λοιπόν και ο Σειράχ θεωρεί άξιολύπητους και αξιοθρήνητους και δυστυχέστερους απ' όλους τους ανθρώπους όσους με την αποστασίαν τους κατατάσσουν τους εαυτούς τους ανάμεσα σ' εκείνους, τους οποίους, διά την αμετανοησίαν τους, ο Κύριος θα τιμωρήση με τον αιώνιον θάνατον.

ΙΖ' Ο κοινωνικός άνθρωπος

ποραδικά στο σύγγραμμά του ο Σειράχ εκφράζει διάφορες απόψεις και γύρω από εκδηλώσεις και έργα των ανθρώπων στην καθημερινή τους ζωήν, που ανάλογα με την ποιότητα τους τους αναδεικνύουν καλούς ή κακούς πολίτες.

1) Εργατικοί.

Πιστεύει ο σοφός Σειράχ ότι όλοι γενικά οι άνθρωποι έχουν καθήκον ιερό να εργάζονται και να αξιοποιούν τις ικανότητές τους, διά το συμφέρον το ιδικό τους και των συνανθρώπων τους. Γράφει δε σχετικά:

«Κρείσσων εργαζόμενος και περισσεύων εν πάσιν ή περιπατών δοξαζόμενος και απορών άρτων» (ι', 27). «Ζωή αυτάρκους εργάτου γλυκανθήσεται»(μ', 18).

Καλύτερος δηλαδή ανάμεσα στους ανθρώπους είναι εκείνος, που εργάζεται και εξασφαλίζει με το παραπάνω τα αναγκαία της ζωής του, παρά εκείνος που μένει αργόσχολος και περιφέρεται και καυχάται διά τον εαυτόν του, ενώ στερείται και αυτό ακόμη το ψωμί του.

Γλυκειά επίσης και ευτυχισμένη είναι η ζωή του εργατικού ανθρώπου, που παράλληλα ξεύρει να αρκείται σ' όσα με τον ιδρώτα του κερδίζει. Αναφέρεται επίσης ο Σειράχ και στα διάφορα χειρωνακτικά επαγγέλματα, που οι άνθρωποι εξασκούσαν στην εποχήν του, διά να τονίση ότι διά των ταπεινών και σκληρών αυτών εργασιών εξυπηρετείται το σύνολο των ανθρώπων. Σαν τέτοια δε επαγγέλματα αναφέρει την γεωργίαν, την κτηνοτροφίαν, την ξυλουργικήν, την γλυπτικήν, την σιδηρουργίαν και την κεραμοποιίαν (Πρβ. ζ', 15, λη\ 24-34). Ενώ δε τονίζει ότι ευλογημένοι είναι οι κόποι, που οι χειρωνακτες τίμιοι επαγγελματίες καταβάλλουν, καλεί όλους να προσέχουν από τις αμαρτίες και αδικίες, στις οποίες συνήθως παρασύρονται οι εμπορευόμενοι και οι μεταπράτες. Διότι, λέγει:

Μόλις εξελείται έμπορος από πλημμελείας, και ού δικαιωθήσεται κάπηλος από αμαρτίας» (κατ', 29).

2) φιλόστοργοι.

Αποκρουστικοί και απaráδεκτοι είναι όσοι από τους ανθρώπους στις κοινωνικές τους σχέσεις είναι σκληροί και ασυμπαθείς. Διά τούτο και ο σοφός Σειράχ δίδει προς τον κάθε άνθρωπον τις ακόλουθες συμβουλές:

«Μή ίσθι ως λέων εν τω οίκω σου και φαντασιοκοπών εν τοις οικέταις σου» (δ', 30).

«Ο βάλλων λίθον εις ύψος επί κεφαλήν αυτού βάλλει, και πληγή δολία διελεί τραύματα.

Ο ορύσσων βόθρον εις αυτόν εμπεισείται, και ο ιστών πανίδα εν αυτή αλώσεται. Ο ποιών πονηρά εις αυτόν κυλισθήσεται, και ού μή επιγνώ πόθεν ήκει αυτός...

Παγίδι αλώσσονται οι ευφραινόμενοι πτώσει ευσεβών, και οδύνη καταναλώσει αυτούς προ του Θανάτου αυτών» (κζ', 25 - 27, 29).

Δηλαδή. Μή γίνεσαι μέσα στο περιβάλλον σου σκληρός σαν το λιοντάρι. Και ανάμεσα στους υπηρέτες και υφισταμένους σου μή φέρεσαι με μεγαλομανίαν, με το να τους διηγήσαι φανταστικές ιστορίες και ψεύτικα κατορθώματα σου, διά να τους εντυπωσιάσης. Ποτέ μή βλάβης τους συνανθρώπους σου, διά να μή εύρουν κακά εσένα τον ίδιο. Διότι, όποιος ρίχνει πέτρες στον αέρα, διά να κτυπήση άλλους, θα δεχθή τις πέτρες αυτές στην ιδικήν του κεφαλήν. Και όποιος με δόλιον τρόπον πλήττει τον πλησίον του, προξενεί τραύματα στον εαυτόν του. Εκείνος που σκάπτει τον λάκκον του άλλου, θα πέση ο ίδιος

μέσα. Και όποιος στήνει παγίδα διά τους άλλους, θα συλληφθή ο ίδιος σ' αυτήν. Τα κακά, που ένας σχεδιάζει σε βάρος άλλων, θα γυρίσουν πάνω του, χωρίς και ο ίδιος να καταλάβη από που τον ευρήκαν. Εκείνοι δε που χαίρονται στις δυστυχίες ευσεβών ανθρώπων, θα τιμωρηθούν ακόμη περισσότερο. Θα πέσουν στις παγίδες πολλών συμφορών και πριν τον θάνατον τους θα υποστούν πολλές οδύνες.

3) φιλόανθρωποι.

Προβάλλει επίσης ο Σειράχ την φιλανθρωπία ως απαραίτητη κοινωνική αρετή, όταν γράφη:

«Και πτωχῶ ἰκτεῖνον τὴν χεῖρα σου, ἵνα τελειωθῆ ἡ εὐλογία σου... Μὴ υστέρει ἀπὸ κλαίωντων καὶ μετὰ πενθούντων πένθησον. Μὴ ὀκνεῖ ἐπισκέπτεσθαι ἄρρωστον, ἐκ γὰρ τῶν τοιούτων ἀγαπηθήσῃ» (ζ', 32, 34 -35). Μὴ ἔστω ἡ χεὶρ σου ἐκτεταμένη εἰς τὸ λαβεῖν καὶ ἐν τῷ ἀποδιδόναι συνεσταλμένη» (δ', 31).

Ἄπλωνε, προτρέπει ο Σειράχ κάθε μέλος της κοινωνίας, το χέρι σου και δίδε βοήθειαν στους φτωχοῦς. Ἐτσι θα ἔχῃς πολλήν εὐλογίαν ἀπὸ τον Θεόν. Μὴ μένης μακριά ἀπ' ὅσους κλαίουν και μὴ παραλείπῃς να πενθῆς μαζί με ὅσους ἔχουν πένθος, τονίζει, διά να μας πῃ, μαζί με τον Ἀπ. Παῦλο, ὅτι ἔχουμε καθήκον «κλαίειν μετὰ κλαίωντων» (Ρωμ. ιβ', 15).

Μὴ ἀμελήσῃς να ἐπισκέπτεσαι ἀρρώστους. Διότι ἀπὸ τέτοια ἔργα θα γίνῃς ἀγαπητός και στον Θεόν και στους ἀνθρώπους. Το χέρι σου μὴ το ἀπλώνης εὐκόλα, διά να λαμβάνῃς, και μὴ το σφίγγῃς, ὅταν πρέπῃ να δίδῃ βοήθειαν, προσθέτει ο Σειράχ. Και ἐνθυμίζουν τα λόγια του τὴν φράσιν του Κυρίου: «Μακάριόν ἐστὶ μάλλον δίδοναι ἢ λαμβάνειν» (Πράξ. Κ', 35). Εἶναι δηλαδὴ προτιμότερο σ' ἓνα Χριστιανόν να δίδῃ στους άλλους, παρά να λαμβάνῃ ἀπ' αὐτοῦς.

ΙΗ' Οικογενειακά θέματα

σοφός Σειράχ στο σύγγραμμα του ασχολείται και με προβλήματα, που αφορούν στην οικογενειακή ζωή και στον ρόλο, που κάθε μέλος μιας οικογένειας ἔχει να διαδραματίσῃ. Μερικὲς ἀπὸ τις σοφές ἀπόψεις του θα μελετήσουμε στην συνέχεια.

1) ο ἄνδρας.

Σημαντικόν και σπουδαίον βλέπει και περιγράφει κατ' αρχήν ο Σειράχ τον ρόλον του άνδρα στην όλην πορείαν μιας οικογένειας. Και γράφει:

«Ου ούκ έστι φραγμός, διαραταγήσεται κτήμα, και ου ούκ έστι γυνή, στέναξα πλανώμενος. Τις γαρ πιστεύσει ευζώνω ληστή σφαλλομένω εκ πόλους εις πόλιν; ούτως ανθρώπω μή έχοντι νοσσιάν και καταλύοντι ου εάν οψίση» (λστ', 25-27).

Υποδεικνύει δηλαδή ο Σειράχ στους άνδρες το καθήκον τους να συνάπτουν έγκαιρα γάμον και να δημιουργούν ιδικήν τους οικογένειαν, αν θέλουν να ζουν με αξιοπρέπειαν και εντιμότητα. Και λέγει:

Όπως σ' ένα κτήμα ξέφραγο εύκολα ο καθένας μπαίνει και ανεξέλεγκτα αρπάζει ό,τι θέλει, έτσι και ο άγαμος αφήνει τον εαυτόν του εκτεθειμένον στους ηθικούς κινδύνους. Και επειδή λείπει από την ζωήν του η σύζυγος, περιπλανάται εδώ και εκεί και αναστενάζει. Διότι, όπως κανένας δεν εμπιστεύεται ένα περιπλανώμενον από πόλιν σε πόλιν τυχοδιώκτην και ληστήν, έτσι συμβαίνει και με τον άνθρωπον, που δεν εδημιούργησε οικογενειακήν φωληάν, αλλά διανυκτερεύει όπου τον εύρη η νύκτα.

Και σήμερα λοιπόν, με εξαιρέσιν όσους εκλέγουν την αγνήν παρθενικήν ζωήν και την αφιέρωσιν του εαυτού τους στην υπηρεσίαν του θελήματος του Θεού και της αγίας μας Εκκλησίας, οι υπόλοιποι άνθρωποι έχουν ηθικήν υποχρέωσιν να νυμφεύωνται και να κάμνουν οικογένειαν.

2) Έναντι της συζύγου του.

Με πολλήν σοφίαν ο Σειράχ υποδεικνύει στον άνδρα μερικές αρχές και καθήκοντα του ως προς την σύζυγόν του με τις ακόλουθες προτροπές του:

«Γυνή σοι έστι κατά ψυχήν, μή εκβάλης αυτήν και μισουμένη μή εμπιστεύσης σεαυτόν» (ζ', 26).

Συμβουλεύει κατ' αρχήν τον κάθε άνδρα να διαλέγη και να κάμνη σύζυγόν του μιαν γυναίκα, που να την αγαπά με την καρδιάν του και όχι κάποιαν, προς την οποίαν αισθάνεται αποστροφήν. Όποιαν όμως κατέστησε σύζυγόν του, ποτέ να μή την διώξη, έστω και αν έχη κάποιες αδυναμίες. Μετά περιγράφει ως ακολούθως την ευτυχίαν όποιου έχει καλήν και ενάρετην σύζυγον:

«Γυναίκας αγαθής μακάριος ο ανήρ, και αριθμός των ημερών αυτού διπλάσιος. Γυνή ανδρεία ευφραίνει τον άνδρα αυτής, και τα έτη αυ τού πλήρωσα εν ειρήνη. Γυνή αγαθή μερίς αγαθή, εν μερίδι φοβουμένων Κύριον δοθήσεται. Πλουσίου δε και πτωχού καρδιά αγαθή, εν παντί καιρώ πρόσωπον ιλαρόν» (κστ', 1 - 4). Κάλλος γυναικός ιλαρύνει πρόσωπον και υπέρ πάσαν επιθυμίαν ανθρώπου υπεράγει... Ο κτώμενος γυναίκα ενάρχεται κτήσεως, βοηθόν κατ' αυτόν και σύλόν αναπαύσεως» (λστ' 22, 24). «Μή αστόχει γυναικός σοφής και αγαθής, η γαρ χάρις αυτής υπέρ χρυσίον» (ζ', 19).

Ευτυχισμένος δηλαδή είναι ο άνδρας, που έχει σύζυγόν του γυναίκα ενάρετην και δραστήριαν. Αυτός, από την ευχάριστην ζωήν που θα κάμνη, θα διπλασιάση τις ημερες του. Και τα χρόνια του θα είναι γεμάτα ειρήνην. Η ενάρετη σύζυγος είναι ένα ωραίο δώρο, που ο Κύριος δίδει στην μερίδα των θεοφοβούμενων ανθρώπων. Ένα δε τέτοιο δώρο ημπορούν να το αποκτήσουν και πλούσιοι και φτωχοί άνδρες. Διότι γενικά, όλοι όσοι έχουν σύζυγον καλήν, αισθάνονται διαρκώς ευτυχισμένοι, αφού και στις ώρες των θλίψεων έχουν παρηγορίαν και ενίσχυσιν.

Το κάλλος της αρετής μιας γυναίκας κάμνει το πρόσωπο του συζύγου της χαρούμενο και ειρηνικό. Και ικανοποιεί, όπως κανένα άλλο πράγμα, τις επιθυμίες του. Όποιος νυμφεύεται μιαν ενάρετην γυναίκα, αρχίζει να ζη μιαν νέαν ευτυχισμένην ζωήν. Διότι έχει

κοντά του την σύζυγον του στήριγμα και συμπαρασάτην και στύλον αναπαύσεως.

Λοιπόν, προσθέτει ο Σειράχ, μή παραθεωρήσης και μή περιφρόνησης την συνετήν και ενάρετην σύζυγόν σου. Διότι η χάρις των αρετών της αξίζει περισσότερο και από το χρυσάφι.

3) Η ενάρετη σύζυγος.

Ποιες επί μέρους αρετές διακρίνουν την καλήν σύζυγον και τι αυτή προσφέρει στην οικογένειάν της, μνημονεύει ο Σειράχ με τις ακόλουθες παρατηρήσεις του:

«Δόσις Κυρίου γυνή σιγηρά, και ουκ έστιν αντάλλαγμα πεπαιδευμένης ψυχής. Χάρις επί χάριτι γυνή αισχυντηρά. Και ουκ έστι σταθμός πας άξιος εγκρατούς ψυχής" (κοτ', 14 - 15). " Εί έστιν επί γλώσσης αυτής έλεος και πραΰτης, ουκ έστιν ο ανήρ αυτής καθ' υιούς ανθρώπων» (λοστ' 23).

Μια γυναίκα, που ξεύρει να σιωπά, όταν πρέπη, είναι δώρο του Θεού προς τον άνδρα της. Κανένα δε αντάλλαγμα δεν υπάρχει διά μιαν γυναικείαν ψυχήν μορφωμένην και καλλιεργημένην. Μια τέτοια ντροπαλή και σεμνή γυναίκα είναι διά τον άνδρα της η καλύτερη δωρεά. Και τίποτε δεν υπάρχει, που να αντισταθμίζη την αξίαν της αγνής ψυχής της.

Η ενάρετη όμως γυναίκα είναι και διά την όλην της οικογένειαν πηγή χαράς και ενισχύσεως, τονίζει και πάλιν ο Σειράχ, με την ακόλουθην παρατήρησίν του:

'Ηλιος ανατέλλων εν υψίστοις Κυρίου και κάλλος αγαθής γυναικός εν κόσμω οικίας αυτής. Λύχνος εκλάμπων επί λυχνίας αγίας και κάλλος προσώπου επί ηλικία στασίμη-Στύλοι χρύσειοι επί βάσεως αργυράς» (κατ', 16- 17).

Όπως δηλαδή λάμπει ο ήλιος, όταν ανατέλλη και σηκωθή στα ύψη του ουρανού του Θεού, έτσι και το ψυχικό κάλλος της σεμνής και ενάρετης γυναίκας λάμπει μέσα στο καλοστολισμένο σπίτι της. Όπως ακόμη λάμπει η ιερή επτάφωτη λυχνία, έτσι ακτινοβολεί στο ώριμο πρόσωπο της σεμνής γυναίκας η εσωτερική της αρετή. Αυτή μέσα στο σπίτι της μοιάζει με τις 80 χρυσές κολώνες, που στηρίζονται πάνω σε αργυρές βάσεις και συγκρατούν ένα εκλεκτό οικοδόμημα.

4) Η κακή σύζυγος.

Αναφέρεται όμως ο σοφός Σειράχ και στα προβλήματα, που προκαλούνται στην οικογενειακήν ζωήν από τις κακές και δύστροπες γυναίκες. Και γράφει:

«Από γυναικός αρχή αμαρτίας» (κε', 24). «Πάσαν πληγήν και μή πληγήν καρδίας, και πάσαν πονηρίαν και μή πονηρίαν γυναικός... Συνοικήσαι λέοντι και δράκοντι ευδοκήσω ή ενοικήσαι μετά γυναικός πονηράς ... Μικρά πάσα κακία προς κακίαν γυναικός, κλήρος αμαρτωλού επιπέσοι αυτή» (κε'. 13. 16, 19).

Υπενθυμίζει πρώτα ο Σειράχ ότι, όπως από την Εύαν άρχισεν η αμαρτία, έτσι και από άλλες γυναίκες παρέχονται αφορμές διά πολλές οικογενειακές αναστατώσεις. Μετά λέγει: Κάθε άλλην πληγήν την υποφέρει κάποιος, όχι όμως και την πληγήν της καρδιάς. Έτσι είναι δυνατόν ένας να υποφέρει κάθε άλλην πονηρίαν, όχι όμως και την γυναικείαν κακίαν και δυστροπίαν. Προτιμώ δε να συγκατοικώ μ' ένα λιοντάρι η μ' ένα δράκον, παρά με μιαν πονηρήν γυναίκα. Διότι κάθε άλλη κακία είναι μικρή μπροστά στην κακίαν μιας διεφθαρμένης γυναίκας. Και μόνον σ' ένα αμαρτωλόν και διεφθαρμένον άνδρα και διά τιμωρίαν του αξίζει να δίδεται σύζυγος μια τέτοια γυναίκα. Σχετικά δε με τα πιο κτυπητά ελαττώματα σε μιαν γυναίκα, ο Σειράχ γράφει τα ακόλουθα:

« Ανάβασις αμμώδης εν ποσί πρεσβυτέρου, ούτως γυνή γλωσσώδης» (κε', 20) «Γυνή μεγαλόφωνος και γλωσσώδης ως σάλπιγξ πολέμων εις τροπήν θεωρηθήσεται, ανθρωπου δε παντός ψυχή ομοιότροπος τούτοις, πολέμου ακαταστασίαις την ψυχήν διαιτηθήσεται» (κστ', 27). " Άλγος καρδίας και πένθος γυνή αντίζηλος επί γυναικί... Οργή μεγάλη γυνή μέθυσος και ασχημοσύνην αυτής ού συγκαλύψει. Πορνεία γυναικός εν μετεωρισμοίς οφθαλμών και εν βλεφάροις αυτής γνωσθήσεται». (κστ', 6, 8 - 9).

Ό,τι, λέγει, είναι διά τα πόδια ενός γέροντος η αμμουδερή ανωφέρεια, έτσι κουραστική είναι και η φλύαρη γυναίκα διά τον φιλήσυχον σύζυγόν της. Και η γυναίκα, που φωνάζει και έχει μεγάλην γλώσσαν, μοιάζει με πολεμικήν σάλπιγγα, που τρέπει σε φυγήν τους εχθρούς σε ώραν πολέμου. Και η ψυχή κάθε ανθρωπου, που έχει γυναίκα φλύαρη και μεγαλόφωνην, υποφέρει σαν εκείνον, που ζη ακατάστατην και πολεμικήν ζωήν.

Εκτός όμως από την φλύαρην, και η γυναίκα, που ζηλεύει άλλες γυναίκες, προκαλεί στον σύζυγόν της πόνον στην καρδιάν και πένθος στην ψυχήν. Επίσης μεγάλη δυστυχία διά τον σύζυγόν της είναι και η μέθυσος σύζυγος, που αποκαλύπτει πράγματα που πρέπει να μένουν κρυφά. Περισσότερον όμως αξιοκατάκριτη είναι όποια γυναίκα προδίδει την συζυγικήν πίστιν. Αυτής η αναισχυντία φαίνεται και στα μάτια και τα βλέφαρα της.

5) Τα παιδιά.

Εκλεκτή μερίδα μιας οικογένειας είναι τα παιδιά. Προς αυτά οι γονείς πρέπει να δείχνουν ιδιαίτερην αγάπην και να καταβάλλουν κάθε φροντίδα διά την καλήν τους ανατροφήν. Αυτό τονίζει και ο Σειράχ. Και επειδή στην εποχήν του την κυρίαν ευθύνην διά τα παιδιά την είχεν ο πατέρας, προς αυτόν δίδει τις ακόλουθες συμβουλές:

«Αισχύνη πατρός εν γεννήσει απαίδευτου, θυγάτηρ δε επ' ελαττώσει γίνεται, (κβ', 3) «Τέκνα σοι έστι, παίδευσον αυτά, και κάμψον εκ νεότητας τον τράχηλον αυτών... Έκδου θυγατέρα, και έση τετελεκώς έργον μέγα, και ανδρί συνετω δωρήσαι αυτήν» (ζ', 23,25).

Τονίζει πρώτα ο Σειράχ ότι υιοί και θυγατέρες, που δεν εκπαιδεύθησαν και δεν εκαλλιεργήθησαν πνευματικά, αποτελούν διά τους γονείς τους αφορμήν εντροπής και αιτίαν δυσφημήσεως τους. Οφείλουν λοιπόν οι γονείς να διαπαιδαγωγούν τα παιδιά τους και να τα πείθουν, από τότε που είναι μικρά, να δέχωνται πάνω τους τον ζυγόν των θείων εντολών και να συμμορφώνωνται με το θέλημα του Θεού.

Συμβουλεύει ακόμη ο Σειράχ τον κάθε πατέρα να φροντίζη ιδιαίτερα διά την ορθήν ανατροφήν της θυγατέρας του, διά να επιτύχη στο σπουδαίο αυτό έργο, και να την υπανδρεύση μ' ένα καλόν και συνετόν σύζυγόν. Σχετικά δε με τον τρόπον διαπαιδαγωγήσεως ο Σειράχ γράφει τα ακόλουθα:

«Περιψύχων υιόν καταδεσμεύσει τραύματα αυτού... Υιός ανειμένος εκβαίνει προαλής. Τιθήνησον τέκνον, και εκθαμβήσει σε...» (λ'. 7, 8.9).

Πιστεύει δηλαδή ο Σειράχ ότι η πολλή επιείκεια και η έλλειψις αυστηρότητος στην διαπαιδαγωγήσιν των παιδιών αποβαίνει τελικά προς ζημιάν τους. Και λέγει: Όποιος πατέρας παραχαϊδεύει το παιδί του, θα το ενθαρρύνη σε παρεκτροπές.

Και έπειτα ο ίδιος θα χρειασθή να επιδένη τις πληγές, που το παιδί του θα του προκαλή. Διότι κάθε παιδί, που εγκαταλείπεται στον εαυτόν του, γίνεται αναιδής και επιζήμιος. Αν λοιπόν χαϊδεύης πολύ το παιδί σου, θα εκπλαγής αργότερα από την άπρεπη συμπεριφοράν του.

Αντίθετα ευεργετικά αποτελέσματα έχει η ορθή διαπαιδαγωγήσιν των παιδιών. Διότι, όπως τονίζει ο Σειράχ:

«Ο παιδεύων τον υιόν αυτού ονήσεται επ' αυτό και ανά μέσον γνωρίμων επ' αυτό καυχήσεται' ο διδάσκων τον υιόν αυτού παραξηλώσει τον εχθρόν και έναντι φίλων επ' αυτό αγαλλιάσεται.

Ετελεύτησεν αυτού ο πατήρ, και ως ούκ απέθανεν όμοιον γαρ αυτό κατέλιπε μετ' αυτόν. Εν τη ζωή αυτού είδε και ευφράνθη και εν τη τελευτή αυτού ούκ ελυπήθη» (λ', 2-5).

Όποιος δηλαδή διαπαιδαγωγήσει ορθά το παιδί του, θα βγη και ο ίδιος ωφελημένος. Και θα ημπορή να καυχάται δι' αυτό μπροστά στους γνωστούς του. Όποιος διδάσκει ορθά το παιδί του, θα κάμη δι' αυτό τους μεν εχθρούς του να ζηλεύουν, τον εαυτόν του δε να ευφραίνεται ανάμεσα στους φίλους του. Και όταν ο πατέρας αυτός αποθάνη, είναι σαν να μή απέθανε. Διότι άφησε πίσω του παιδί όμοιο του, μέσα στο οποίο είναι σαν να ζη ο ίδιος. Έτσι ο πατέρας αυτός, ενώ εζούσεν, έχαιρε με το να βλέπη το παιδί του να προοδεύη. Και όταν ήλθεν η ώρα να αποθάνη, δεν έφυγε λυπημένος.

Οι γονείς μας.

*Π*ολλήν βαρύτητα δίδει ο σοφός Σειράχ στον Θεοδίδακτον νόμον του σεβασμού των τέκνων προς τους γονείς τους, που στην Π. Διαθήκην διατυπώνεται ως εξής με την τέταρτην εντολήν του Μωσαϊκού Νόμου: «Τίμα τον πατέρα σου και την μητέρα σου. Ίνα ευ σοι γένηται και ίνα μακροχρόνιος γένη επί της γης» (Έξοδ. Κ', 12). Υπόσχετο δηλαδή η αρχαία εντολή στους τηρητές της ευτυχίαν και μακροήμερευσιν στην γην. Αυτήν την εντολήν αναπτύσσει πλατύτερο και ο Σειράχ.

1) Χρέος και καθήκον.

Διά να μας υπενθυμίση ότι η προς τους γονείς τιμή είναι χρέος και καθήκον όλων γενικά των ανθρώπων, ο σοφός Σειράχ γράφει:

«Εν όλη καρδία δόξασον τον πατέρα σου και μητρός ωδίνας μή επιλάθη- μνήσθητι ότι δι' αυτών εγεννήθης, και τι ανταποδώσεις αυτοίς καθώς αυτοί σοι;» (ζ', 27 - 28).

Με όλην σου την καρδιάν δηλαδή πρέπει να τιμάς και να σέβεσαι τον πατέρα σου και ποτέ να μή λησμονήσης τους πόνους, που η μητέρα σου εδοκίμασεν, όταν σε εγεννούσε. Να ενθυμήσαι δε με αισθήματα ευγνωμοσύνης ότι διά των δύο αυτών προσώπων ήλθες στον κόσμο και ότι με τίποτε δεν θα ημπορούσες να τους ανταποδώσης όσα αυτοί σου

επρόσφεραν. Επομένως η προς αυτούς ευγνωμοσύνη και σεβασμός σου είναι χρέος ανεξόφλητο.

Είναι όμως η τιμή προς τους γονείς και ιερό καθήκον. Διότι, όπως τονίζει ο σοφός Σειράχ:

«Ο Κύριος εδόξασε πατέρα επί τέκνοις και κρίσιν μητρός εστερέωσεν εφ' υιοίς. Ο τιμών πατέρα εξιλάσεται αμαρτίας και ως ο αποθησαυρίζων. Ο δοξάζων μητέρα αυτού» (γ'. 2 - 4).

Ο ίδιος δηλαδή ο Θεός εθέσπισε τον σεβασμόν και την τιμήν των τέκνων προς τον πατέρα και την μητέρα τους. Όποιος επομένως τιμά τον πατέρα του και σέβεται την μητέρα του, εφαρμόζει θεικόν νόμον και ευαρεστεί στον Θεόν. Έτσι μοιάζει να προσφέρει στον Θεόν θυσίαν ευάρεστην, ένεκα της οποίας του συγχωρούνται οι αμαρτίες του και αποκτά θησαυρούς ουράνιους.

2) Έχει αμοιβήν.

Αναπτύσσει όμως ο Σειράχ σαφέστερα τους καρπούς, που έχει η τιμή προς τους γονείς, και τις αμοιβές, που ο Θεός επιφυλάσσει στα παιδιά, που σέβονται τους γονείς τους. Και γράφει:

«Εν έργω και λόγω τίμα τον πατέρα σου. Ίνα επέλθη σοι ευλογία παρ' αυτού· ευλογία γαρ πατρός στηρίζει οίκους τέκνων, κατάρα δε μητρός εκριζοί θεμέλια» (γ' ,8 -9).

Με έργα και λόγια, λέγει ο Σειράχ στο κάθε παιδί, να εκδηλώνης τον σεβασμόν σου προς τον πατέρα, αλλά και την μητέρα σου. Έτσι, αντί της κατάρας μιας πληγωμένης από τα παιδιά της μητέρας, που καταστρέφει από τα θεμέλια τα σπίτια τους, θα έχης την ευχήν του πατέρα σου, που γίνεται ευλογία και στήριγμα στα σπίτια των παιδιών του.

Οι σοφές διαπιστώσεις του Σειράχ, διά την ευεργετικήν επίδρασιν της ευλογίας των γονέων στα παιδιά τους και τις οικογένειες τους, έχουν απήχησιν και στην ακολουθίαν του μυστηρίου του χριστιανικού γάμου. Έτσι κατά την τέλεσιν του Μυστηρίου τονίζεται και το ότι «ευχαί γονέων στηρίζουσι θεμέλια οίκων». Και η Εκκλησία μας λοιπόν πιστεύει και διδάσκει ότι ένα από τα στηρίγματα μιας νέας οικογένειας είναι και οι ευχές των γονέων του ανδρογύνου.

Προσθέτει δε ακόμη ο Σειράχ:

«Ο τιμών πατέρα ευφρανθήσεται υπό τέκνων, και εν ημέρα προσευχής αυτού εισακουσθήσεται... Ελεημοσύνη γαρ πατρός ούκ επιλησθήσεται, και αντί αμαρτιών προσανοικοδομηθήσεται σοι. Εν ημέρα θλίψεώς σου αναμνησθήσεται σου· ως ευδία επί παγετώ, ούτως αναλυθήσονται σου αι αμαρτίαι» (γ' , 5, 14 - 15).

Θα βγη δηλαδή κερδισμένος όποιος τιμά τους γονείς του και διά τους εξής δύο λόγους: Πρώτα διότι με το παράδειγμα του θα διδάξη και τα ιδικά του παιδιά να δείξουν σ' αυτόν την ίδιαν τιμήν, που εκείνος δείχνει στους γονείς του. Δεύτερον διότι, όταν προσεύχεται προς τον Θεόν, θα γίνεται ακουστή η προσευχή του. Τούτο δε, διότι η ευσπλαχνική συμπεριφορά ενός παιδιου προς τους γονείς του δεν παραθεωρείται από τον Θεόν. Ο Θεός μάλιστα συγχωρεί ευκολώτερα τις αμαρτίες όσων τιμούν και εξυπηρετούν τους γονείς τους. Τις σβήνει δε ο Θεός τις αμαρτίες τους, κατά παρόμοιον τρόπον με εκείνον που διαλύεται ο πάγος, όταν υπάρξη καλοκαιρία. Ακόμη θα ενθυμηθή και θα βοηθήση κατά τις ημέρες των θλίψεων τους όσους εξεπλήρωσαν τα προς τους γονείς τους καθήκοντα.

3) Ιδαιτερα προς τους γέροντες.

Άξιοι μεγαλύτερου επαίνου και αμοιβής από τον Θεόν είναι όσοι δείχνουν έμπρακτο ενδιαφέρον και συμπαράστασιν προς τους γονείς τους, όταν αυτοί φθάσουν στην γεροντική ηλικία. Σχετικά με την πλευράν αυτήν του θέματος ο Σειράχ γράφει:

«Τέκνον, αντιλαβού εν γήρα πατρός σου, και μή λυπήσης αυτόν εν τη ζωή αυτού' καν απολείπη σύνεσιν, συγγνώμην έχει και μή ατιμάσης αυτόν εν πάση ισχύϊ σου» (γ'. 12 - 13). «Και γαρ εξημών γηράσκουσι» (Π'. 6).

Λαμβάνει υπ' όψιν του ο έμπειρος Σειράχ ότι όλοι γενικά οι ηλικιωμένοι έχουν ανάγκην από ιδιαίτερην μέριμναν και κατανόησιν. Διότι συνήθως και οι σωματικές τους δυνάμεις τους εγκαταλείπουν, αλλά και η διανοητική τους ικανότητα και η φρόνησίς τους μειώνονται.

Και συμβουλεύει πατρικά: Παιδί μου, στήριξε και βοήθησε τον πατέρα σου στα γεράματα του και μέχρι τον θάνατον του μή τον λύπησης. Και όταν ακόμη οι πνευματικές του δυνάμεις εξασθενήσουν, συ που έχεις ακμαίες δυνάμεις, να είσαι επιεικής και υπομονητικός απέναντι του και να μή τον περιφρόνησης, ούτε και να τον εξευτελίσης.

Διά να μας πείση δε να είμεθα συμπαθείς και στοργικοί προς τους γέροντες, ο Σειράχ μας υπενθυμίζει ότι, και όσοι τώρα είναι νέοι, κάποτε θα γεράσουν.

Προσθέτει δε ο Σειράχ την ακόλουθην μομφήν εναντίον όσων περιφροούν τους γονείς τους και ασεβούν εναντίον τους:

«Ως βλάσφημος ο εγκαταλιπών πατέρα, και κεκατηραμένος υπό Κυρίου ο παροργίζων μητέρα αυτού» (γ', 16).

Το παιδί, δηλαδή, που εγκαταλείπει αβοήθητον τον πατέρα του, μοιάζει με εκείνον, που βλασφημεί τον Θεόν. Καταραμένος δε από τον Κύριον είναι όποιος με την άπρεπη συμπεριφοράν του εξοργίζει την μητέρα του. «Επικατάρατος ο ατιμάζων πατέρα αυτού η μητέρα αυτού» (Δευτ. Κζ', 16). Και «ο κακολογών πατέρα αυτού η μητέρα αυτού τελευτήσει θανάτω» (Εξόδ. Κα', 16), αναφέρεται και στον Μωσαϊκόν Νόμον. Δηλαδή όχι μόνον άξιοι κατάρας κρίνονται, όσοι ασεβούν κατά των γονέων τους και τους δυσφημίζουν, αλλά και ένοχοι θανάτου θεωρούνται.

Κ' Θεός και άνθρωπος

αν επιστέγασμα των προβληματισμών και σκέψεων του σοφού Σειράχ, θα αναφέρουμε όσα γράφει αναφορικά με τον τρόπον, με τον οποίον πρέπει οι άνθρωποι να προσεγγίζουν τον Θεόν.

1) Είναι ο Δημιουργός μας.

Αναφέρεται ο Σειράχ στην δημιουργίαν του ανθρώπου από τον Θεόν και εξάγει ως εξής τα χαρίσματα, που ο θείος Δημιουργός έδωσε στον άνθρωπον:

“Κύριος έκτισεν εκ γης άνθρωπον... Και έδωκεν αυτοίς εξουσίαν των επ' αυτοίς. Καθ' εαυτούς ενέδυσεν αυτούς ισχύν και κατ' εικόνα αυτού εποίησεν αυτούς... Διαβούλιον και γλώσσαν και οφθαλμούς, ώτα και καρδίαν έδωκε διανοείσθαι αυτοίς. Επιστήμημην συνέσεως ενέπλησεν αυτούς και αγαθά και κακά υπέδειξεν αυτοίς» (ιζ', 1, 2 - 3, 6 -7). Αυτός εξ αρχής εποίησεν άνθρωπον και αφήκεν αυτόν εν χειρί διαβουλίου αυτού» (ιε', 14).

Ο Θεός, γράφει, έπλασε το σώμα του ανθρώπου από την γην. Παρεχώρησε δε στους πρωτοπλάστους εξουσίαν πάνω σ' όλα τα ζώα της ξηράς και της θαλάσσης. Εχάρισεν όμως ο Θεός και στον κάθε άνθρωπον χωριστά ιδιαίτερην δύναμιν. Διότι όλους τους εδημιούργησε κατ' εικόνα ιδιικήν του. Τους έδωσεν επίσης ελευθερίαν βουλήσεως και γλώσσαν και οφθαλμούς και αυτιά και καρδιάν, διά να σκέπτονται. Τους εγέμισεν ακόμη με την ικανότητα να κρίνουν και να διανοούνται συνετά. Τους έκαμε και ικανούς να διακρίνουν μεταξύ καλού και κακού. Ο Θεός λοιπόν ευθύς εξ αρχής εδημιούργησε τον άνθρωπον ελεύθερον και τον άφησε στην ελεύθερήν του θέλησιν.

Δικαιολογημένα λοιπόν ο Σειράχ προτρέπει τον λογικόν και ελεύθερον άνθρωπον να εκτιμήση τα θεία αυτά δώρα και να σέβεται μ' όλην του την ψυχήν και να αγαπά μ' όλην την δύναμιν της καρδιάς του τον Κύριον και Δημιουργόν του. Και του λέγει:

«Εν όλη ψυχή σου ευλαβού τον Κύριον... Εν όλη δυνάμει αγάπησον τον ποιήσαντά σε» (ζ', 29, 30).

2) Ο Δημιουργός της κτίσεως.

Εκτός και πριν από τον άνθρωπον, ο Θεός εδημιούργησε και όλην την άψυχην κτίσιν και κάθε ζωντανόν οργανισμόν, διά να εξυπηρετηται έτσι κατά τον καλύτερον τρόπον η ζωή και οι ανάγκες του ανθρώπινου γένους. Σ' αυτό το έργο του Θεού αναφέρεται με θαυμασμόν ο Σειράχ. Και γράφει:

«Μνησθήσομαι δή τα έργα Κυρίου, και ά εώρακα εκδιηγήσομαι- εν λόγοις Κυρίου τα έργα αυτού» (μβ', 15). « Ετι διανοηθείς εκδιηγήσομαι και ως διχομηνία επληρώθην» (λθ', 12).

Και τώρα, λέγει, θα φέρω στην μνήμην μου τα θαυμαστά έργα του Θεού. Και θα αναφέρω όσα απ' αυτά είδα και εγνώρισα. Όλα δε αυτά τα έργα τα εδημιούργησεν ο παντοδύναμος Θεός, με μόνον τον λόγον του. Θέλω ακόμη να διηγηθώ τις σκέψεις, από τις οποίες εγέμισα, εξ αφορμής της μελέτης των έργων του Θεού, όπως γεμίζει και το φεγγάρι.

Αναφέρεται δε στην συνέχεια ο Σειράχ ως ακολούθως στα θαυμάσια της δημιουργίας του Θεού:

«Γαυρίασμα ύψους στερέωμα καθαριότητος, είδος ουρανού εν οράματι δόξης. Ήλιος εν οπτασία διαγγέλλων εν εξόδω, σκεύος θαυμαστόν, έργον Υψίστου. Εν μεσημβρία αυτού **αναξηραίνει χώραν, και εναντίον καύματος αυτού τίς υποστήσεται;... Μέγας Κύριος ο ποιήσας αυτόν, και εν λόγοις αυτού κατέσπευσε πορείαν. Και η σελήνη εν πάσιν εις καιρόν αυτής, ανάδειξιν χρόνων και σημείον αιώνος. Από σελήνης**

σημείον εορτής, φωστήρ μειούμενος επί συντέλειαις... Αυξανομένη θαυμαστώ εν αλλοιώσει, σκεύος παρεμβολών εν ύψει, εν στερεώματι ουρανού εκλάμπων. Κάλλος ουρανού, δόξα άστρων, κόσμος φωτίζων εν υψίστοις Κυρίου- εν λόγοις αγίου στήσονται κατά κρίμα και ού μή εκλυθώσιν εν φυλακαίς αυτών (μγ\ 1 - 3,5-7.8- 10).

Πόσσην δηλαδή μεγαλοπρέπειαν έχει το ύψος του ουρανού! Και η καθαρότης και η διαφάνεια του ουράνιου στερεώματος πόσσην καταπληκτικό και ένδοξο θέαμα παρουσιάζουν!

Αλλά και ο ήλιος πόσσην θαυμαστό δημιούργημα του Υψίστου είναι! Από την ώραν που ανατέλλει, και όταν μεσουρανή και φωτίζη και θερμαίνη κατά τρόπον ανυπόφορον την γην, εξακολουθητικά δοξάζει τον Θεόν, που τον εδημιούργησε και τον κατευθύνει. Αλλά και το φεγγάρι με τον ιδικόν του τρόπον ομιλεί διά την δόξαν του Θεού. Και αυτό είναι πιστό κάθε ώραν στο έργο, που ο Θεός του έταξε να επιτελή. Και με το να καθορίζη τις διάφορες εποχές του χρόνου, παραμένει σημείο αιώνιο της δυνάμεως του Δημιουργού του. Διότι από τις διάφορες φάσεις του, το γέμισμα και την μείωσιν του φωτισμού του, καθορίζονται οι διάφορες εορτές. Και όταν αυξάνεται η και μειώνεται κατά θαυμαστόν τρόπον, παρουσιάζεται, ανάμεσα στ' άλλα αστέρια, σαν ένας μεγάλος φανός και λαμπερός φάρος, που φωτίζει τα ουράνια σώματα, που έτσι δίδουν την εντύπωσιν ότι είναι στρατιώτες και φρουροί και νυκτοφύλακες άγρυπνοι.

Γενικά η ομορφιά του ουρανού, παρατηρεί ο Σειράχ, έγκειται στην λαμπρότητα των αστερων, που σαν ολόφωτα κοσμήματα, φωτίζουν τα ουράνια ύψη του Κυρίου. Διότι διαλαλούν ότι εδημιουργήθησαν με τον λόγον του αγίου Θεού και ότι, όπως εδιατάχθησαν από τον Δημιουργόν τους, στέκονται συνεχώς στις θέσεις τους, χωρίς να αποκάμνουν, και μένουν στα φυλάκια τους, σαν πιστοί στρατιώτες.

Έκθαμβος και πάλιν ο Σειράχ καλεί τους ανθρώπους να λάβουν και από τα θαυμαστά αυτά έργα αφορμές να απευθύνουν προς τον Θεόν νέες δοξολογίες. Λέγει δε:

«Ιδέ τόξον και ευλόγησον τον ποιήσαντα αυτό...» (μγ', 11). «Ευλογήσατε Κύριον επί πάσι τοις έργοις, δότε τω ονόματι αυτού μεγαλωσύνην και εξομολογήσασθε εν αινέσει αυτού, εν ωδαίς χειλέων και εν κινύραις»(λθ'. 14 - 15).

Παρατηρήστε δηλαδή με προσοχήν τα ουράνια φαινόμενα και ιδιαίτερα το ουράνιο τόξο και δοξάστε τον Θεόν δι' όλα τα έργα του. Αποδώστε μεγαλωσύνην στο Όνομά του. Και με άσματα των χειλέων, αλλά και με μουσικά όργανα, διακηρύξατε την αίνεσιν και μεγαλοπρέπειάν του.

3) Ανεκδιήγητο μεγαλείο.

Αναφέρεται ο Σειράχ και σε πολλά άλλα από τα θαυμάσια της δημιουργίας, που αναγγέλλουν την δύναμιν και το μεγαλείο του Θεού. Μεταξύ αυτών μνημονεύει τα χιόνια, τις αστραπές και τα σύννεφα, τα οποία και παρομοιάζει με πουλιά, που πετάγονται μέσα από τα κλουβιά του ουρανού. Το χαλάζι, που ρίχνεται στην γην σαν κομματιασμένες πέτρες. Τις βροντές, που συνταράζουν τα όρη και κάμνουν την γην να πονά σαν ετοιμόγεννη γυναίκα. Τους ανέμους, που μεταφέρουν τις βροχές, καθώς και τις καταιγίδες και τους ανεμοστρόβιλους.

Ιδιαίτερα εντυπωσιάζεται ο Σειράχ από την χιονόπτωση. Και περιγράφει τα χιόνια να κατεβαίνουν στην γην σαν λευκά πουλιά η και σαν ακρίδες, που κινούνται προς διάφορα σημεία. Το κάλλος του λευκού χιονιού, λέγει, θαμβώνει τα μάτια και η καρδιά του ανθρώπου καταπλήσεται, καθώς το βλέπει να σκεπάζη την γην. Επίσης θαυμαστό θέαμα παρουσιάζει και η χειμερινή πάχνη, που μοιάζει με το αλάτι, και όταν παγώση γίνεται σαν

αγκάθια. Και τα παγωμένα νερά όμως, που μοιάζουν με κρύσταλλα. Και η μαλακή ομίχλη, που απαλλάσσει την γην από την βλαβερήν επίδρασιν της παγωνιάς. Αλλά και η θάλασσα, με τα φυτευμένα σ' αυτήν νησιά και τα παράδοξα της φαινόμενα, καθώς και τα πολλά και ποικίλα σε μέγεθος και είδος ψάρια της (Πρβ. Μγ', 12 - 26). Όλα αυτά, λέγει ο εμπνευσμένος Σειράχ, μας κάμνουν να υμνούμε το μεγαλείο του Θεού. Όμως, προσθέτει:

«Πολλά ερούμεν και ου μή εφικώμεθα... Δοξάζοντες που ισχύσομεν; Αυτός γαρ ο μέγας παρά πάντα τα έργα αυτού... Δοξάζοντες Κύριον υψώσατε, καθόσον αν δύνησθε, υπερέξει γαρ και έτι και υψούντες αυτόν πληθύνετε εν ισχύι μή κοπιάτε, ού γαρ μή αφίκησθε» (μγ', 27. 28, 30).

Ημπορούμε δηλαδή να αναφέρουμε πολλά ακόμη, αλλά ποτέ δεν θα κατορθώσουμε να υμνήσουμε επάξια τον Θεόν. Και πως είναι δυνατόν να τον δοξολογήσουμε, όπως πρέπει, αφού Αυτός είναι ανώτερος απ' όλα τα έργα του; Παρά ταύτα, μας ενθαρρύνει ο Σειράχ, δοξάσατε, όσον ημπορείτε τον Κύριον. Και αφού συγκεντρώσετε όλες σας τις πνευματικές δυνάμεις στο έργο της δοξολογίας του Θεού, μή κουρασθήτε ποτέ στην προσπάθειάν σας να του προσφέρετε πραγματικήν ανύμνησιν.

4) Παντοδύναμος Εξουσιαστής.

Μια βασική ιδιότητα του Θεού είναι η πανταχού παρουσία και η παγγνωσία. Όσοι δε ενθυμούνται τις αλήθειες αυτές και ρυθμίζουν ανάλογα την ζωήν τους, πολλήν ωφέλειαν και ενίσχυσιν θα αποκομίζουν. Αυτό τονίζει και ο Σειράχ με τις ακόλουθες υποδείξεις του:

«Μή ειπης, ότι από Κυρίου κρυβήσομαι, μή εξ ύψους τίς μου μνησθήσεται; εν λαω πλείονι ού μή γνωσθώ. Τίς γαρ η ψυχή μου εν αμετρήτω κτίσει; (ιστ", 17). «Τίς με ορά; σκότος κύκλω μου. Και οι τοίχοι με καλύπτουσι, και ουθείς με ορά· τι ευλαβούμαι; των αμαρτιών μου ου μή μνησθήσεται ο Ύψιστος» (κγ', 18).

Μή μοιάσης ποτέ, λέγει ο Σειράχ, με τους ανόητους εκείνους ανθρώπους, που σκέπτονται και λέγουν: Εγώ θα κρυφθώ από τα μάτια του Θεού. Εξ άλλου είναι δυνατόν ο μέγας και ουράνιος Θεός να ασχολήται μαζί μου; Ποιαν σημασίαν ημπορεί να έχη διά τον Θεόν η ιδική μου ύπαρξις, που είμαι ένα άτομο μέσα σε τόσα πλήθη λαού; Και όταν αμαρτάνω, ποιος με βλέπει; Ολόγυρα μου υπάρχει σκοτάδι και οι τοίχοι με σκεπάζουν. Κανέναν λοιπόν δεν με βλέπει. τι να φοβηθώ; Και ο Ύψιστος Θεός ακόμη δεν θα γνωρίση και δεν θα ενθυμηθή τις αμαρτίες μου.

Σ' όσους λοιπόν έτσι σκέπτονται ο σοφός Σειράχ απαντά ως ακολούθως:

“Ίδου ο ουρανός και ο ουρανός του ουρανού, άβυσσος και γη σαλευθήσονται εν τη επισκοπή αυτού» (ιστ", 18). «Οφθαλμοί Κυρίου μυριοπλασίως ηλίου φωτεινότεροι, επιβλέποντες πάσας οδούς ανθρώπων και κατανοούντες εις απόκρυφα μέρη» (κγ". 19). «Οι οφθαλμοί αυτού ενδελεχείς επί τας οδούς αυτών. Ούκ εκρύβησαν αι αδικίαι αυτών απ' αυτού, και πάσαι αι αμαρτίαι αυτών έναντι Κυρίου. Ελεημοσύνη ανδρός ως σφραγίς μετ' αυτού, και χάριν ανθρώπου ως κόρην συντηρήσει» (ιζ' , 19-20,22).

Να, λέγει ο Σειράχ, ο ουρανός, που βλέπουμε, και ο αόρατος και υψηλότερος ουρανός, η άβυσσος της θάλασσας και η γη, το σύμπαν δηλαδή, κλονίζεται ολόκληρο, όταν ο Θεός ρίψη το βλέμμα του πάνω του. Διότι, όπως και ο Δαβίδ ψάλλει, ο Θεός είναι «ο επιβλέπων επί την γην και ποιών αυτήν τρέμειν, ο απότομος των ορέων και καπνίζονται» (Ψαλμ. 103,32).

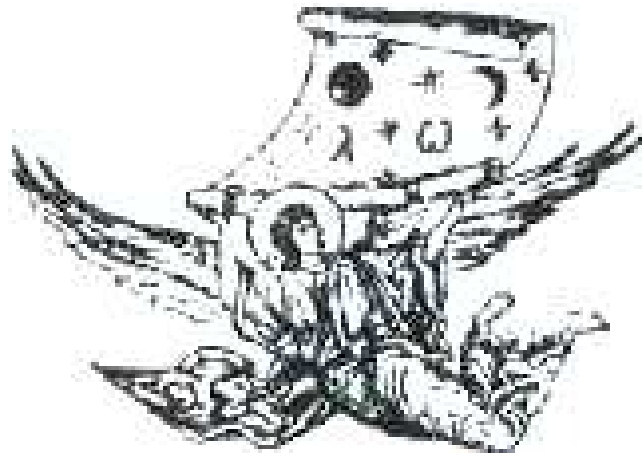
Εκτός όμως του ότι ο Θεός εξουσιάζει πάνω σ' όλην την κτίσιν, βλέπει και γνωρίζει όσα και όλοι οι άνθρωποι κάμνουν. Διότι οι οφθαλμοί του είναι ασυγκρίτως πιο φωτεινοί από τον ήλιον. Και επιβλέπουν πάνω σ' όλους τους δρόμους της ζωής των ανθρώπων και

σ' όλα τα κρυφά μέρη. Επειδή δε ακριβώς οι οφθαλμοί του Θεού παρατηρούν αδιάκοπα την πορείαν και την ζωή όλων των ανθρώπων, δεν του διαφεύγουν και οι κρυφές αδικίες των ανθρώπων. Έτσι ενώπιον του Θεού είναι φανερές και οι αμαρτίες, αλλά και τα καλά έργα των ανθρώπων. Ιδιαίτερα δε ο Θεός προσέχει τις ελεημοσύνες κάθε ανθρώπου. Και τον ελεήμονα άνθρωπον τον ξεχωρίζει ανάμεσα σ' όλους τους άλλους, σαν να έχη πάνω του μίαν πολύτιμη σφραγίδα, και τον προσέχει σαν κόρην οφθαλμού.

Και στον καθένα από μας λοιπόν ο Σειράχ, μετά απ' αυτά, θα έλεγε:

«Επίστρεφε επί Κύριον και απόλειπε αμαρτίας, δέθητι κατά πρόσωπον και σμίκρυναν πρόσκομμα» (ιζ', 25).

Γύρισε δηλαδή προς τον Κύριον και Θεόν σου. Απαρνήσου τις αμαρτίες σου. Παρακάλεσε τον Κύριον προσωπικά, και θα σε βοηθήση να λιγοστεύσης τις παραβάσεις, που κάμνεις, και οι οποίες αποτελούν πρόσκομμα στις σχέσεις σου μαζί του.

ΕΠΙΛΟΓΟΣ

*T*ον επίλογον του βιβλίου μας θα τον γράψω και πάλιν ο σοφός Σειράχ με μια προτροπήν του προς εμάς και με μια περίληψιν προσευχής του προς τον Θεόν. Η πατρική του προτροπή είναι:

«Εμού του πατρός ακούσατε, τέκνα, και ούτως ποιήσατε. ίνα σωθήτε» (γ',1).

Προκειμένου, μας λέγει, να κατακτήσετε την σωτηρίαν σας, ακούστε και πράξτε όσα ήδη σας είπα. Αλλά και προς τον Κύριον προσευχηθήτε ως ακολούθως μαζί μου:

« Εξομολογήσομαί σοι, Κύριε βασιλεύ, και αινέσω σε Θεόν τον σωτήρα μου, εξομολογούμαι τω ονόματι σου, ότι σκεπαστής και βοηθός εγένου μοι... Αινέσω το Όνομά σου ενδελεχώς και υμνήσω εν εξομολογήσει... Έσωσας γαρ με έξ απωλείας και εξείλου με εκ καιρού πονηρού. Διά τούτο εξομολογήσομαι και αινέσω σε και ευλογήσω τω ονόματι Κυρίου» (να',1 -2,11 - 12).

Θέλω λοιπόν και εγώ, Κύριε και Βασιλέα μου, να δοξολογήσω και αινέσω Εσένα, τον Θεόν και Σωτήρα μου, και να υμνήσω το Όνομά σου. Διότι μου έγινες σκεπαστής και βοηθός. Θα αινώ συνεχώς το Όνομά σου και θα Σε δοξολογώ με ευγνωμοσύνην. Διότι με έσωσες από την καταστροφήν και σε περιόδους πειρασμών και κινδύνων με εγλύτωσες. Δι' όλες σου αυτές τις ευεργεσίες θα σε δοξολογώ και θα σε υμνώ και θα ευλογώ το Όνομά σου. Κύριε. Αμήν.

